

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก
ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ
จังหวัดกาญจนบุรี

นางเกษร ใหม้ดี

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2561

**The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Social Skills of
Children with Mental Retardation at Special Education Center
of Kanchanaburi Province**

Mrs. Kesorn Maidee

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Guidance and Psychological Counseling

School of Educational Studies

Sukhothai Thammathirat Open University

2018

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษ
ประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ชื่อและนามสกุล นางเกษร ใหม่ดี

แขนงวิชา การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา

สาขาวิชา ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุชอรุณ วงษ์ทิม

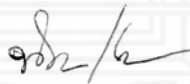
การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2562

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุชอรุณ วงษ์ทิม)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา)

..... (รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ผู้ศึกษา นางเกษร ไหมดี รหัสนักศึกษา 2602800639

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยา)

อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุขอรุณ วงษ์ทิม ปีการศึกษา 2561

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และระยะติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 4-10 ปี ที่มีระดับเชาวน์ปัญญา 50-70 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ ได้แก่ 1) แบบสังเกตทักษะทางสังคมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ .98 และ 2) ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทางเดียว

ผลการวิจัยปรากฏว่า หลังการทดลองและระยะติดตามผลการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคม โดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ ชุดกิจกรรมแนะแนว ทักษะทางสังคม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา การศึกษาพิเศษ

Independent study title: The Effects of Using a Guidance Activities Package to Develop Social Skills of Children with Mental Retardation at Special Education Center of Kanchanaburi Province

Author: Mrs. Kesorn Maidee; **ID:** 2600280639;

Degree: Master of Education (Guidance and Psychological Counseling);

Independent study advisor: Dr. Sukaroon Wongtim, Associate Professor, Police Lieutenant Colonel; **Academic year:** 2018

Abstract

The purpose of this study was to compare social skills of children with mental retardation before and after using a guidance activities package to develop social skills, and during the follow up period after the experiment.

The samples in this study were 10 purposively selected children with mental retardation, aged 4 – 10 years, with intelligence quotients in the range of 50 – 70. They were studying in the readiness preparation classroom at the Special Education Center of Kanchanaburi province during the first semester of the 2019 academic year. The research instruments were (1) an observation form on social skills of children with mental retardation, with reliability coefficient of .98, and (2) a guidance activities package to develop social skills. Statistics for data analysis were the mean, standard deviation, and one-way repeated measures ANOVA.

The results of this study revealed that the post-experiment mean score and the follow-up period mean score of social skills of children with mental retardation were significantly higher than their pre-experiment counterpart mean score at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Guidance activities package, Social skills, Children with mental retardation, Special education

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ พันตำรวจโทหญิง ดร.สุชอรุณ วงษ์ทิม อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไข และติดตามการทำการศึกษาค้นคว้าอิสระอย่างสม่ำเสมอ นับตั้งแต่ เริ่มต้นจนเสร็จเรียบร้อย และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.นิรนาท แสนสา ที่ได้กรุณาร่วม เป็นกรรมการสอบ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่าน เป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์จันทร์ทิมา ขุนบำรุง พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ อาจารย์ตามพงษ์ วงษ์จันทร์ นักวิชาการศึกษาชำนาญการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อาจารย์สมหญิง ไชยพรม ครูชำนาญการ โรงเรียนบุญวาทย์ จังหวัดลำปาง อาจารย์นิพนธ์ บุญประเสริฐ ครูโรงเรียนแม่ปะวิทยาคม จังหวัดตาก และอาจารย์ เมธินี ชัยภูมิ ครูชำนาญการ โรงเรียนบ้านโนนคูณ จังหวัดหนองบัวลำภู ที่ได้กรุณาร่วมเป็น ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์อรรพรรณ เจือจาง ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ จังหวัดกาญจนบุรี ที่สนับสนุน และส่งเสริม ส่งผลให้ผู้วิจัยสามารถดำเนินงานวิจัยจนประสบ ผลสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด กาญจนบุรี ที่ให้ความร่วมมือและเข้าร่วมกิจกรรมแนะนำเป็นอย่างดี คุณค่าและประโยชน์อันพึง เกิดจากการศึกษาค้นคว้าอิสระเล่มนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้เป็นเครื่องบูชาพระคุณ แต่ บิดา มารดา ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการวิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านด้วยความเคารพยิ่ง

เกษร ใหม่ดี

สิงหาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตการวิจัย	5
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว	22
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	28
บริบทที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี	41
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	44
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	50
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	50
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	51
การเก็บรวบรวมข้อมูล	54
การวิเคราะห์ข้อมูล	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56

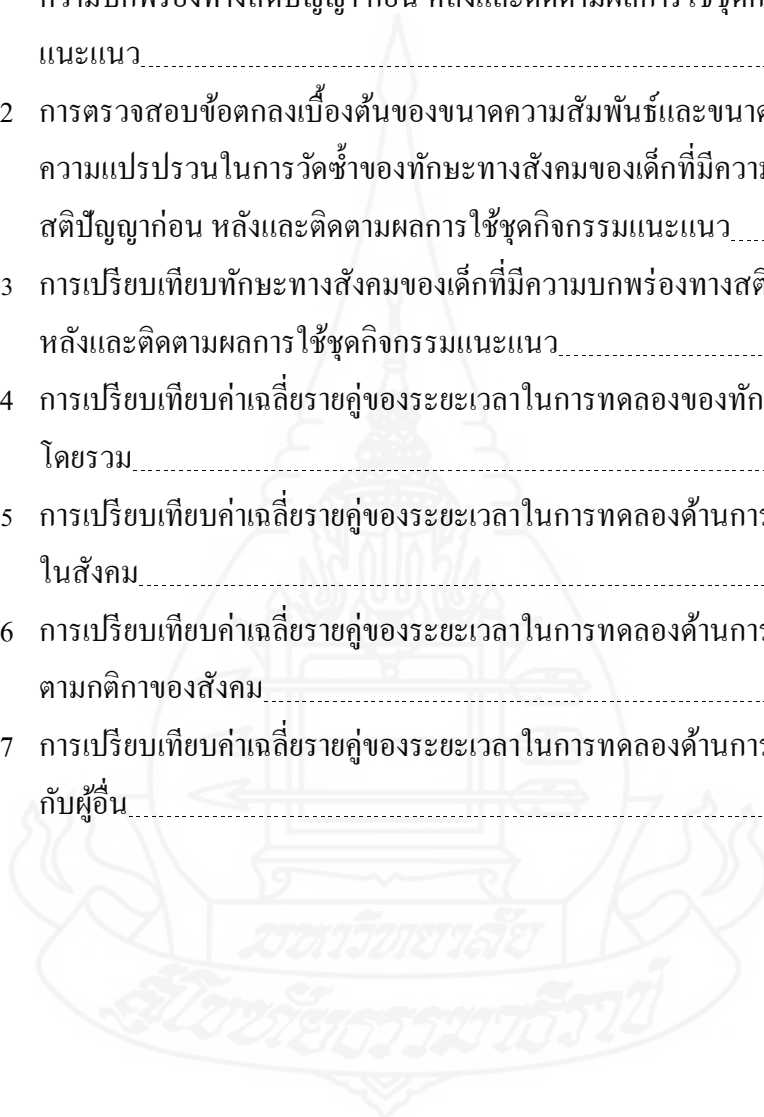
สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	67
สรุปการวิจัย	67
อภิปรายผล	67
ข้อเสนอแนะ	73
บรรณานุกรม	74
ภาคผนวก	84
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	85
ข ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	87
ค แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือผู้เชี่ยวชาญ	95
ง แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา	99
จ ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม	103
ประวัติผู้ศึกษา	131

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	58
ตารางที่ 4.2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนในการวัดซ้ำของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	60
ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	61
ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองของทักษะสังคมโดยรวม	62
ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตนในสังคม	63
ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม	64
ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	65

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว.....	66

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคที่ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อร่วมกลุ่มเศรษฐกิจและการค้ากับประเทศเพื่อนบ้าน ทักษะทางภาษา วัฒนธรรม ทักษะทางสังคม ทักษะการเรียนรู้เพื่อการใช้ชีวิตรอด เมื่ออยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความแตกต่างและความหลากหลายของอารยธรรม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่การศึกษาในประเทศไทยควรตระหนักและให้ความสำคัญ โดยส่งเสริมความสามารถของเด็กในด้าน MQ (Moral Quotient) ความมีคุณธรรมจริยธรรมในจิตสำนึก และ AQ (Adversity Quotient) ความสามารถในการอดทนฝ่าฟันปัญหาอุปสรรค ซึ่งในฐานะเป็นพลเมืองโลกของเด็กไทย นอกเหนือจาก MQ และ AQ แล้ว ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการทำงานอยู่ร่วมกันเป็นทีม และมีความคิดสร้างสรรค์ ประกอบกับอยู่ในช่วงเวลาของศตวรรษที่ 21 เป็นช่วงเวลาที่ยุคโลกมีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาแบบก้าวกระโดด มีเทคโนโลยีที่เชื่อมโลกทั้งใบ ให้สามารถติดต่อสื่อสารกันได้ตลอดเวลาอันรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันเมื่อมีการวิเคราะห้สภาพการศึกษาพบว่าหลายๆประเทศรวมถึงประเทศไทย หลักสูตรการเรียนการสอนในระดับปฐมวัยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ยังไม่สามารถทำให้เด็กในศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่รอดในสังคม และมีชีวิตที่มีคุณภาพได้เมื่อโตขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันวิจัยนโยบายสาธารณะ ของประเทศอังกฤษ (การศึกษาวันนี้, 2551) และจากการศึกษาสามารถสรุปปัญหาของการศึกษาปฐมวัยของไทยที่น่าสนใจ สรุปสาระสำคัญได้เป็น 3 ประเด็นหลักๆ ได้แก่ เด็กมีค่าเฉลี่ยไอคิวต่ำกว่าระดับสากล แต่กลับมีระดับความเครียดสูงมาก ทั้งๆที่มีการเรียนการสอนด้านวิชาการตั้งแต่ระดับอนุบาล ซึ่งน่าจะทำให้เด็กมีไอคิวสูงกว่าหลายๆประเทศที่เริ่มเรียนด้านวิชาการในระดับประถม เด็กขาด M.Q. (Moral Quotient) หรือความมีคุณ ธรรมจริยธรรมในจิตสำนึก และยังขาด A.Q. (Adversity Quotient) หรือความสามารถในการอดทนฝ่าฟันอุปสรรค ซึ่งเป็นเรื่องที่จะต้องเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก (มนทกานต์ รอดคล้าย, 2545)

นอกจากนี้เด็กยังขาดทักษะในการดำรงชีวิต ซึ่งทำให้เด็กหลายคนมีปัญหาในการเข้าสังคมและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมไปถึงการที่เด็กไม่สามารถดูแลตนเองได้ และมีทักษะไม่มากพอที่จะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตัวเอง จากปัญหาที่ค้นพบและกลับมาข้อนมองสังคมไทยในยุค

ปัจจุบันอย่างจริงจัง จะเห็นว่าเป็นปัญหาที่ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ ก่อนหน้านี้ สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข เปิดเผยถึงแนวโน้มของเด็กที่มาตัวตายมีอายุลดลง และมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น สาเหตุหลักมาจากปัญหาครอบครัว การเลี้ยงดูและสภาวะจิตใจ ครอบครัวที่ให้ความสำคัญกับวิชาการ ให้ความสำคัญกับการสอบและการแข่งขัน เพื่อที่จะเป็นที่ยอมรับของสังคมและเพื่อนฝูง การให้ลูกเรียนวิชาการในระดับปฐมวัย ให้ลูกอ่านออกเขียนได้ เพื่อให้สามารถสอบเข้าชั้นประถมศึกษาได้ในโรงเรียนชั้นนำ เป็นเหตุทำให้เกิดการแข่งขันกันทางการศึกษา บุตรหลานเกิดความเครียดและกดดัน ไม่มีความสุขกับการเรียน เพราะแท้ที่จริงแล้วระดับปฐมวัย คือการเรียนที่มาจากการเล่น แนวคิดของ H. Caldwell COOK อ้างใน วิจารณ์ ปนาทกุล (2530, น.18) ซึ่งเป็นนักการศึกษาได้คิดวิธีการสอนแบบเล่นปนเรียน (Play Way Method) ขึ้น โดยให้เด็กได้มีโอกาสเล่นควบคู่กับการเรียนไปด้วย และวิจารณ์ ปนาทกุล (2530, น.18) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนำการเล่นมาจัดในการเรียนการสอนไว้ว่า “การเอาธรรมชาติการเล่นสนุกสนานและไม่ยอมอยู่หนึ่งของเด็กมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการเรียนจะทำให้เด็กเรียนด้วยความสนุกสนาน ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในการเรียน” การปลูกฝังทักษะทางสังคม มารยาทในสังคม และจิตสำนึกสาธารณะให้กับเด็กเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่นำมาซึ่งความสุข ทำให้เกิดมิตรภาพ เกิดโอกาสในหน้าที่การงาน และเพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะหนึ่งที่สำคัญและจำเป็นทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับบุคคลทุกเพศ ทุกวัย เพื่อใช้ในการมีปฏิสัมพันธ์ ติดต่อสื่อสาร และการอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม (จรัสลักษณ์ รัตนพันธ์, 2557) นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2551) ได้กล่าวว่า “ทักษะทางสังคมเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เกี่ยวข้องต้องให้ความสำคัญ เพื่อเป็นรากฐานสำคัญอันนำมาซึ่งความสุข ความสำเร็จในชีวิต เมื่อเติบโตขึ้นต่อไปในอนาคต” จากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยนโยบายสาธารณสุขของประเทศอังกฤษ (การศึกษาวันนี้, 2551) พบว่า การมีทักษะในการเข้าสังคมถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กให้ประสบความสำเร็จในอนาคต แตกต่างจากความเชื่อที่ผ่านมามองว่าความสามารถในการเรียนในชั้นเรียนเท่านั้นที่เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จของเด็ก สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเรียนรู้ได้ช้ากว่าเด็กปกติทั่วไป เด็กอาจใช้เวลานานกว่าในการเรียนรู้ทักษะทางด้านภาษา การพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะการดูแลตนเอง ต้องมีการทำซ้ำหลายๆครั้ง และการเรียนรู้นั้นผู้สอนต้องมีการปรับให้เข้ากับศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตามเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานี้ ต้องได้รับการฝึกฝนให้มีทักษะทางสังคม ให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม เพื่อให้เด็กฝึกการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ มีหน้าที่การงาน มีเงินเดือน มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา อยู่ได้ด้วยตนเองไม่เป็นการต่อครอบครัวและสังคม

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี เป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาแบบนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามารับบริการ จึงต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องเหมาะสมกับวัยและพัฒนาการ เพื่อให้เขาได้พัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพทั้งทางด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ อารมณ์ ใช้ชีวิตอยู่ในสังคม ไม่เป็นภาระให้ครอบครัวและผู้อื่น วนาลี ทองชาติ (2556) กล่าวว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (Children Mental Retardation) จะเรียนรู้เกี่ยวกับกฎของสังคมได้ยาก มีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหา มีพัฒนาการทางด้านพฤติกรรมล่าช้า เช่น ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะการดูแลตนเอง และสุดท้ายการขาดทักษะทางสังคม วัฒนา กอบพิงตน (2536, น.26) กล่าวว่า เป็นเรื่องยากสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างมนุษยสัมพันธ์ การอยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน รู้จักการให้ การรับ รู้จักความรับผิดชอบ รู้จักการผลัดเปลี่ยนเวร รู้จักการเคารพสิทธิของผู้อื่น และมีความสำนึกต่อสังคม ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางสังคมที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับนามธรรม และตรงกับความเห็นของวาริ ธีระจิตร (2545, น.120) ที่เสนอว่า เด็กในวัยประถมศึกษาที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นวัยที่มีพัฒนาการด้านต่างๆล่าช้าปรากฏให้เห็นได้เด่นชัดในทุกพัฒนาการ ซึ่งรวมถึงทักษะทางสังคมด้วย เช่น เข้ากับเพื่อนวัยเดียวกันไม่ได้ เข้ากับคนแปลกหน้าไม่ได้ นอกจากนี้ พัชริวัลย์ เกตุแก่นจันทร์ (2537) ได้กล่าวว่า ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความสำคัญอย่างยิ่ง เมื่อต้องอยู่ในสถานการณ์ที่แตกต่างไปจากที่เคยชิน มีปฏิกริยาตอบสนองในลักษณะกลัว วิดกกังวล เกิดพฤติกรรมก่อกวน ดังนั้น การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กกลุ่มนี้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผดุง อารยะวิญญู (2541) ได้เสนอแนะวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ 6 ด้าน คือ ด้านพัฒนาการทางการเคลื่อนไหว การรับรู้ด้านภาษา ด้านความคิด ความจำ ด้านอารมณ์ ด้านทักษะทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์สำหรับการพัฒนา ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นจะสามารถพัฒนาในด้านต่างๆ ได้แก่ การรู้จักเข้าใจและป้องกันตนเองตามสิทธิที่พึงมี การเข้าใจกฎระเบียบของสังคม และเคารพกฎหมายของบ้านเมือง การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้ใหญ่ ครูและเพื่อนนักเรียนร่วมชั้น ให้ความเคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ตามควรแก่เหตุผล การรู้จักกาลเทศะ รู้จักปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์กับผู้อื่นและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น

ความล่าช้าในด้านพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้นมีมาตั้งแต่แรกเกิด ซึ่งจำเป็นต้องมีการส่งเสริมและกระตุ้นพัฒนาการตั้งแต่แรกเกิดเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจากที่เด็กได้รับการกระตุ้นพัฒนาการทางการแพทย์แล้วส่งต่อเข้าเรียนโรงเรียนเฉพาะทาง

หรือศูนย์การศึกษาพิเศษ เด็กยังต้องได้รับการกระตุ้นพัฒนาการอย่างต่อเนื่องในทุกๆด้านจนเกิดพัฒนาการที่ใกล้เคียงกับพัฒนาการตามวัยเช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไป

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะจัดทำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยออกแบบกิจกรรมให้มีความหลากหลาย กระตุ้นให้เด็กฝึกการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสนใจ กระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม คาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549, น.74) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.29 ระดับดีมาก ในการวิจัยครั้งนี้จึงเน้นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับเพื่อน รู้จักช่วยเหลือแบ่งปัน รู้จักมารยาททางสังคม เช่น การชมเชย การกล่าวทักทาย การกล่าวขอบคุณ การแสดงความคิดเห็น ด้วยท่าทางที่เป็นมิตรในระหว่างการทำงานร่วมกัน รู้จักการรอคอย ความมีระเบียบวินัยในชั้นเรียน รักษากฎกติกาการอยู่ร่วมกัน มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ มีน้ำใจ รวมทั้งซึมซับพฤติกรรมอันดีที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางให้ครูที่สอนเด็กฝึกการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับเด็กฝึกการที่ตนดูแล พัฒนาเด็กนักเรียนฝึกการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ เหมาะสมกับศักยภาพของแต่ละบุคคลต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนา
ทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคม

1. ด้านการปฏิบัติตนในสังคม
2. ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม
3. ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

4. สมมติฐานการวิจัย

ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนการทดลอง ภายหลังการทดลอง และติดตามผลการทดลอง แตกต่างกัน

5. ขอบเขตของการวิจัย

5.1 ประชากร

5.1.1 ประชากร ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับเชาว์ปัญญา 50 -70 ได้ จากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

5.1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 4 –10 ปี ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนได้มีระดับเชาว์ปัญญา 50 -70 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

5.2 ขอบเขตของเนื้อหา

ศึกษาทักษะทางสังคมประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พื้นฐานกับบุคคล การสื่อสารถูกต้องตามกาลเทศะ การมีความรับผิดชอบและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นของเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถวัดได้จากแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ด้านดังนี้

6.1.1 ด้านการปฏิบัติตนในสังคม หมายถึง การที่นักเรียนแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้ หรือพูด “สวัสดี” สบตาเพื่อนในขณะที่พูด รู้จักการขอโทษเมื่อทำผิด และ

ขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของหรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน รู้จักการขออนุญาต รู้จักการชมเชย และการชื่นชมยินดี

6.1.2 ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรม รู้จักการรอคอย ไม่แข่งคิวเพื่อน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เก็บอุปกรณ์หรือของเล่นเข้าที่เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

6.1.3 ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามตามบทบาทที่ตนได้รับ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและทำกิจกรรมร่วมกัน ร่วมกันใช้อุปกรณ์หรือของเล่นและผลัดเปลี่ยน โดยไม่แย่งกัน และรู้จักแบ่งปันสิ่งของ

6.2 ชุดกิจกรรมแนะแนว หมายถึง รูปแบบการจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ประกอบด้วย การทำกิจกรรมกลุ่ม การสร้างสถานการณ์จำลอง การแสดงบทบาทสมมติ การละเล่นพื้นบ้านของไทย การทำอาหาร การนำเสนอเป็นรายบุคคลที่มีโครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบไปด้วยกิจกรรมปฐมนิเทศ กิจกรรมยินดีที่ได้รู้จัก กิจกรรมทายความรู้สึกรัก กิจกรรมหนูมีวินัย กิจกรรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี กิจกรรมแซนดี้ซอัมเอมใจ กิจกรรมหนูมีน้ำใจ และกิจกรรมปัจฉิมนิเทศ จำนวน 8 สัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที

6.3 เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กปกติ โดยทั่วไป มีเซาว์ปัญญาอยู่ในระดับ 50 - 70 ระดับอายุ 4 - 10 ปี เป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่พอเรียนได้ มีพัฒนาการทางด้านภาษาค่อนข้างจำกัด สามารถร่วมสนทนาและเข้าใจคำสั่งง่ายๆ ได้ และขาดทักษะทางสังคม

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีพัฒนาการทางทักษะทางสังคมดีขึ้น หลังได้รับชุดกิจกรรมแนะแนว

7.2 เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กพิการทางด้านทักษะทางสังคมให้กับครูที่สอนเด็กพิการ

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรีผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาค้นคว้า รวบรวมเอกสาร งานวิจัย และผลงานทางวิชาการ ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งนี้โดยจัดลำดับหัวข้อ ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
 - 1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
 - 1.2 องค์ประกอบทักษะทางสังคม
 - 1.3 ความสำคัญของทักษะทางสังคม
 - 1.4 พื้นฐานทักษะทางสังคม
 - 1.5 แนวทางการฝึกทักษะทางสังคม
 - 1.6 ขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคม
 - 1.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว
 - 2.1 ความหมายของชุดกิจกรรม
 - 2.2 ประเภทของชุดกิจกรรม
 - 2.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
 - 2.4 จิตวิทยาที่นำมาใช้ในชุดกิจกรรม
 - 2.5 โครงสร้างของชุดกิจกรรม
 - 2.6 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม
 - 2.7 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.2 สาเหตุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.3 ประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา
 - 3.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

- 3.5 หลักการ เทคนิคและวิธีการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. บริบทที่เกี่ยวข้องกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 5.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

1.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

อุษณีย์ โพธิสุข (2545, น.120) ได้ให้ความหมายของทักษะสังคมไว้ว่า เป็นความสามารถในการเข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจ หรือความต้องการต่างๆ ของคนที่เรากำลังเกี่ยวข้องด้วย รวมทั้งรู้จักที่จะสร้างสายสัมพันธ์กับผู้อื่นให้มั่นคงด้วยการให้ความรัก ความเอาใจใส่ เอื้ออาทรต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสภาพการณ์ต่างๆ

ดารารวรรณ กล่อมเกลี้ยง (2546, น.10) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคม ไว้ว่าเป็นความสามารถในการสร้างสัมพันธ์ภาพและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยอาศัยการสื่อสาร เช่น ภาษาพูดและภาษาท่าทาง ซึ่งบุคคลจะต้องสามารถแสดงบทบาทตนเอง รู้จักวิธีปฏิบัติต่อผู้อื่น และสามารถแสดงอารมณ์และพฤติกรรมออกมาได้อย่างเหมาะสม

ปัทมา บันเทิงจิต (2548, น.21) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคมไว้ว่า เป็นความสามารถในการปรับตัวของบุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม มีความผิชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม สร้างประโยชน์ให้และไม่เป็นภาระแก่สังคม

พัชรี จิวพัฒนกุล (2549) กล่าวว่าทักษะทางสังคม หมายถึงลักษณะของบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อสารกับบุคคลอื่นๆ มีปฏิสัมพันธ์ทางบวกและผดุงความสัมพันธ์ไว้ได้ตลอด มีความรับผิดชอบ รู้บทบาทของตนเอง มีจิตสาธารณะ และสร้างประโยชน์ต่อสังคมจนเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและบุคคลทั่วไป

อาพร ตรีสุน (2550) ได้กล่าวว่าทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการมีสัมพันธ์ภาพกับผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการทำงานในลักษณะกลุ่ม รู้จักบทบาทของตนเองและปฏิบัติตนต่อผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง

สุภาภรณ์ สงนวน (2551, น.16) ให้นิยามว่าทักษะทางสังคม หมายถึง จิตลักษณะ ส่วนตัวของบุคคลที่แสดงถึงความสามารถในการสื่อความกับบุคคลอื่น โดยผู้ที่มีทักษะทางสังคมสูงจะสื่อความได้ดีและชัดเจน ส่วนผู้ที่มีทักษะทางสังคมต่ำ จะสื่อความไม่ดีและไม่ชัดเจน

ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์ (2551, น.19) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง รู้จักการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคมและสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมโดยรวม สมพร หวานเสร็จ (2552, น.30) ได้ให้ความหมายทักษะทางสังคมว่าเป็นความสามารถในการมีสัมพันธภาพกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานร่วมกันในลักษณะกลุ่ม รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง และการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้อย่างถูกต้อง รวมถึงความสามารถของสมองในการเข้าใจความคิด ความต้องการ ความรู้สึกและอารมณ์ของผู้อื่น ที่ส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรม อารมณ์ และความรู้สึกได้เหมาะสมกับสถานการณ์

ศศินันท์ ศิริชานาคกุลพัฒน์ (2552, น.55) ได้สรุปเกี่ยวกับความหมายทักษะทางสังคมไว้ว่า ความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น มีความรับผิดชอบตามบทบาทและหน้าที่ สามารถดำเนินกิจกรรมหรือทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ และสามารถสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคมส่วนรวมได้

วุฒิชัย ใจนะภา (2553, น.22 - 23) กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น รู้จักบทบาทของตนในสังคม สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ รู้จักการแก้ปัญหา และการควบคุมตัวเองให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

จุลฉวี สุระโยธิน (2554, น.29) ทักษะทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยทักษะทางสังคมนั้นสามารถเป็นได้ทั้งในแง่ทักษะการเข้าใจตนและการเข้าใจผู้อื่น

มิเรียม ชุ้นสุวรรณ (2554, น.14) ทักษะด้านสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการสร้างสัมพันธภาพและอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น โดยอาศัยความสามารถในการเริ่มต้นที่จะสื่อสาร รู้จักควบคุมอารมณ์ของตนเอง สามารถที่จะทำงานร่วมกับบุคคลอื่นได้ดี รับรู้อารมณ์ของบุคคลอื่นได้และแสดงบทบาทได้ถูกกาลเทศะเมื่ออยู่ในสังคม

วิไรรัตน์ ไชยบุญเรือง (2555, น.28) ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการติดต่อสื่อสารอย่างราบรื่นกับบุคคลอื่น และสามารถปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข

จากความหมายของทักษะทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม คือ ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสารถูกต้องตามกาลเทศะ รู้จักการขออนุญาต การชมเชย การชื่นชมยินดี การมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย การอดทนในการรอคอย การมีน้ำใจ แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น การเคารพกฎกติกาของสังคมและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น

1.2 องค์ประกอบทักษะทางสังคม

สุรศักดิ์ สุภารัตน์ (2540) ได้กล่าวถึงทักษะต่างๆที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของทักษะทางสังคม ไว้ดังนี้ การมีส่วนร่วมกันวางแผนงานกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม การมีส่วนร่วมในการอภิปรายเป็นกลุ่ม การตอบสนองต่อคำถามอย่างมีมารยาท การเป็นผู้นำในการอภิปราย การมีความรับผิดชอบ การช่วยเหลือผู้อื่น การเข้าใจบทบาทของตนเองและผู้อื่น การใช้สิทธิและเสรีภาพอย่างมีคุณธรรม การเคารพต่อวินัยในตนเองและกลุ่ม การมีมารยาทในสังคม และทักษะในการแก้ปัญหา

อรพรรณ พรสีมา (2540, น.66 – 67) ได้กล่าวถึงทักษะในสังคมด้านต่างๆว่า สามารถส่งผลความสำเร็จในการเรียนรู้แบบร่วมแรงร่วมใจได้ ซึ่งองค์ประกอบของทักษะทางสังคม ได้แก่

1. ทักษะการติดต่อสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่
 - 1.1 การสื่อสารที่ถูกต้องและเที่ยงตรง
 - 1.2 การใช้น้ำเสียงเบาๆ
 - 1.3 การใช้ภาษาที่สุภาพและเหมาะสมกับโอกาส
 - 1.4 การแสดงความคิดเห็นและยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 1.5 การแยกแยะและการสรุปความคิดเห็น
 - 1.6 การเชื่อมโยงความรู้เก่าและความรู้ใหม่
 - 1.7 การตั้งคำถามและการตอบคำถาม
 - 1.8 การวิจารณ์เฉพาะความคิดเห็น
 - 1.9 การให้กำลังใจในการทำงานร่วมกัน
2. ทักษะการอยู่ร่วมกันและการทำงานเป็นกลุ่ม ได้แก่
 - 2.1 การให้ความสำคัญและการเอาใจใส่ต่อทุกคน
 - 2.2 การพยายามหลีกเลี่ยงข้อขัดแย้ง
 - 2.3 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 - 2.4 การมีน้ำใจและมีความกระตือรือร้นในการช่วยเหลือผู้อื่น
 - 2.5 การรู้จักให้กำลังใจผู้อื่น

2.6 การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

3. การรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น ได้แก่

3.1 การทำงานในหน้าที่ให้สำเร็จด้วยดี

3.2 การดูแลสมาชิกให้ปฏิบัติตามหน้าที่

3.3 การรักษากฎระเบียบในการทำงานและการรักษาเวลา

สรุป พยอมแย้ม (2545, น.16 - 17) ได้แบ่งองค์ประกอบทักษะทางสังคมไว้

6 ด้าน ดังนี้

1. ทักษะการแสวงหาข้อมูลข่าวสาร (Information Acquiring) หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและบุคลิกภาพของตน โดยสามารถวิเคราะห์และคัดเลือกข้อมูลข่าวสาร เพื่อนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์กับการดำรงชีวิตในสังคมของตนเองได้อย่างมีความสุข รวมไปถึงความสามารถในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ เพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องด้วย

2. ทักษะในการแก้ปัญหา (Problem Solving Skills) การได้เรียนรู้หลักและวิธีการแก้ปัญหาคือช่วยให้อาจจัดการกับปัญหาต่างๆ ได้ดีขึ้น ขณะเดียวกันก็สามารถคาดเดาถึงผลลัพธ์อันจะเกิดขึ้นได้

3. ทักษะในการจัดการกับความเครียด (Coping Skills) หมายถึง ความสามารถในการเลือกวิธีจัดการกับปัญหาด้านจิตใจได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว

4. ทักษะในการสื่อสาร (Communication Skills) หมายถึง การแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันอย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการใช้ภาษาพูด ภาษาท่าทาง หรือภาษาสัญลักษณ์อื่นๆ

5. ทักษะในการกำกับและแนะนำตนเอง (Self – Instuction Skills) หมายถึง ความสามารถในการกำกับและแนะนำตนเอง เมื่ออยู่ในสถานการณ์ต่างๆ โดยสามารถสรุปและบอกตนเองได้ว่าควรจะทำอย่างไร

6. ทักษะในการขอรับความช่วยเหลือหรือการสนับสนุน (Support Systems Skills) หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุปได้ว่าองค์ประกอบของทักษะทางสังคม นั้นสามารถแบ่งได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติตนในสังคม คือการที่บุคคลสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รู้จักการกล่าวคำขอโทษ ขอบคุณ การชมเชย ชื่นชมยินดีผู้อื่น

2. ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม คือ การที่บุคคลมีความรับผิดชอบ มี

ระเบียบวินัย รู้จักการรอรอคอย ไม่แข่งคิวผู้อื่น ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

3. ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น คือ การที่บุคคลปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามตามบทบาทที่ตนได้รับ ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักการแบ่งปัน

1.3 ความสำคัญของทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ ที่ทำให้การดำรงชีวิตและการทำงานราบรื่น อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมมีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ความสำคัญทางด้านส่วนบุคคล ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทักษะทางสังคมมีความจำเป็นมากขึ้นเพราะบุคคลต้องปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น
2. ความสำคัญทางด้านสังคม สังคมที่มีสมาชิกที่เป็นผู้มีทักษะทางสังคมดี รู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาสังคมที่ตนอยู่ สังคมนั้นย่อมเป็นสังคมที่สงบสุข

เทียมใจ พิมพ่วงศ์ (2541, น.21) การพัฒนาทักษะทางสังคมให้ประสบความสำเร็จกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องกระทำตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นอย่างเหมาะสม รวมถึงยังช่วยพัฒนาด้านสติปัญญา และการสื่อความหมาย พร้อมทั้งยังช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมเหมือนเด็กปกติได้

พวงเพชร พวงค์สิทธิ์ (2546, น.8) ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นและมีความสำคัญต่อมนุษย์ในการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกัน ตั้งแต่สังคมเล็กๆ ในครอบครัว ขยายออกไปเป็นสังคมในห้องเรียน สังคมโรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศและโลก ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์ พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม

ปิยฉัตร ไทยสมบุรณ์ (2551, น.19) ทักษะทางสังคมมีความสำคัญในการช่วยพัฒนาตัวบุคคลและสังคมให้บุคคลอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข

อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552, น.24) ทักษะทางสังคม มีความสำคัญในการช่วยพัฒนาเด็กปกติและเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีผลต่อเด็กในทุกๆด้านไม่ว่าจะเป็นทางด้านจิตใจ ด้านสังคม ด้านการเรียนและปรับตัว สำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษต้องปูพื้นฐานตั้งแต่เริ่มแรก เพราะทักษะทางสังคมจะช่วยให้เด็กมีพื้นฐานทางอารมณ์ที่ดี สามารถพัฒนาความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

กุลยา ก่อสุวรรณ (2553, น.326) กล่าวว่าทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตในสังคมสำหรับทุกคน เนื่องจากทักษะทางสังคมนี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้อื่นในสังคม

นั้นๆ ยอมรับบุคคลนั้นๆ ทุกคนจึงจำเป็นต้องมีทักษะทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อที่จะสามารถสร้างสัมพันธภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม เป็นทักษะที่มีความสำคัญต่อบุคคลทุกเพศทุกวัย เนื่องจากมนุษย์เป็นสัตว์สังคม จำเป็นต้องมีการพูดคุย มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา หากบุคคลมีทักษะทางสังคมดี การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมก็ราบรื่น ไม่ติดขัด สังคมก็จะสงบสุข

1.4 พื้นฐานทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนและปลูกฝัง เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

Sprafkin, Gershaw & Goldstein (1993, pp.63) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคมไว้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. การเริ่มต้นทักษะทางสังคม ได้แก่ การเริ่มต้นบทสนทนา การจบการสนทนา การขอความช่วยเหลือ การปฏิบัติตามคำสั่ง การกล่าวคำชมเชย การกล่าวขอบคุณ การกล่าวขอโทษ
2. ทักษะเพื่อการจัดการกับความรู้สึก ได้แก่ การแสดงความรู้สึก การเข้าใจและเห็นใจความรู้สึกของผู้อื่น การเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับบทสนทนาที่เคร่งเครียด การตอบสนองต่อความล้มเหลว
3. ทักษะในการกล้าแสดงออก ได้แก่ การยืนหยัดในสิทธิของตน การช่วยเหลือผู้อื่น การให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะ การแสดงความพอใจหรือไม่พอใจ การตอบสนองต่อสิ่งที่ทำให้ไม่พอใจ การควบคุมตนเอง การตอบสนองต่อการจูงใจ การจัดการกับความกดดันภายในกลุ่ม
4. ทักษะการแก้ปัญหา ได้แก่ การลำดับความสำคัญก่อนหลัง การตัดสินใจ การกำหนดเป้าหมาย การมีสมาธิในการทำงาน

Westwood (1997, pp. 77 - 78) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคม ดังนี้ การสบตากับคู่สนทนา การรับรู้หรือการแสดงทางสีหน้าอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ การใช้ระดับเสียงในการพูด ไม่ดังหรือค่อยจนเกินไป การรู้จักการแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น การยืนในระยะเวลาเหมาะสมกับคู่สนทนา การเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่น เช่น เล่นตามกฎกติกา แบ่งปันช่วยเหลือ การแสดงความคิดเห็นกับผู้อื่น รู้จักขอโทษและขอบคุณ สามารถควบคุมอารมณ์โกรธ ความก้าวร้าว ความขัดแย้งในใจ มีน้ำใจเป็นนักกีฬาและการแต่งกายที่สะอาด มีสุขภาพดี มีพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรง

ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์ (2551, น.19) ได้แบ่งพื้นฐานทักษะทางสังคม ประกอบด้วย การเคารพต่อระเบียบวินัยของตนเอง การมีมารยาททางสังคม การสบตากับคู่สนทนา การใช้ระดับน้ำเสียงในการพูด รู้จักการรอคอย การแบ่งปันสิ่งของ การแสดงความยินดีกับผู้อื่น การแสดงอารมณ์ทางสีหน้าอย่างเหมาะสม

วุฒิชัย ไฉนะภา (2553, น.25) พื้นฐานทักษะทางสังคม ได้แก่ การรู้จักปฏิบัติตามกฎ กติกา การมีมารยาททางสังคม การรู้จักเริ่มต้นการสนทนา ความยืดหยุ่น การรู้จักควบคุมตนเอง การรู้จักการรอคอย การใช้ระดับเสียงที่เหมาะสมในการพูด การรู้จักดูแลสุขอนามัยและการแต่งกายของตนเอง

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า พื้นฐานทักษะทางสังคม เป็นทักษะแรกๆที่ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลต้องปลูกฝังให้บุตรหลานตั้งแต่ยังเยาว์วัย เพื่อวางรากฐานให้เติบโตเป็นคนที่ทักษะทางสังคมที่ดี ซึ่งทักษะทางสังคมพื้นฐานที่ต้องปลูกฝัง ได้แก่ การมีมารยาททางสังคม การรู้จักกล่าวขอโทษ ขอบคุณ การมีวินัยและมีความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม รวมไปถึงการควบคุมอารมณ์ตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม และการเริ่มสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น โดยไม่เก็บเงิน

1.5 แนวทางการฝึกทักษะทางสังคม

การฝึกทักษะทางสังคม ทำได้ 2 วิธีคือ

1. การบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอน ตามปกติวิธีนี้เป็นการฝึกพร้อมๆ กับการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามหลักสูตรปกติ ครูสามารถนำไปบูรณาการกับการจัดการเรียนการสอนได้ทุกกลุ่มประสบการณ์ โดยใช้เนื้อหาวิชาเหมือนเดิม แต่จะเน้นกระบวนการเรียนการสอนและเทคนิควิธีที่ช่วยให้เด็กเกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่สามารถส่งเสริมทักษะทางสังคมได้คือ การจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต และให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้โดยการลงมือปฏิบัติจริง รวมถึงการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ใช้วิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้กระบวนการต่างๆ เช่น กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการทำงาน (เทียมใจ พิมพ์วงศ์, 2541, น.23)

1. การจัดกิจกรรมฝึกทักษะทางสังคมโดยตรงโดยใช้กิจกรรมฝึกต่างหาก แยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตของนักเรียน เช่น การฝึกประชาธิปไตยในโรงเรียน สนับสนุนการเลือกตั้งประธานนักเรียน หัวหน้าห้องเรียน การให้นักเรียนได้รับผิดชอบทำงานส่วนรวม การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน การพานักเรียนไปทัศนศึกษา การอยู่ค่ายพักแรม การให้นักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรม

เสริมหลักสูตรในรูปแบบต่างๆ การฝึกทักษะทางสังคมสามารถฝึกได้พร้อมกับการเรียนการสอน ทั้งในเวลาเรียน เนื้อหาวิชาตามปกติ และเวลาอื่นๆ ที่นักเรียนอยู่ในโรงเรียนให้สัมพันธ์กับ ชีวิตประจำวันของนักเรียน ครูจึงสามารถฝึกทักษะทางสังคมได้เกือบตลอดเวลา โดยใช้กิจกรรมที่ หลากหลายเพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ทักษะทางสังคมมากขึ้น(เทียมใจ พิมพวงษ์, 2541 น.24)

อัจฉิมา สิริพิบูลย์ผล (2552, น.26) วิธีฝึกทักษะทางสังคมทำได้ 2 วิธีคือ ฝึกโดยการบูรณาการเข้ากับการเรียนการสอนตามปกติ และจัดกิจกรรมสำหรับฝึกทักษะทางสังคม โดยตรง โดยการใช้กิจกรรมฝึกต่างหากแยกจากการเรียนการสอนเนื้อหาวิชาตามปกติ โดยแนวทางการจัดกิจกรรมเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียน

จากแนวทางการฝึกทักษะทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า การฝึกทักษะทางสังคมควร ใ้บุคคลได้รับการฝึกฝนตั้งแต่แรก โดยเริ่มต้นจากครอบครัวเป็นสถาบันแรกที่ปลูกฝัง ซึ่งเด็กอาจ เริ่มต้นจากการเลียนแบบ ซึ่งบุคคลในครอบครัวก็ควรเป็นต้นแบบที่ดี และใ้บุตรหลานเรียนรู้กฎ กติกาต่างๆในการอยู่ร่วมกันภายในบ้าน เมื่อเริ่มเข้าโรงเรียน เด็กก็จะเริ่มเรียนกฎกติกาที่ซับซ้อน มากขึ้น ซึ่งการเรียนรู้สิ่งต่างๆเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานในการเคารพกฎกติกาของบ้านเมือง ซึ่งเป็น สังคมที่ใหญ่ขึ้น หากเด็กมีทักษะทางสังคมพื้นฐานที่ดีก็จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการใช้ ชีวิตในอนาคต และนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคมในภาพรวม

1.6 ขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคม

Kaser (2007) ได้นำเสนอขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคมไว้ 7 ขั้นตอน ดังนี้

1. การนำเสนอทักษะทางสังคม โดยอธิบายใ้ผู้เรียนเข้าใจอย่างชัดเจน (Definition)
2. การแสดงทักษะทางสังคมเป็นตัวแบบใ้ผู้เรียน โดยลำดับขั้นตอนการปฏิบัติที่ ชัดเจน (Modeling)
3. การใ้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการแสดงบทบาทสมมติเป็น กลุ่มหรือเป็นคู่ เพื่อฝึกฝนการใช้ทักษะ (Rehearse or Role Play)
4. การทบทวนทักษะที่ได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ที่ครูกำหนดขึ้นหรือสถานการณ์ จริงในขณะอยู่ที่โรงเรียน เพื่อนักเรียนจะสามารถนำทักษะที่ได้เรียนรู้ ไปใช้ในสถานการณ์อื่นได้ (Reviewing)
5. การใ้ข้อมูลย้อนกลับหรือสะท้อนความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้เรียน เมื่อ ผู้เรียนนำทักษะทางสังคมไปใช้ (Feedback)
6. การชี้แนะผู้เรียนถึงการใ้ใช้ทักษะทางสังคม ในเวลาที่เหมาะสมหรือยื่นเตือน ผู้เรียนถึงขั้นตอนในการปฏิบัติ (Prompting)

7. การเสริมแรงเมื่อผู้เรียนมีการใช้ทักษะทางสังคมอย่างเหมาะสมเพื่อจูงใจให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมอยู่เสมอ (Reinforcing)

วรศรา จุ้ยคอนกลอย (2553, น.134 - 135) ได้แบ่งขั้นตอนในการฝึกทักษะทางสังคม ไว้ 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. การระบุคำจำกัดความหรือกำหนดทักษะที่จะสอน (Definition) เป็นการอธิบายถึงความสำคัญ การนำทักษะมาใช้ในการปฏิสัมพันธ์ อาจมีการใช้รูปภาพ การ์ตูน การแสดงหุ่นกระบอก หรือการใช้ตัวอย่างจากสถานการณ์ต่างๆ

2. การแสดงตัวแบบ (Model the Skills) โดยแบ่งเป็นทักษะย่อยแล้วสาธิตให้ดู หรือให้ตัวแทนเพื่อนมาแสดงให้ดู

3. การเลียนแบบและฝึกซ้อม (Imitation and Rehearsal) เป็นการให้เด็กลองปฏิบัติในสถานการณ์ที่จัดเตรียมไว้ให้

4. การให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการให้เด็กทราบถึงผลของพฤติกรรมที่เด็กกระทำ

5. การหาโอกาสในการนำทักษะทางสังคมไปใช้ (Provide Opportunity for the Skill to be Used) อาจจัดเป็นกิจกรรมกลุ่มเล็กหรือกิจกรรมคู่เพื่อให้มีการนำทักษะไปใช้

6. การเสริมแรง (Intermittent Reinforcement) ด้วยการให้คำชมเชย หรือให้รางวัลเสริมแรง เพื่อเป้าหมายในการรักษาทักษะที่ได้รับการฝึกฝนมานั้นไว้

จากขั้นตอนการสอนทักษะทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า ควรให้ความรู้และวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมให้ชัดเจน หลังจากนั้นให้ครูสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่าง เพื่อให้นักเรียนได้เกิดพฤติกรรมการเลียนแบบ และให้สะท้อนความคิดประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดกิจกรรม ครูสามารถแนะนำหรือสนับสนุนให้นักเรียนได้นำกิจกรรมที่ปฏิบัติในห้องเรียนไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อให้ได้ประสบการณ์ตรง และอาจจะมีการเสริมแรงด้วยการให้คำชมเชย หรือให้รางวัล เพื่อให้ นักเรียนเกิดความภาคภูมิใจ เป็นแรงผลักดันที่จะพยายามแสดงพฤติกรรมที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมต่อไป

1.7 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม

ทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวคิดของสกินเนอร์

ทฤษฎีพฤติกรรม (Behaviorism) ตามแนวคิดของสกินเนอร์ เชื่อว่ามนุษย์ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ซึ่งสิ่งแวดล้อมในที่นี้รวมถึงสภาพทางภูมิศาสตร์และสภาพสังคม ยกตัวอย่างเช่น คนที่อยู่ในชนบทอาจจะเถียงมากกว่าคนที่อยู่ในเมือง หรือเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่

อบอุ่น มักจะมีความเป็นตัวของตัวเองสูง รวมถึงการมีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย จะเห็นได้ว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นผลผลิตผลจากการที่มนุษย์มีปฏิริยาโต้ตอบกับสิ่งแวดล้อม ซึ่ง สกินเนอร์เคยกล่าวไว้ว่า “ ถ้าเขาสามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมได้ เขาก็สามารถที่จะกำหนด พฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปตามที่เขาต้องการทุกประการ” ฉะนั้น สรุปได้ว่าพฤติกรรมของ มนุษย์ล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของสิ่งแวดล้อม (ถวิล ธาราโกชน และศรันย์ คำวิสุข, 2544, น.16)

จูลมณี สุระโยธิน(2554, น.45) สิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ล้วนมีผลต่อพฤติกรรม ของคนเราทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคม หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ นอกจากนี้พฤติกรรม ต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการสั่งสมพฤติกรรมนั้นๆ มาเป็นเวลายาวนาน ยิ่งใช้ระยะเวลานานเท่า โอกาสที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงยิ่งกระทำได้ยากขึ้น ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้น ได้ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้านเข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ภายใต้ช่วง ระยะเวลาที่ต่อเนื่องและยาวนาน พอที่จะสร้างเป็นแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีความคงทนมาก ยิ่งขึ้น นอกจากนี้การให้เงื่อนไขที่เหมาะสมเข้ามาเป็นแรงเสริม จะเป็นการช่วยกระตุ้นพฤติกรรม ได้มากขึ้น เช่น การให้รางวัล การให้คำชมเชย การให้ความสบายใจหรือการให้ผลป้อนกลับ เป็น ต้น

จากทฤษฎีพฤติกรรมมนุษย์ตามแนวคิดของสกินเนอร์ สรุปได้ว่า พฤติกรรมของ มนุษย์ที่แสดงออกมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่างๆทั้งพฤติกรรม ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ต้องใช้ระยะเวลายาวนานในการบ่มเพาะ การหล่อหลอม พฤติกรรมนั้นเริ่มมาจากสถาบันครอบครัวที่เป็นแบบอย่าง หากเด็กได้อยู่ในครอบครัวที่อบรมสั่ง สอนดี ผู้ปกครองให้ความสนใจและเอาใจใส่ อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี เด็กก็จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ ดี มีคุณภาพ ทั้งนี้การให้แรงเสริม เช่น การชมเชย การให้รางวัลจะเป็นตัวช่วยสนับสนุนให้เกิด พฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้มากยิ่งขึ้น

ทฤษฎีจิตสังคมของอีริกสัน (Erikson)

ทฤษฎีของอีริกสันนี้มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) แต่จะ เน้นการศึกษากระบวนการทางสังคมว่ามีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมทางบุคลิกภาพ จากแนวคิดนี้จะ เห็นได้ว่าแนวคิดของอีริกสันค่อนข้างจะแตกต่างกับฟรอยด์หลายประการ เช่น ความคิดเกี่ยวกับ Ego ว่ามีความสำคัญมากกว่า Id รวมถึงการมองพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ว่าสามารถ เกิดขึ้นได้ตลอดช่วงอายุขัย คือ ไม่ได้หยุดอยู่แค่เพียงช่วงวัยรุ่น แต่จะมีการเปลี่ยนไปเรื่อยๆ จนถึง วัยชรา โดยอีริกสันได้แบ่งพัฒนาการทางบุคลิกภาพของมนุษย์ออกเป็น 8 ขั้น หรือที่เรียกว่า Psychosocial Stage ซึ่งสรุปได้พอสังเขป ดังนี้ (สุรางค์ โคว์ตระกูล 2553, น.40 - 45)

ขั้นที่ 1 ความไว้วางใจ – ความไม่ไว้วางใจ (trust VS Mistrust) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยทารก ซึ่งในวัยนี้จำเป็นจะต้องมีผู้เลี้ยงดูและควรได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี มิฉะนั้นจะเกิดปัญหาขึ้นได้ ยกตัวอย่าง เช่น เด็กที่ขาดความไว้วางใจในวัยนี้มักจะกลายเป็นคนก้าวร้าวและตีตัวออกจากสิ่งแวดล้อม ดังนั้นความไว้วางใจ จึงเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาบุคลิกภาพในช่วงวัยต่อไป

ขั้นที่ 2 ความเป็นตัวของตัวเองโดยอิสระ – ความสงสัยไม่แน่ใจตัวเอง (Autonomous VS. Shame and Doubt) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงอายุ 2 – 3 ปี วัยนี้กำลังเริ่มเดินได้ พูดได้ ประกอบกับมีความเจริญเติบโตของร่างกายเพิ่มขึ้น เริ่มพึ่งพาตนเอง มีความอยากรู้อยากเห็น และอยากเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งเด็กวัยนี้กำลังเรียนรู้พฤติกรรมหลายอย่างที่กำหนดโดยสังคม ฉะนั้นพ่อแม่และผู้เลี้ยงดู จำเป็นจะต้องรักษาความสมดุลและช่วยเด็กให้เป็นอิสระ ด้วยการรู้จักใช้คำพูดและพยายามอธิบายให้เด็กเข้าใจว่าสิ่งไหนทำได้ สิ่งไหนทำไม่ได้ แทนการพูดว่ากล่าว กรณีที่เด็กทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ขณะเดียวกันก็ควรให้เด็กรู้จักการพึ่งตนเองหรือให้อิสระในการทำอะไรด้วยตนเองเพิ่มขึ้น

ขั้นที่ 3 การเป็นผู้คิดริเริ่ม – การรู้สึกผิด (Initiative VS. Guilt) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยประมาณ 3 – 5 ปี อิริคสันเรียกวัยนี้ว่า เป็นวัยที่เด็กมีความคิดริเริ่ม ฉะนั้นการเล่นจึงเป็นสิ่งสำคัญ เด็กมักอยากทดลองทำอะไรด้วยตนเอง และชอบเลียนแบบจากผู้ใหญ่ทั้งด้านการพูดและการกระทำ อิริคสันได้อธิบายการรู้สึกผิด (Guilt) เหมือนกับฟรอยด์ คือ เน้น Resolution และ Oedipal Complex เช่น บางคนอาจเรียนเรียนไม่เก่ง แต่เล่นกีฬาเก่ง ก็ควรส่งเสริมเด็กไปในด้านนี้ให้มากขึ้น ซึ่งการช่วยเหลือแบบนี้จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อตนเองและไม่มีปมด้อยเกิดขึ้น

ขั้นที่ 4 ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ – ความรู้สึกด้อย (Industry VS. Inferiority) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงวัยประมาณ 6 – 12 ปี อิริคสันใช้คำว่า Industry กับเด็กในวัยนี้ เนื่องจากเป็นวัยที่มีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายเพิ่มขึ้น เป็นขั้นที่มีความต้องการที่มักจะทำอะไรอยู่เสมอ ไม่เคยว่างหรืออยู่เฉยๆ ฉะนั้นผู้ใหญ่จึงควรให้ความช่วยเหลือหรือมีการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม เพื่อส่งเสริมให้เด็กเห็นความสามารถพิเศษของตน

ขั้นที่ 5 อัตภาพหรือการรู้จักตนเองว่าเป็นเอกลักษณ์ – การไม่รู้จักรักตนเองหรือสับสนในบทบาทสังคม (Ego Identity VS. Role Confusion) เป็นขั้นที่อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 12- 18 ปี ซึ่งอิริคสัน เชื่อว่า ขั้นนี้เป็นช่วงความขัดแย้งที่มีลักษณะวิกฤติมากกว่าช่วงอื่น ด้วยเด็กวัยนี้จะรู้สึกว่าตนกำลังเจริญเติบโตมากขึ้น ซึ่งบางคนอาจจะกังวลเกี่ยวกับร่างกายที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับการพัฒนาการทางด้านสติปัญญาที่เริ่มคิดแบบผู้ใหญ่ ฉะนั้นเด็กวัยนี้จึงมักจะตั้งคำถามถามตนเองเสมอว่า “ฉันคือใคร” หรือคิดว่าถ้าโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่แล้วจะประกอบ

อาชีพอะไร นอกจากนี้เด็กวัยรุ่นส่วนมากมีความคิดสับสนหรือไม่แน่ใจเพิ่มขึ้น บางครั้งคิดอยากเป็นผู้ใหญ่ บางครั้งก็อยากเป็นเด็ก ซึ่งข้อสำคัญในวัยนี้คือ เด็กจะต้องหาเอกลักษณ์ของตนเองให้ได้ เพื่อจะได้มีความมั่นใจในตนเอง พร้อมทั้งจะก้าวไปสู่อนาคตของความเป็นผู้ใหญ่ เพราะหากเด็กไม่มีหลักการของตนเองและไม่รู้ว่าตนเองต้องการอะไรก็จะเกิดการเลียนแบบผู้อื่นมากขึ้น จึงเป็นสาเหตุประการสำคัญที่นำไปสู่การคบคนพาลได้ง่าย

ขั้นที่ 6 ความใกล้ชิดผูกพัน – ความอ้างว้าง ตัวคนเดียว (Intimacy VS. Isolation) วัยนี้ถือเป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ในระยะต้น (Young Adulthood) เป็นวัยที่เริ่มรู้จักว่าตนเองมีจุดมุ่งหมายในชีวิตอย่างไร รวมถึงมีความคิดเกี่ยวกับตั้งตนให้เป็นหลักเป็นฐาน

ขั้นที่ 7 ความเป็นห่วงชนรุ่นหลัง – ความคิดถึงแต่ตนเอง (Generativity VS. Self Stagnation) อีริกสันกล่าวว่า เป็นวัยที่ห่วงเพื่อนร่วมโลกหรือเป็นห่วงเยาวชนรุ่นหลัง จึงมักอยากให้ความรู้หรือสั่งสอนคนรุ่นหลังต่อไป ฉะนั้นวัยนี้มักจะชอบอยู่คนเดียว เป็นวัยรักแต่ตัวเอง โดยไม่สนใจใครและไม่ค่อยไว้วางใจใครหรือไม่คิดเสียสละเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

ขั้นที่ 8 ความพอใจในตนเอง – ความสิ้นหวังและไม่พอใจในตนเอง (Ego Integrity VS. Despair) เป็นวัยช่วงบั้นปลายของชีวิต ฉะนั้น บุคลิกภาพของคนในช่วงวัยนี้จึงเป็นผลรวมของ 7 วัยที่ผ่านมา ซึ่งบางคนยอมรับว่าได้ใช้ชีวิตที่คุ้มค่าและทำดีที่สุดแล้ว จึงพอใจในสภาพชีวิตของตน ซึ่งตรงข้ามกับคนที่มมีปัญหาในชีวิตขั้นต้นๆ มาก่อน โดยที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ปัญหาเหล่านั้นก็จะตามมาทุกระยะ สุดท้ายก็จะทำให้วัยนี้กลายเป็นคนที่ไม่มีความพอใจในตนเอง ขณะเดียวกันก็จะมีบั้นปลายที่ผิดหวังและกลัวความตาย รวมถึงรู้สึกว้าวน่ากลัวว่าตนเองไม่มีประโยชน์ เป็นต้น

จุลฉณี สุระโยธิน (2554, น.34) อีริกสันได้อธิบายถึงพัฒนาการของชีวิตตั้งแต่วัยทารกจนถึงวัยชรา ที่มาพร้อมกับการเกิดพฤติกรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ ในทุกช่วงวัย ซึ่งอีริกสันเชื่อว่า ชีวิตคนเราแต่ละวัยมักมีปัญหาหรือต้องประสบปัญหาบ้างเป็นธรรมดา แต่บุคลิกภาพหรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้น ล้วนสืบเนื่องมาจากสิ่งแวดล้อมรอบตัวหรือประสบการณ์ที่สั่งสมทั้งในด้านบวกและด้านลบที่ได้รับตั้งแต่เด็กๆ ซึ่งจุดนี้ชี้ให้เห็นว่าการปลูกฝังทักษะชีวิตหรือทักษะทางด้านสังคมในด้านต่างๆ ตั้งแต่แรกเกิดเป็นสิ่งจำเป็น เพราะสิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะต้องมีการวางรากฐานให้มั่นคงตั้งแต่วัยเยาว์ โดยเริ่มจากเป้าหมายของสังคมหน่วยย่อย คือ ครอบครัว มีพ่อแม่ ผู้ปกครอง และหมู่ญาติมาช่วยกันดูแลประคับประคองไปพร้อมๆ กับการให้หลักในการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องซึ่งตั้งอยู่บนรากฐานของศีลธรรมอันดีงาม รวมถึง การจัดสถานะแวดล้อมการเรียนรู้ทางสังคมที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้เด็กเติบโตขึ้นด้วยพัฒนาการที่มีคุณภาพ ด้วยการสร้างพื้นฐานให้มั่นคงก่อนที่ก้าวไปเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมหน่วยใหญ่ต่อไป

จากทฤษฎีจิตสังคมโดยสรุป จะเห็นได้ว่า มนุษย์มีพัฒนาการในแต่ละช่วงวัย เริ่มตั้งแต่ทารกจนถึงวัยรุ่น ในแต่ละช่วงวัยจะมีการแสดงออกทั้งทางอารมณ์ พฤติกรรม และความรู้สึกลึกซึ้งที่แตกต่างกันออกไปตามลำดับของพัฒนาการของมนุษย์ ดังนั้น การหล่อหลอมจากสังคมที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี ที่ได้รับจากสถาบันแรก คือสถาบันครอบครัว จะทำให้บุคคลเป็นบุคคลที่มีคุณค่าต่อสังคมโดยรวม

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมของแบนดูรา (Bandura)

แบนดูราเป็นนักวิชาการที่มีชื่อเสียงมากที่สุด คนหนึ่งในวงการจิตวิทยา โดยเขาได้ค้นคว้าและศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมและการเลียนแบบหรือการเรียนรู้ทางสังคมหรือที่มีชื่อเรียกว่า “ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม ” ซึ่งพฤติกรรมและการเลียนแบบนั้น (Bandura, 1996, pp. 22) กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้เป็นสิ่งที่ต้องมีการทดลองซ้ำๆ แต่ก็ถือว่าไม่ได้มีอันตรายใดๆ เช่น หากเราจะดูว่าสิ่งใดควรทำก็เพียงดูจากผลของการกระทำของตนเองที่ได้รับเท่านั้น นอกจากนี้จะพบได้ว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่มักจะถูกเรียนรู้ด้วยการสังเกตผ่านตัวแบบแทบทั้งสิ้น ด้วยการสังเกตจากบุคคลรอบตัว ซึ่ง (ประสาธ อิศรปริดา, 2547, น.296) ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคม ไว้ดังนี้

ทฤษฎีแบนดูราเป็นจิตวิทยาการเรียนรู้ในกลุ่มสัมพันธ์ (Interactionist Approach) ซึ่งมีแนวคิดที่ว่าพฤติกรรมต่างๆ เป็นผลรวมระหว่างกระบวนการทางปัญญาของบุคคลและสิ่งแวดล้อม โดยมีพฤติกรรม (B) บุคคล (P) และสิ่งแวดล้อม (E) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อกัน โดยแบนดูราได้แยกความแตกต่างระหว่างการเรียนรู้ (Learning) กับผลงาน (Performance) ไว้อย่างชัดเจนว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ได้มาซึ่งความรู้ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การใส่ใจ (Attention) และการเข้ารหัสในรูปสัญลักษณ์แล้วเก็บไว้ในหน่วยความจำ (Retention) ส่วนผลงานเป็นพฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกมา ซึ่งสิ่งที่บุคคลเกิดการเรียนรู้ขึ้นอาจไม่แสดงออกมาให้เห็นก็ได้

จุมฉวี สุระ โยธิน (2554, น.35) กล่าวว่า การได้มาซึ่งแนวความคิดและพฤติกรรมในด้านต่างๆ สาเหตุหนึ่งมักเกิดจากการลอกเลียนแบบจากตัวแบบรอบตัวที่เด็กเห็นในสังคม โดยมีตัวแปรสำคัญที่เกี่ยวข้องกัน 3 ประการ คือตัวบุคคล พฤติกรรมของบุคคล และสิ่งแวดล้อม ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่า การเรียนรู้ของคนเราส่วนใหญ่ล้วนเกิดจากการสังเกตตัวแบบแทบทั้งสิ้น

จากหลักการและทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาเชิงสังคมข้างต้นพบว่า มนุษย์ทุกคนเกิดมาเหมือนผ้าขาวบริสุทธิ์ ที่ยังไม่ได้รับการแต่งแต้มสีใดใดลงไป หากเมื่อเขาเติบโตขึ้น มนุษย์ก็เริ่มที่จะเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลรอบข้าง อาจจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครองหรือผู้ดูแลที่เป็นบุคคลใกล้ชิด ดังนั้น การจะให้เด็กเติบโตมาอย่างสมบูรณ์ สถาบันครอบครัวควรเป็นแบบอย่าง ให้

เด็กได้จดจำแต่สิ่งที่ดี พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง เพราะจะส่งผลต่อตัวของเด็กในอนาคต ให้เขาได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ ทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป

ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)

ประสาท อิศรปริดา (2547, น.310 -312) ได้อธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการ (Hierarchy of Needs Theory) โดยกล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการในระดับต่างๆ ดังนี้

1. ความต้องการทางด้านสรีระ (Physiological Needs) ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อนนอนหลับ หรือการสืบพันธุ์ เป็นต้น
2. ความต้องการความมั่นคง และความปลอดภัย (Safety Needs) ได้แก่ ความต้องการความอบอุ่น มั่นคง ความต้องการความคุ้มครอง การหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่จะเป็นอันตราย ฯลฯ ซึ่งเป็นความต้องการที่เกิดขึ้นตั้งแต่แรกเกิด จะเห็นได้ว่าเด็กมักจะพยายามหลบหนีจากสถานการณ์ที่แปลกใหม่หรือหลีกเลี่ยงจากคนแปลกหน้า เป็นต้น
3. ความต้องการความรักและการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Belongingness and Love Needs) ได้แก่ ความต้องการเพื่อนหรือมิตร ความต้องการผู้ร่วมงาน ความต้องการคู่รักหรือครอบครัว
4. ความต้องการได้รับการยกย่องและสรรเสริญ (Esteem Needs) ได้แก่ ความต้องการให้ผู้อื่นมาเคารพนับถือตน หรือต้องการให้ผู้อื่นยอมรับว่าตนเองมีคุณค่า
5. ความต้องการรู้และเข้าใจ (Need to know and Understand) เป็นความต้องการสัมฤทธิ์ผลทางปัญญา (Intellectual Achievement) หมายถึง ความอยากรู้และอยากเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยความสนใจอย่างแท้จริง ซึ่งมาสโลว์มีความเห็นว่าความต้องการตั้งแต่ในขั้นนี้เป็นต้น ไปจะไม่เกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกคน
6. ความต้องการสร้างประจักษ์ตนและการพัฒนาศักยภาพแห่งตน (Self-Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะเข้าใจตนเอง และรู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ โดยต้องการที่จะคิดหรือกระทำให้สอดคล้องกับสภาพที่แท้จริงของตนเองอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพของตนให้สูงสุด

จุลฉนิ สุระโยชิน (2554, น.37) กล่าวว่า ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ มีความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับพัฒนาการทางสังคมโดยตรง เนื่องจากมนุษย์มีความจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยและมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ซึ่งการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มสังคมนั้นจะเกิดความต้องการในลำดับขั้นที่ 3 ขึ้น คือความต้องการความรักและการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ซึ่งจัดว่าเป็นความต้องการในสิ่งที่ขาดหรือพร่อง (Deficiency Needs) ดังนั้นเมื่อบุคคลมีความต้องการด้านนี้เกิดขึ้น จึงพยายามที่จะเรียนรู้และปรับตัวเพื่อให้เข้ากับสังคมใหม่ที่แตกต่าง แต่ทว่าในสังคม

ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่าง มีความซับซ้อนและปะปนไปด้วยสภาพสังคมที่ดีและไม่ดี จึงทำให้ผู้คนมากมายเกิดภาวะปรับตัวไม่ทันหรือวางตนไม่เหมาะสม ในจุดนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ใหญ่จะต้องมีการให้คำแนะนำที่ถูกต้องให้แก่เด็ก โดยการให้ปรับตัวที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงาม เพื่อให้เด็กการแยกแยะว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดควร สิ่งใดไม่ควร จะได้ไม่เอนเอียงหรือไหลไปตามกระแสที่เกิดขึ้น

จากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ จะเห็นได้ว่าเป็นทฤษฎีที่บ่งบอกความเป็นตัวตน ความต้องการของมนุษย์ได้ตรงจุดมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามลำดับขั้นของพัฒนาการทางสังคม ที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ไม่สามารถอยู่ได้ด้วยตนเองเพียงคนเดียว ต้องการได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ต้องการให้คนมารัก คนมาเอาใจใส่ ดังนั้นการปลูกฝังให้เด็ก ก็ควรที่จะให้เด็กได้รู้จักการเป็นผู้ให้ และเป็นผู้รับอย่างเหมาะสม รู้จักการช่วยเหลือแบ่งปันกัน ซึ่งจะเป็นพื้นฐานในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรมแนะแนว

2.1 ความหมายของชุดกิจกรรม

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541, น.223) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว คือ โปรแกรมการจัดกิจกรรมแนะแนวที่จัดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะเรื่อง มีอุปกรณ์ในรูปของสื่อประสมที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย ประกอบด้วยส่วนสำคัญ คือ คู่มือครู คู่มือนักเรียน เนื้อหา แผนการจัดกิจกรรม บัตรรายการต่างๆ แบบฝึกหัดและแบบประเมินผล บรรจुरวมกันไว้ในกล่องเป็นชุด อาจใช้ศึกษาเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่มแบบศูนย์การเรียนรู้หรือใช้ประกอบการบรรยายของครู

สายพิณ ช่างไม้ (2544, น.24) กล่าวว่า ชุดการแนะแนว หมายถึง เครื่องมือที่สร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งใช้เทคนิควิธีการต่างๆ ได้แก่การแสดงบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม การรายงานเป็นรายบุคคล เกม กรณีตัวอย่าง พร้อมทั้งอุปกรณ์การสอนที่ใช้เป็นสื่อประสม ได้แก่ เอกสาร แผ่นภาพ แผนภูมิ และแผ่นโปร่งใส ซึ่งประกอบด้วยส่วนสำคัญคือ คู่มือครู และโปรแกรมการสอน

เพชรรัตดา เทพพิทักษ์ (2545, น.30) กล่าวว่า ชุดกิจกรรม คือ ชุดการเรียนรู้หรือชุดการสอน ซึ่งหมายถึง สื่อการสอนที่ครูเป็นผู้สร้าง ประกอบไปด้วยวัสดุอุปกรณ์หลากหลายชนิด และองค์ประกอบอื่นๆ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เกิดการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง โดยครูเป็นผู้แนะนำช่วยเหลือ และมีการนำหลักการทางจิตวิทยามาใช้ในการประกอบการเรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสำเร็จ

อารีย์ ทวีลาภ (2546, น.32) ได้กล่าวถึง ชุดการเรียนรู้หรือชุดกิจกรรมว่า เป็นสื่อการเรียนสำเร็จรูปที่ประกอบด้วยสื่อหลายอย่าง จัดเข้าไว้ด้วยกันเป็นชุด ที่ผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ระบุไว้ในชุด เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยฟังก์ชันน้อยที่สุด ผู้เรียนสามารถเรียนได้อย่างอิสระตามความสามารถของแต่ละบุคคล

ศิริรัตน์ แสนยากุล (2546, น.10) ชุดกิจกรรมแนะแนวคือ เครื่องมือทางการแนะแนวที่ประกอบไปด้วยกิจกรรมแนะแนวหลายๆกิจกรรม มีระบบตามเป้าหมายและขอบข่ายของการแนะแนว เพื่อพัฒนาผู้รับบริการในด้านต่างๆ โดยชุดแนะแนวประกอบด้วย คู่มือผู้สอน คู่มือผู้เรียน และสื่อการจัดกิจกรรม

รุ่งอรุณ เขียรประกอบ (2549, น.9) ให้ความหมายไว้ว่า ชุดกิจกรรม คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการนำเอาสื่อ วัสดุอุปกรณ์และนวัตกรรมต่างๆมาให้นักเรียนได้ศึกษา ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองแล้วเกิดการเรียนรู้ และสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยมีครูเป็นผู้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือและส่งเสริมให้นักเรียนมีผลการเรียนที่มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2553, น.14) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นนวัตกรรมที่ครูใช้ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนศึกษาและใช้สื่อต่างๆ ในชุดกิจกรรมที่ผู้สอนสร้างขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการสื่อสารระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

สมพร คำมูล (2554, น.37) ชุดกิจกรรมการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนโปรแกรมสำเร็จรูปที่จัดทำขึ้นอย่างหลากหลาย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการสอนของครูและเพื่อเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยครูเป็นผู้สอนทั้งรายบุคคล และรายกลุ่ม และมีการนำหลักการทางจิตวิทยาประยุกต์ใช้ร่วมเพื่อให้นักเรียนประสบผลสำเร็จในการเรียน

พรปวีณ์ กอกอง (2555, น.21-22) ได้ให้ความหมายของ ชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรมเป็นกระบวนการสอนแบบ โปรแกรมชนิดหนึ่ง อาศัยระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วย มาช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มนัส แก้วแดง (2557, น.16) ชุดกิจกรรมแนะแนวเป็นเครื่องมือที่สร้างขึ้นใช้ในการสอน ประกอบด้วย คู่มือครู และ โปรแกรมกิจกรรม โดยใช้วิธีการเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่างๆ

จากความหมายของชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ดังนี้ สื่อที่ใช้ประกอบการจัดกิจกรรมแนะแนว มีการจัดกิจกรรมออกเป็นชุดๆ มีสื่อประกอบการทำกิจกรรมที่

หลากหลายตามความเหมาะสมของเนื้อหา อาจเป็นเกม กิจกรรมนันทนาการในรูปแบบต่างๆ การประกอบอาหาร การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลองและการอภิปราย นำเสนอหน้าชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความเข้าใจตามจุดประสงค์ที่ต้องการสื่อให้เกิดขึ้นกับเด็ก

2.2 ประเภทของชุดกิจกรรม

วรารุช บุตรรัตน์ (2556, น.10 - 11) ได้แบ่งประเภทของ ชุดกิจกรรมเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ชุดกิจกรรมการสอนประกอบคำบรรยายหรือชุดการสอนสำหรับครู เป็นชุดการสอนสำหรับผู้สอน เป็นชุดการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้นักเรียนกลุ่มใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน ชุดการสอนแบบนี้จะช่วยให้ผู้สอนพูดน้อยลง เน้นใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ในชุดการสอน สื่อที่ใช้มีหลากหลาย เช่น รูปภาพ แผนภูมิ สไลด์ ภาพยนตร์ สิ่งที่สำคัญคือ สื่อต้องมีความชัดเจน

2. ชุดกิจกรรมการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดกิจกรรมที่เน้นให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นกลุ่มๆ โดยใช้สื่อการสอนที่มีอยู่แล้วในชุดกิจกรรมมักจะใช้ในการสอนแบบกิจกรรมกลุ่ม เช่น การสอนแบบศูนย์การเรียนรู้ การสอนแบบกลุ่มสัมพันธ์

3. ชุดกิจกรรมการสอนแบบรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่เน้นให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม และประเมินผลการเรียนได้ด้วยตนเอง โดยจัดเป็นหน่วยการสอนย่อยหรือโมดูล

จากการแบ่งประเภทของชุดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า สามารถแบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ได้เป็น 3 ประเภทคือชุดกิจกรรมแบบรายกลุ่ม ชุดกิจกรรมแบบเป็นรายบุคคล และชุดกิจกรรมแบบบรรยาย ซึ่งทั้ง 3 ประเภท จะเป็นการให้นักเรียนได้ศึกษาและทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะและให้คำแนะนำเมื่อนักเรียนประสบปัญหาในการทำกิจกรรม

2.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว

อัมพร แสงวิเชียร (2546, น.35) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมแนะแนว ประกอบด้วย

1. คู่มือผู้ให้บริการ
2. ใบงาน ใบความรู้ และแบบทดสอบก่อนและหลังการทำกิจกรรม
3. สื่อหรืออุปกรณ์การจัดกิจกรรมแนะแนว

นิติกาญจน์ ไกรสิทธิ์พัฒน์ (2553, น.13) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. คำชี้แจง (Prospectus) ซึ่งจะอธิบายถึงความสำคัญของจุดมุ่งหมาย ขอบข่ายชุดการเรียนการสอน

2. จุดมุ่งหมาย (Objectives) คือ ที่กำหนดว่าผู้เรียนจะได้อะไร

3. การประเมินผลเบื้องต้น (Pre-assessment) อาจอยู่ในรูปของการทดสอบแบบข้อเขียน ปากเปล่า ปฏิบัติตอบสนองต่อคำถามง่ายๆ เพื่อให้รู้ถึงความต้องการและความสนใจ

4. การกำหนดกิจกรรม (Enabling Actives) คือ การกำหนดวิธีการเพื่อนำไปสู่จุดประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นด้วย

5. การประเมินขั้นสุดท้าย (Post-assessment) เป็นข้อสอบเพื่อวัดผลการเรียนหลังจากที่เรียนเรียบร้อยแล้ว

ศักดิ์ พิภพแก้ว (2552, น.10 -11) ได้กล่าวไว้ว่า ชุด กิจกรรมประกอบด้วย องค์ประกอบ 7 อย่าง คือ

1. เนื้อหาหรือมโนทัศน์ที่ต้องการให้นักเรียนศึกษา (Concept Focus) ควรจะเน้นให้นักเรียนศึกษาเพียงมโนทัศน์หลักเรื่องเดียว

2. วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม (Behaviorally Stated Objective เป็นข้อความระบุถึงพฤติกรรมที่คาดว่า จะเกิดขึ้นหลังจากการเรียนรู้

3. มีกิจกรรมให้เลือกหลายๆอย่าง (Multiple active Methodologies) เช่น ทำงานกลุ่ม ทำการทดลองหรือใช้สื่อการเรียนชนิดต่างๆ

4. วัสดุประกอบการเรียน (Diversified Learning Resources) มีสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชุดกิจกรรม

5. แบบทดสอบ (Evaluation Instrument) ควรแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) แบบทดสอบตนเอง (Self-Test) แบบทดสอบหลังเรียน (Post-Test)

6. กิจกรรมสำรวจหรือกิจกรรมเพิ่มเติม (Breadth And Depth Activities) หลังจากที่ยื่นทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว อาจทำกิจกรรมที่เสนอแนะเพิ่มเติมตามความสนใจ

7. คำชี้แจงวิธีใช้ชุดกิจกรรม (Instruction) บอกรายละเอียดของวิธีการใช้ชุดกิจกรรมทำให้นักเรียนสามารถเข้าใจและเรียนได้ด้วยตนเอง

จากองค์ประกอบของชุดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมควรจะประกอบด้วย

1. จุดประสงค์ของกิจกรรม

2. คำชี้แจง เพื่ออธิบายรายละเอียดของกิจกรรมนั้นๆ

3. กิจกรรม เพื่อฝึกปฏิบัติหรือฝึกการคิด และการใช้ทักษะในเรื่องนั้น

4. เนื้อหา เป็นส่วนที่แทรกอยู่ในกิจกรรม
5. แบบฝึกหัด เป็นแบบฝึกที่ฝึกไปพร้อมๆกับการทำกิจกรรม หรืออาจแยกส่วนออกมาก็ได้
6. ใบกิจกรรม ซึ่งเป็นการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริง
7. แบบทดสอบ ซึ่งควรมีทั้งแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน

2.4 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนว

จันทร์จิรา รัตนไพบูลย์ (2549, น.48) กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น มีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์เนื้อหา
 2. การวางแผน การกำหนดรายละเอียด
 3. การผลิตสื่อที่สอดคล้องกับแผน
 4. การหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมโดยนำไปทดลองใช้ ปรับปรุงให้มีคุณภาพ
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2554, น. 438 – 439) กล่าวว่า ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีดังนี้

1. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์
2. กำหนดหน่วยการสอนโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหน่วย
3. กำหนดหัวเรื่อง ควรกำหนดว่าแต่ละหน่วยควรให้ประสบการณ์อะไรบ้าง
4. กำหนดมโนทัศน์และหลักการ ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับหน่วยและหัวเรื่อง
5. กำหนดกิจกรรมให้สอดคล้องวัตถุประสงค์
6. กำหนดแบบวัดผลและประเมินผล
7. เลือกและผลิตสื่อการเรียนการสอน
8. หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม
9. นำชุดกิจกรรมไปใช้
10. สรุปได้ว่า ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรม มีขั้นตอน ดังนี้
 - ขั้นที่ 1 กำหนดหัวข้อและเนื้อหาที่จะใช้ในการทำกิจกรรม
 - ขั้นที่ 2 ออกแบบและวางแผนว่าแต่ละกิจกรรมควรมีเนื้อหาและพัฒนาทักษะด้านใดให้กับผู้เรียน
 - ขั้นที่ 3 กำหนดวัตถุประสงค์ของกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา
 - ขั้นที่ 4 กำหนดระยะเวลาในการทำกิจกรรม
 - ขั้นที่ 5 ออกแบบชุดกิจกรรม

ขั้นที่ 6 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมและนำชุดกิจกรรมไปปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 7 นำชุดกิจกรรมไปใช้ โดยมีขั้นตอนการใช้ ดังนี้

1. ขั้นทดสอบก่อนเรียน
2. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน
3. ขั้นกิจกรรมการเรียนรู้การสอน
4. ขั้นสรุปบทเรียน
5. ขั้นประเมินผล

2.5 วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนว

กรมวิชาการ (2540) กล่าวว่า ลักษณะของการจัดกิจกรรมแนะแนวแต่เดิมมักใช้วิธีการเล่า สอน บรรยาย อธิบาย ชักถาม โดยครูเป็นผู้นำในการทำกิจกรรม แต่ในปัจจุบันจะเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ตามแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีจิตวิทยามนุษยนิยม โดยครูจะต้องเป็นผู้ที่ดึงศักยภาพที่มีอยู่ในตัวนักเรียนออกมาใช้ให้มากที่สุด กิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นจึงเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ประสบการณ์ของตนเองมาแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ทำงานร่วมกัน แสดงความคิดเห็นและเสนอความคิดเห็นร่วมกัน ให้ตัดสินใจเลือกโดยเสรี พิจารณาผลที่เกิดจากการเลือก เห็นคุณค่าของสิ่งที่เลือก ยอมรับ ชื่นชม ยินดีในสิ่งที่เลือก ปฏิบัติตามสิ่งที่เลือก โดยแสดงพฤติกรรมหรือการกระทำตามสิ่งที่เลือก เห็นคุณค่าและปฏิบัติจนเป็นกิจวัตรหรือลักษณะประจำตัว สามารถสรุปแนวคิดที่ได้จากกิจกรรม เกิดการพัฒนาตนเอง มีความพร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า วิธีการจัดกิจกรรมแนะแนวควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เน้นการลงมือปฏิบัติมากกว่าการนั่งฟังบรรยาย เน้นการสาธิตมากกว่าการสังเกตการณ์ และให้นักเรียนมีเสรีภาพในการเลือกที่จะเรียนรู้ รับรู้และนำมาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดในการใช้ชีวิตจริงนอกห้องเรียน

2.6 ประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนว

ช่อลัดดา ขวัญเมือง (2541, น. 223) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมแนะแนวโดยการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวว่า สามารถแก้ไขปัญหาคาดแคลนครูแนะแนว ช่วยแบ่งเบาภาระงานครูแนะแนว ช่วยให้ครูแนะแนวสามารถจัดกิจกรรมได้ครบตามหลักสูตร ครุมองเห็นพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน ช่วยให้กระบวนการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพขึ้น และนักเรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กล้าแสดงความคิดเห็น มีความรับผิดชอบ รู้จักการทำงานเป็นหมู่คณะ

วารี คชศिला (2546, น.41) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวสามารถใช้ในการพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม ตามขอบข่ายของงานแนะแนว

สมพร คำมูล (2554, น.41) ชุดกิจกรรมเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ลดภาระของครูในการสอนทั้งยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครูได้

พฤทธิ มาณตร (2553, น.19) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ว่า สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน และส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

นิธิวดี เพียรรักกิจการค้า (2554, น.31) ได้สรุปประโยชน์ของชุดกิจกรรมว่า ช่วยให้เกิดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนสามารถค้นคว้าและปฏิบัติกิจกรรม ได้ฝึกการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายในการเรียนและช่วยลดภาระงานของครูผู้สอน

จากประโยชน์ของชุดกิจกรรมแนะแนวดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมสามารถช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครู เนื่องจากนักเรียนสามารถนำชุดกิจกรรมไปศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ช่วยให้ครูประหยัดเวลาในการเตรียมการสอน เพราะสามารถหยิบเอาชุดกิจกรรมไปใช้ได้ทันที ผู้เรียนได้รับความรู้ไปในทิศทางเดียวกันไม่ว่าครูคนใดสอน

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

3.1 ความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

ความหมายของความบกพร่องทางสติปัญญาสมาคมจิตแพทย์อเมริกา (American Psychiatric Association) ได้ให้ความหมายว่า ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงความสามารถทางปัญญาดำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย 70 หรือต่ำกว่านั้น ความสามารถทางปรับตัวในปัจจุบันมีปัญหา หรือบกพร่องอย่างน้อย 2 ด้านจาก 10 ด้านของทักษะดังต่อไปนี้ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตภายในบ้าน ทักษะทางสังคมการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น ทักษะการใช้สาธารณสมบัติ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้วิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่างและการทำงาน ซึ่งทักษะดังที่กล่าวมานี้ต้องแสดงอาการก่อนอายุ 18 ปี (American Psychiatric Association, 1994 : 50)

(The American Association on Mental Retardation: AAMR) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดเกิดขึ้นมีผลต่อการปฏิบัติงานในขณะนั้น

มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติมีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70 – 75 ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ด้าน ดังนี้ การสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้บริการสาธารณะ การควบคุมตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนรู้ทางวิชาการที่ใช้ในชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน ทั้งนี้ต้องมีความบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18 ปี

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.9) กล่าวว่า ภาวะที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดการพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดความบกพร่องทางทักษะต่างๆ ในระยะพัฒนาการ และส่งผลกระทบต่อเขาวินิจฉัยทุกด้าน เช่น ความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถทางภาษา ความสามารถทางการเคลื่อนไหวและทักษะทางสังคม มีความบกพร่องทางเรื่องการปรับตัวในการเข้าสังคม และอาจจะมีหรือไม่มีควมผิดปกติทางร่างกายหรือทางจิตร่วมด้วย

กรมวิชาการ (2539, น.2) กล่าวถึงความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีความจำกัดในทักษะการดำรงชีวิต มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย มีความจำกัดของทักษะในการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ และเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญาก่อนอายุ 18

ชวลา เขียรธนู และกัลยา สุตะบุตร (2539, น.1) กล่าวถึงความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า มีลักษณะเฉพาะคือ ความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ร่วมกับมีความจำกัดของทักษะการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ คือการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง การดำรงชีวิตในบ้าน ทักษะทางสังคม การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย และจะแสดงพฤติกรรมก่อนอายุ 18 ปี

สุรินทร์ ยอดคำแปง (2542, น.62) ได้ให้ความหมายของเด็กบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กที่มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยเมื่อเทียบกับเด็กในระดับเดียวกัน มี 2 กลุ่ม คือ เด็กเรียนช้า หมายถึง เด็กที่มีความสามารถในการเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติ เด็กเหล่านี้จะมีระดับสติปัญญาประมาณ 71 – 90 และเด็กปัญญาอ่อน หมายถึง เด็กที่มีภาวะพัฒนาการของจิตใจหยุดชะงัก หรือเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ซึ่งแสดงลักษณะเฉพาะคือ ระดับสติปัญญาต่ำ มีความสามารถในการเรียนรู้ต่ำ มีพัฒนาการทางร่างกายล่าช้าไม่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถจำกัดในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม และสังคม

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549, น.28) นักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ บุคคลที่มีภาวะสมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่เต็มที่ มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่า

เกณฑ์ปกติ ทำให้มีข้อจำกัดในทักษะการดำรงชีวิต และการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะจาก 10 ทักษะ คือการสื่อสารความหมาย การดำรงชีวิตในบ้าน การดูแลตนเอง การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การใช้แหล่งทรัพยากรชุมชน การควบคุมตนเอง การนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงาน การใช้เวลาว่าง สุขภาพอนามัยและความปลอดภัย ลักษณะอาการดังกล่าวต้องแสดงพฤติกรรมออกมาก่อนอายุ 18 ปี

สมพร คำมูล (2554, น.9) ความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่มีพัฒนาการของสมองจำกัดและมีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ ปรากฏร่วมกับมีความจำกัดทางด้านทักษะ ด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะ ส่งผลให้เกิดความล่าช้า ในการพัฒนา ด้านอื่นๆตามมา คือ ด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม อารมณ์ ภาษา ทั้งนี้ภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.11) ภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง ภาวะที่สมองหยุดพัฒนาหรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ มีผลทำให้พัฒนาการด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ ภาษา และสติปัญญาล่าช้า และมีข้อจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัว ซึ่งภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา ต้องเกิดขึ้นก่อนอายุ 18 ปี

จากความหมายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ดังนี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา คือ เด็กที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์ หรือ IQ ต่ำกว่า 70 ลงมา มีข้อบกพร่องในพฤติกรรมกรรมการปรับตัว ซึ่งพฤติกรรมและอาการต่างๆ ต้องปรากฏก่อนอายุ 18 ปี

3.2 สาเหตุของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

นพวรรณ ศรีวงศ์พานิชและพัฏฐ์ โรจน์มงามงคล (2551, น.181) ได้กล่าวถึงสาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจากปัจจัยต่างๆ ในด้านชีวภาพ สังคมจิตวิทยา หรือปัจจัยร่วมกัน ประมาณร้อยละ 30 – 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาเท่านั้นที่ทราบสาเหตุ และส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง คือมีระดับ IQ ต่ำกว่า 50 ซึ่งพบสาเหตุได้ร้อยละ 80 ส่วนกลุ่มที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาระดับเล็กน้อยพบสาเหตุได้ประมาณ ร้อยละ 50 นอกจากนี้ยังพบว่าประมาณ ร้อยละ 50 ของภาวะบกพร่องทางสติปัญญามีสาเหตุมากกว่า 1 อย่าง สาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนคลอด (prenatal causes) ความผิดปกติ ทางพันธุกรรม โครโมโซมผิดปกติ การผ่าเหล่าของยีน ความผิดปกติจากการขาดหายไปของยีนบนโครโมโซม (microdeletions) ความผิดปกติแต่กำเนิด ความผิดปกติของประสาทส่วนกลาง กลุ่มอาการที่มีความผิดปกติหลายระบบ (multiple malformation syndromes) อื่นๆ การติดเชื้อในครรภ์ ได้รับสารพิษ ครรภ์เป็นพิษ หรือรกผิดปกติ

ปริกำเนิด (perinatal causes) การติดเชื้อ ปัญหาระหว่างคลอด และอื่นๆ หลังคลอด (postnatal causes) การติดเชื้อได้รับสารพิษ ปัญหาทางจิต สังคม และอื่นๆ

ความบกพร่องทางสติปัญญาไม่ใช่โรคและความเจ็บป่วยทางร่างกาย ดังนั้นจึงไม่สามารถรักษาทางการแพทย์ได้ ไม่สามารถจับต้องได้ นักวิทยาศาสตร์ได้พบว่าความบกพร่องทางสติปัญญาจากสาเหตุหลายประการ สิ่งที่เราคุ้นเคยมากที่สุด ได้แก่ เงื่อนไขทางยีน ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างตั้งครรภ์ ปัญหาตอนคลอดและปัญหาทางสุขภาพโดยทั่วไป (สตูจินต์ สว่างศรี, 2552, น.23 อ้างอิงจาก Algozine & Ysseldyke.2006, น.13) ในปัจจุบันยังเชื่อกันว่าความบกพร่องทางสติปัญญาเกิดจาก สภาพแวดล้อม ทางสังคม วัฒนธรรมที่ไม่ส่งเสริมสมรรถภาพทางสติปัญญาของบุคคล ดังนั้นจึง สามารถแบ่งสาเหตุได้ดังนี้

1. ความผิดปกติของยีน ภาวะบกพร่องทางสติปัญญาอาจจะมีสาเหตุมาจากยีนทางพันธุกรรมที่ผิดปกติไปจากพ่อแม่ หรือปัญหาทางยีนอื่นๆ ตัวอย่างได้แก่ ดาวน์ซินโดรม คลีนิเฟลเตอร์ซินโดรม (Klinefelter's Syndrome) และฟีนิลคีโตนูเรีย (Phenylketonuria : PKU) เกือบจะทั้งหมดของอาการทางยีนที่กล่าวมาที่เป็นผลทำให้เกิดพร่องทางสติปัญญาได้ ผู้ซึ่งมีอาการดาวน์ซินโดรม หมายถึง มีโครโมโซมคู่ที่ 21 ผิดปกติแทนที่จะเป็นคู่กลับเป็นสี่ ทำให้เด็กที่มีภาวะความบกพร่องมักจะมีน้ำหนัก คางสั้นกว่าเด็กในวัยเดียวกัน มักจะมีความแข็งแรงของกล้ามเนื้อลดลง (Hypotonia)

2. ปัญหาช่วงตั้งครรภ์และคลอด การที่ทารกไม่ได้มีพัฒนาการมาอย่างถูกต้อง เช่น อาจจะมีปัญหาที่การแบ่งตัวของเซลล์ขณะที่เป็นตัวอ่อนกำลังเจริญเติบโต การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ การติดเชื้อหัดเยอรมันก็เป็นสาเหตุให้เป็นเด็กบกพร่องทางสติปัญญาได้ และระหว่างการทำคลอดและหลังคลอด เด็กอาจจะมีภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ถ้าไม่ได้รับออกซิเจนไปเลี้ยงสมองเพียงพอ

3. ความผิดปกติทางสมองหรือสมองถูกทำลาย

3.1 การผิดปกติทางสมองอาจเกิดจากการติดเชื้อ อาจเกิดในระยะอยู่ในครรภ์ของแม่ หรือภายหลังคลอดแล้ว เช่นติดเชื้อหัดเยอรมัน ซิฟิลิส

3.2 การได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม เช่น ได้รับรังสี สารพิษ ภาวะทุพโภชนาการ การคลอดก่อนกำหนด การคลอดหลังจากกำหนด หรือได้รับอุบัติเหตุขณะคลอด

3.3 สมองขาดออกซิเจน

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.11) สาเหตุของการเกิดภาวะบกพร่องทางสติปัญญาอาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ ได้แก่ ยีนทางพันธุกรรมที่เกิดความผิดปกติ ปัญหาช่วงตั้งระหว่างการตั้งครรภ์ ขณะทำคลอด และภายหลังคลอด การได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ได้รับรังสี

หรือสารพิษ ภาวะทุพโภชนาการ การคลอดก่อนกำหนด หรือคลอดหลังกำหนด หรือการได้รับอุบัติเหตุอันจะส่งผลให้สมองได้รับการกระทบกระเทือน เกิดความผิดปกติทางสมอง หรือสมองถูกทำลาย และการที่สมองขาดออกซิเจนเป็นสาเหตุของภาวะบกพร่องทางสติปัญญาได้ ซึ่งหากเฝ้าระวังเป็นอย่างดีอาจป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้

จากเอกสารที่กล่าวถึง สรุปได้ว่า สาเหตุของความบกพร่องทางสติปัญญา สืบเนื่องมาจากการเกิดกระทบกระเทือนจากสมองภายใน ซึ่งอาจจะเกิดได้ในระยะก่อนคลอด ระหว่างคลอดและหลังคลอด หรืออาจจะเกิดมาจากพันธุกรรม ความผิดปกติของยีน และสิ่งแวดล้อมได้อีกด้วย

3.3 ประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา

การแบ่งประเภทของความบกพร่องทางสติปัญญา แบ่งตามระดับความรุนแรง ระดับเชาวน์ปัญญาและ การให้ความช่วยเหลือ American Phychiatric Association แบ่งระดับความรุนแรงของความบกพร่องทางสติปัญญาได้เป็น 4 ระดับตามระดับเชาวน์ปัญญา (American Psychiatric Association, 1994 น.40) คือ

1. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับน้อย (Mild Mental Retardation) มีระดับเชาวน์ปัญญา 50 – 55 ถึง 70
2. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (Moderate Mental Retardation) มีระดับเชาวน์ปัญญา 35 – 40 ถึง 50 – 55
3. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรง (Severe Mental Retardation) มีระดับเชาวน์ปัญญาคต่ำกว่า 20 – 25 ถึง 35 - 40
4. ความบกพร่องทางสติปัญญาระดับรุนแรงมาก (Profound Mental Retardation) มีระดับเชาวน์ปัญญาคต่ำกว่า 20 – 25 แบ่งตามทางการแพทย์โดยใช้ DSM-IV ซึ่งเป็นระบบคัดแยกและแบ่งประเภท ความบกพร่องทางสติปัญญาที่นิยมใช้กันมากในคลินิกทางการแพทย์ได้แบ่งออกเป็น 4 ระดับคือ

ระดับความบกพร่องทางสติปัญญา	ระดับสติปัญญา I.Q.	ร้อยละของประชากรที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
เล็กน้อย (Mild)	50-70	85
ปานกลาง (Moderate)	35-49	10
รุนแรง (Severe)	20-34	3-4
รุนแรงมาก (Profound)	<20	1-2

Comprehensive Textbook of Psychiatry ,Vol.25 Edition,998)

AAMR (American Association on Mental Retardation) แบ่งระดับความรุนแรงตามลักษณะความต้องการการช่วยเหลือและรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือโดย โดยพิจารณาจากความต้องการเกี่ยวกับการบริการช่วยเหลือของบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ประเมินแบ่งเป็น 4 ระดับ (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539 น.2) คือ ต้องการความช่วยเหลือเป็นครั้งคราว (Intermittent) ต้องการความช่วยเหลือตามระยะเวลาที่กำหนด (Limited) ความช่วยเหลือติดต่อกันตลอดไป (Extensive) ต้องการความช่วยเหลือในทุกๆด้านอย่างทั่วถึงและต้องการมากที่สุด (Pervasive) ความรุนแรงของภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา นอกจากสังเกตได้ที่ระดับเชาวน์ปัญญาแล้ว ยังสามารถสังเกตที่รูปแบบของการให้ความช่วยเหลือได้อีกด้วย ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของการปรับตัว และความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์, 2539 น.3 – 4)

ศรียา นิยมธรรม (2541, น. 40 - 41) ได้แบ่งประเภทความบกพร่องทางสติปัญญาโดยใช้ระดับสติปัญญาเป็นเกณฑ์ว่าอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าหรือสูงกว่าเฉลี่ย เมื่อเทียบกับเด็กในระดัยอายุเดียวกัน ซึ่งเรียกทั่วไปว่าระดับไอคิว ระดับไอคิวเฉลี่ยของบุคคลทั่วไปก็คือ 90 -109 หรือ 90 - 110 หากมีระดับไอคิวต่ำกว่า 90 ลงมาถือว่าบกพร่องทางสติปัญญาซึ่งอาจแบ่งได้ 2 กลุ่มคือ

1. เด็กเรียนช้า หมายถึงเด็กที่มีความสามารถในการเรียนล่าช้ากว่าเด็กปกติระดับไอคิว ประมาณ 70-90 จัดเป็นกลุ่มมีความบกพร่องทางระดับสติปัญญาเล็กน้อย
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหมายถึงเด็กที่มีภาวะพัฒนาการเจริญไม่เต็มที่ มีระดับสติปัญญาดำ พัฒนาการทางกายช้า ไม่เหมาะสมกับวัย มีความสามารถในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมจำกัด เด็กบกพร่องทางสติปัญญาแบ่งตาม ระดับเชาวน์ปัญญาได้ 4 กลุ่มคือ

2.1 บกพร่องทางสติปัญญาระดับหนักมาก มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 ไม่สามารถเรียนรู้ทักษะด้านต่างๆ ได้ต้องการการดูแลรักษาพยาบาลเท่านั้น

2.2 บกพร่องทางสติปัญญาระดับมาก มีระดับไอคิวต่ำกว่า 20 – 34 ไม่สามารถเรียนได้ ฝึกหัดการช่วยเหลือตัวเองในกิจวัตรประจำวันเบื้องต้นง่าย ๆ ได้

2.3 บกพร่องทางสติปัญญาปานกลางพอฝึกได้ มีระดับไอคิว 35 - 40 เด็กกลุ่มนี้สามารถเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการได้

2.4 บกพร่องทางสติปัญญาเล็กน้อย มีระดับไอคิว 50 - 70 เด็กกลุ่มนี้ พอเรียนได้ในระดับชั้นประถมศึกษาได้ในชั้นเรียนพิเศษและใช้หลักสูตรตามหลักการศึกษพิเศษและสามารถฝึกอาชีพและงานง่ายๆ ได้

ในระบบการศึกษาพิเศษ ได้แบ่งระดับความบกพร่องทางสติปัญญาออกเป็น 3 ระดับ (กรมวิชาการ, 2545 น.3) ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ (The Educable Mentally Retarded Child = EMR) ระดับสติปัญญา 50 - 70 หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับเล็กน้อย มีพัฒนาการด้านต่างๆ ล่าช้า ถนัดงานปฏิบัติมากกว่าด้านวิชาการ สามารถจะเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้ ถ้ามีรูปแบบการช่วยเหลือที่เหมาะสม

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาระดับปานกลาง (The Trainable Mentally Retarded Child = TMR) ระดับสติปัญญา 35 - 49 หมายถึง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับปานกลางถึงระดับรุนแรง มีความก้าวหน้าในการเรียนรู้จำกัดอยู่เฉพาะทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต้องเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ หรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงถึงรุนแรงมาก (The Severely and Profoundly Retarded Child = SPR) ระดับสติปัญญาต่ำกว่า 35 ลงมา หมายถึงเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับรุนแรงมาก ช่วยเหลือตัวเองได้น้อยมากหรือไม่ได้เลย ต้องอยู่ในความดูแลของบุคลากรทางการแพทย์ต้องมีคนคอยดูแลช่วยเหลืออย่างใกล้ชิด

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.15) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีสภาพปัญหาความต้องการ และความสามารถแตกต่างกัน ดังนั้นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาแต่ละระดับควรจัดให้แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของแต่ละคน

จากการแบ่งประเภทความพิการดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า สามารถแบ่งประเภทเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้เป็น 4 ประเภท คือ ระดับเล็กน้อย ระดับปานกลาง ระดับรุนแรง และระดับรุนแรงมาก ซึ่งในแต่ละระดับมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนหรือการส่งต่อนักเรียนให้รับบริการทางการศึกษาควรคำนึงถึงความสามารถเป็นรายบุคคล

3.4 การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะประสบปัญหาด้านการเรียนการสอนมากกว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นๆ เพราะเด็กเหล่านี้มีความสามารถที่จะเห็นสิ่งต่างๆ ได้ยินเสียง แต่ขาดทักษะในด้านความคิด ความรู้และความเข้าใจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้การศึกษาดูแลและฝึกอบรม ด้วยวิธีการที่ถูกต้องและเหมาะสมกับความสามารถ เพื่อให้เด็กเหล่านี้ได้รับการพัฒนาได้เหมาะสมตามศักยภาพของแต่ละบุคคล จึงจะได้ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หลีกเลี่ยงสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จึงไม่ควรเน้นทักษะทางวิชาการแต่ควรเน้น

การฝึกทักษะปฏิบัติ เน้นการฝึกอาชีพเพื่อให้เด็กเหล่านี้มีงานทำ พอช่วยเหลือตนเองได้ การจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กเหล่านี้ควรเป็นหลักสูตรที่มีการปรับให้เนื้อหาบ่อยและง่ายกว่าปกติ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ กระบวนการสอนจะต้องใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่พิเศษกว่าสอนเด็กปกติ การปรับพฤติกรรมสำหรับการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญานั้น ก็เป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากมาก (คารณี ธนะภูมิ, 2535, น.2)

การแบ่งเนื้อหาการจัดการศึกษาดังนี้

1. ระดับก่อนวัยเรียน เป็นการจัดการศึกษาที่เน้นการเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านความคิดและความจำ ด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคมของเด็กเพื่อเป็นฐานสำคัญในการเรียนในระดับประถมศึกษา

2. ระดับประถมศึกษา สามปีแรกของระดับประถมศึกษาเป็นระยะเริ่มต้นของการเรียนของเด็กและเป็นการเตรียมความพร้อมในการเรียนระดับสูงขึ้น จึงเน้นฝึกทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

3. ระดับที่สูงขึ้น การให้การศึกษาในระดับนี้มุ่งเพื่อให้เด็กมีทักษะเพิ่มขึ้น ตามความสามารถ และความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ และเน้นฝึกอาชีพให้เด็กสามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ต่อไป (ผดุง อารยะวิญญู, 2539, น.33)

ในด้านภาษามุ่งให้อ่านออก เขียนได้ รู้จักความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ และเกี่ยวกับการดำรงชีวิตประจำวันของเด็ก ในด้านคณิตศาสตร์ฝึกให้เด็กรู้ความหมายของจำนวน บวก ลบ คูณ หาร และรู้จักค่าของเงิน ค่าจ้าง การกู้ยืม การเก็บเงิน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การสอนให้เด็กรู้จักการดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคม สอนให้รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การเข้าสังคมที่จำเป็น เช่น การผูกมิตร การเสียสละ การคบเพื่อน การตรงต่อเวลา ความซื่อสัตย์ ความกตัญญู

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.16) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กในด้านต่างๆ ไม่ได้เน้นวิชาการ แต่จะปรับเนื้อหาให้ง่าย และเหมาะสมกับความสามารถของเด็กเป็นสำคัญ เพื่อให้เด็กมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อชีวิต สามารถช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่ได้เน้นเนื้อหาทางด้านวิชาการ แต่เน้นการปฏิบัติ การได้ทดลองทำในสถานการณ์จริง เนื้อหาหลักสูตรมีการปรับเนื้อหาให้ง่ายลง ไม่ได้มีความซับซ้อน เพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีข้อจำกัดในการรับรู้ ความคิดและความเข้าใจในลักษณะที่เป็นนามธรรม และมุ่งฝึก

ทักษะทางด้านอาชีพ เพื่อให้เด็กได้นำไปประกอบอาชีพเลี้ยงตัวเองได้ในอนาคต ไม่เป็นภาระของครอบครัวและสังคม

3.5 หลักการ เทคนิค และวิธีการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสามารถนำไปสอนได้กับความบกพร่องทางสติปัญญาทุกระดับ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542, น.64-65) ได้กล่าวถึงหลักการสอนบุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีประสิทธิภาพควรมีลักษณะดังนี้

1. การสื่อสารกับนักเรียนควรชัดเจน การอธิบาย การสั่งงานตลอดจนการพูดคุยควรใช้ ภาษาง่ายๆ กระชับ
2. การเรียนการสอนควรสอดคล้องกับความยากง่ายของเนื้อหาวิชา ก่อนสอนครูควรกระจายเนื้อหาออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ ที่ช่วยให้เข้าใจง่ายและสามารถปฏิบัติได้แล้วจึงเรียงลำดับขั้นตอนจากง่ายไปหายาก

3. ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับความสามารถ และเนื้อหาวิชา มี 3 เทคนิค คือการวิเคราะห์งาน การกระตุ้นเตือนและการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม

4. ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมให้มากที่สุด เนื่องจากเด็กกลุ่มนี้ไม่สามารถเรียนรู้จากสิ่งที่เป็นนามธรรมได้

5. ประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

นอกจากนี้ ประภฤติ พูลพัฒน์ (2547, น.60 - 65) ได้กล่าวถึงหลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาว่า จำเป็นต้องมีวิธีการสอนที่แตกต่างไปจากการสอนปกติเพื่อสนองความต้องการพิเศษของเด็กกลุ่มนี้ โดยมีหลักการสอนดังนี้

1. ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เพราะเด็กมีความพร้อมช้ากว่าเด็กปกติ
2. สอนตามความสามารถ และความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล
3. สอนตามระดับสติปัญญาเพราะเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีระดับสติปัญญาต่ำกว่าเด็กทั่วไปที่มีอายุเท่าๆกัน
4. ยอมรับความสามารถและพยายามส่งเสริมความสามารถของเด็ก ไม่ตามใจหรือช่วยเหลือเด็กมากเกินไป
5. พยายามฝึกให้เด็กช่วยตัวเองให้มากที่สุด เพื่อให้เด็กมีความมั่นใจในตนเอง เกิดความภูมิใจในคุณค่าของตน
6. ใช้หลักการสอนแบบ 3 R's คือ

6.1 Repetition คือการสอนซ้ำๆและใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติใช้วิธีสอนหลายๆวิธีในเนื้อหาเดิม

6.2 Relaxation คือการสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียวกันเกิน 15 นาที เปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นกิจกรรมนันทนาการให้เด็กได้ผ่อนคลาย

6.3 Routine คือการสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน ให้เป็นกิจกรรมที่จะต้องทำเป็นประจำ เพื่อให้นักเรียนเกิดความเคยชิน และทำตามระบบได้อย่างไม่ติดขัด

7. สอนโดยการแบ่งหมู่ตามตารางสอน สามารถทำได้ดีในกรณีที่เด็กมีระดับสติปัญญาใกล้เคียงกัน ดังนั้นการจัดชั้นเรียนไม่ควรให้มีระดับสติปัญญาต่างกันมากนัก

8. เมื่อฝึกเด็กให้ทำกิจกรรมต่างๆต้องพยายามแทรกการฝึกทักษะหลายๆด้านบูรณาการเข้าไว้ด้วยกัน

9. ต้องพัฒนาให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง

10. สอนจากสิ่งใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัว หรือจากง่ายไปหายาก

11. สอนโดยการลงมือปฏิบัติจริง ไม่พูดปากเปล่า เพราะเด็กไม่เข้าใจในสิ่งที่เรียนนามธรรม

12. สอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กจริงๆ และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

13. จัดการสอนให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพื่อฝึกให้เด็กได้ใช้ความคิด

14. สอนโดยใช้ของจริงหรืออุปกรณ์ประกอบทุกครั้ง เพื่อให้เด็กเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดเจน

15. ต้องให้เวลาเด็กในการเปลี่ยนกิจกรรมอย่างหนึ่งไปสู่กิจกรรมอีกอย่าง ควรบอกให้เด็กรู้ล่วงหน้าก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เด็กมีการเตรียมตัว

16. การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาต้องอาศัยแรงจูงใจมาก สื่อการสอนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอน

17. มีการประเมินผลความก้าวหน้าของเด็ก โดยการจดบันทึกพฤติกรรม ของเด็กไว้ทุกกระยะ และมีการประเมินประเมินว่าเด็กมีความก้าวหน้ามากหรือน้อยเพียงใด

ผดุง อารยะวิญญู (2542, น.55 – 56) ได้กล่าวถึงเทคนิควิธีการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) เป็นการจำแนกเนื้อหาที่สอนเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างครบถ้วน

2. การกระตุ้นให้เด็กทำตาม (Prompting) หมายถึง การกระตุ้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะที่ทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น การกระตุ้นอาจทำได้ด้วยการกระตุ้นทางกาย ทางวาจา

2.1 การกระตุ้นทางกาย (Physical Prompts) เป็นการช่วยเหลือเด็กในการเคลื่อนไหว เช่น ครูช่วยจับมือเด็กลากเส้นตามเส้นประในครั้งแรกๆ ที่สอน เป็นต้น

2.2 การกระตุ้นทางวาจา (Verbal prompts) เป็นการกระตุ้นเด็กโดยการใช้น้ำเสียง

2.3 การเน้น (Highlighting) เป็นการเน้นด้วยเสียงหรือด้วยเส้น การแทนด้วยเสียง ได้แก่ การเปล่งเสียงคำตอบต่างๆ การเน้นด้วยเส้น เช่น จีดเส้นสีขาวรอบเครื่องมือที่เป็นอันตราย แล้วอธิบายให้เด็กเข้าใจ จนเด็กเข้าใจดีแล้วจึงลบเส้นออก

2.4 การเลียนแบบ (Modeling) เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาชอบเลียนแบบครู ครูจึงควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเด็กในทุกๆ ด้าน

2.5 การจัดสภาพแวดล้อม (Classroom environment) การจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดโต๊ะเรียน การจัดสื่อการเรียนการสอนให้น่าสนใจ เทคนิคการสอนก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะทำให้การจัดการเรียนการสอนของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบความสำเร็จ เทคนิคการสอนมีหลายวิธีด้วยกัน (กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, น.42-43) ดังนี้

3. เทคนิคการกระตุ้นเตือน (Prompting) เป็นเทคนิคสำคัญประการหนึ่งที่ใช้ในการช่วยเหลือเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ให้เกิดการเรียนรู้ประเภทของการกระตุ้นเตือนที่นิยมใช้มี 4 ชนิด คือ

3.1 การเรียกร้องความสนใจจากเด็ก (Elicitation) เช่น เคาะวัตถุที่ใช้ฝึกกับโต๊ะ หรือ การพยายามให้เด็กสบตา (eye-contact) โดยใช้รางวัลหลอกแล้วค่อยๆ เลื่อนเข้าใกล้สายตาครู

3.2 การกระตุ้นเตือนทางกาย (Physical Prompting) คือการจับมือของเด็กให้ทำงาน และค่อยๆ ลดการช่วยเหลือจนเด็กสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง

3.3 การกระตุ้นเตือนด้วยท่าทาง (Gestural Prompting) คือการสาธิตวิธีปฏิบัติงานให้เด็กเลียนแบบหรือการมองหน้าสบตา

3.4 การกระตุ้นด้วยวาจา (Verbal Prompting) คือ การออกคำสั่งหรือชี้แจงด้วยคำพูด ซึ่งครูต้องพยายามใช้คำสั่งสั้นๆและง่ายๆ ซึ่งการกระตุ้นมี 2 อย่าง คือ

- 1) กระตุ้นโดยชี้แนะหรือบอกให้เด็กทำในสิ่งที่ถูกต้องทุกขั้นตอน
- 2) กระตุ้น โดยการออกคำสั่งคือ การกระตุ้น โดยที่เด็กผ่านการกระตุ้นโดยการชี้แนะมาแล้ว
- 3) เทคนิคการวิเคราะห์งาน คือ การแตกงานออกเป็นขั้นตอนเล็กๆ หรือจำแนกเนื้อหาที่จะสอนเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก
- 4) เทคนิคการให้รางวัล ควรให้อย่างทันทีทันใด ภายหลังจากพฤติกรรมหรือเด็กสามารถทำงานได้สำเร็จ
- 5) เทคนิคตะล่อมกลมกล่อม (shaping) คือการวิเคราะห์งานก่อนและให้รางวัลแก่ การตอบสนองในขั้นตอนที่เด็กทำได้
- 6) เทคนิคการเลียนแบบ ให้เด็กทำตามตัวอย่างที่ครูสาธิตให้ดู
- 7) สื่อการเรียนการสอน ครูจะต้องจัดเตรียมสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เด็กอย่างเพียงพอ

เทคนิคการสอนเด็กบกพร่องทางสติปัญญามีดังต่อไปนี้ (อรนุช ลิมตศิริ, 2551, น. 49 -51 อ้างอิงจาก Kirk & Gallagher. 1986)

1. การวิเคราะห์งาน (Task Analysis) การวิเคราะห์งานเป็นการจำแนกเนื้อหาที่จะสอนออกเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลาย ๆ ขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปยาก พร้อมทั้งกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างครบถ้วน การวิเคราะห์งานนี้สามารถใช้สอนทักษะในการช่วยเหลือตนเอง (self-help skills) เช่น การผูกเชือกรองเท้า หรือการใช้โทรศัพท์ อาจใช้สอนงานที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้ เช่น การประกอบจักรยาน เป็นต้น

2. การปรับพฤติกรรม (Behavior Modification) การปรับพฤติกรรมเป็นเทคนิคในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเด็กจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ตลอดจนการสร้างพฤติกรรมใหม่ที่พึงประสงค์ โดยอาศัยหลักการเพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม และให้ความสนใจ (แรงเสริมทางบวก) ต่อพฤติกรรมที่เราต้องการให้ เกิดขึ้นที่เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม แรงเสริมเชิงบวก (Positive Reinforcement) หมายถึง ขบวนการที่ส่งเสริมพฤติกรรมของบุคคลเพื่อให้บุคคลแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ซ้ำอีก เมื่อได้รับคำชมหรือรางวัลแรงเสริมเชิงบวกอาจเป็นคำชม การสบตาหรือสิ่งของ เป็นต้น การให้แรงเสริมควรให้อย่างสม่ำเสมอในตอนแรก แต่เมื่อพฤติกรรมเริ่มคงที่แล้ว ควรลดแรงเสริมลงและให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวเท่านั้น

Gresham (1981) กล่าวว่าหลักในการปรับพฤติกรรมยังรวมไปถึง

1. การหยุดยั้ง (Extinction) เป็นการงดให้รางวัล และเพิกเฉยต่อพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม แต่จะให้รางวัลแก่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น เมื่อเด็กถูกจากที่นั่ง ครูแสดงอาการไม่สนใจ แต่เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูจะกล่าวคำชื่นชม เป็นต้น การเพิกเฉยของครูเหมาะสมสำหรับพฤติกรรมที่ไม่รุนแรงเท่านั้น ถ้าเป็นพฤติกรรมที่รุนแรง เช่น การวิวาท ชกต่อย ครูต้องหยุดพฤติกรรมนี้ทันที

2. การใช้เวลานอก (Time out) เป็นการงดให้รางวัลในช่วงเวลาจำกัด เช่น เด็กที่คุยกันจะถูกตัดสิทธิ์ไม่ให้เล่นเกมคอมพิวเตอร์ หรือดึงเด็กออกจากสิ่งเร้าในช่วงเวลาสั้นๆ (ซึ่งไม่ควรเกิน 5 นาที) ถ้าเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ต้องการเกิดขึ้น เช่น นำเด็กออกมานอกห้องเรียนในช่วงเวลาสั้นๆ และอนุญาตให้กลับไปห้องเรียนได้ เมื่อเด็กรู้สึกควบคุมอารมณ์ตนเองได้ การใช้วิธีนี้นับว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

3. การให้เหรียญรางวัล (Token Economy) เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เหมาะสมก็จะได้รับเหรียญรางวัล (Token Economy) ซึ่งเป็นการสะสมเหรียญหรือคะแนนเพื่อให้เด็กมีสิทธิ์ได้รับรางวัลอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยครูกำหนดคะแนนหรือเหรียญเป็นระดับต่างๆ แต่ละระดับจะมีรางวัลแตกต่างกัน การให้เหรียญรางวัลเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ ในการควบคุมพฤติกรรมทางสังคม

3. การแนะแนว (Counseling) การแนะแนวจากครูแนะแนวหรือบุคคลภายนอกที่ให้บริการแนะแนว สามารถช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาประสบความสำเร็จในการปรับตัวให้เข้ากับสังคม

สุจิตรา สุขเกษม (2557, น.22) หลักการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง วิธีการสอนที่มีขั้นตอน สอนจากสิ่งง่ายไปหายาก สิ่งที่เป็นรูปธรรมมากกว่านามธรรม และจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของแต่ละคน จัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนให้เหมาะสม

จากเทคนิคและวิธีการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาดังกล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า เทคนิคการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีหลายวิธีด้วยกัน แต่ที่นิยมใช้ คือการวิเคราะห์งาน ซึ่งเป็นการสอนจากสิ่งที้ง่ายไปหายาก การสอนโดยการย่อยกิจกรรม เพื่อให้เข้าใจง่าย และอาจมีการใช้แรงเสริมเชิงบวกประกอบ เช่น การให้รางวัล การกล่าวคำชมเชย เพื่อให้เด็กมีกำลังใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์นั้นต่อไป

4. บริบทที่เกี่ยวข้องของศูนย์การศึกษาพิเศษ

ประวัติความเป็นมา

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่เลขที่ 8/4 ถนนแสงชูโต ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี จัดตั้งขึ้นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2543 เพื่อเป็นสถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่คนพิการ ตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการจนตลอดชีวิต และจัดการศึกษาอบรมแก่ผู้ดูแลคนพิการ ครู บุคลากร และชุมชน รวมทั้งจัดสื่อ เทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อื่นตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

วิสัยทัศน์(Vision)

เป็นองค์กรที่มุ่งพัฒนาเด็กพิการให้สามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขด้วยรูปแบบที่หลากหลาย โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนภาคีเครือข่าย ภายในปี พ.ศ. 2563

พันธกิจ (Mission)

1. พัฒนาเด็กพิการให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุขด้วยรูปแบบที่หลากหลาย
2. เสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการให้กับภาคีเครือข่าย
3. พัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กรโดยการมีส่วนร่วม
4. พัฒนาคุณภาพครูและบุคลากรเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาสำหรับผู้พิการ

บทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

บทบาทที่ 1 จัดและส่งเสริม สนับสนุนการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือ

ระยะแรกเริ่ม (Early intervention : EI) และเตรียมความพร้อมของคนพิการ เพื่อเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนเรียนรวม โรงเรียนเฉพาะความพิการ ศูนย์การเรียนเฉพาะความพิการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

บทบาทที่ 2 พัฒนา และฝึกอบรมผู้ดูแลคนพิการ บุคลากรที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ

บทบาทที่ 3 จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล(Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ

บทบาทที่ 4 จัดระบบบริการช่วงเชื่อมต่อสำหรับคนพิการ

บทบาที่ 5 ให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ โดยครอบครัวและชุมชนด้วยกระบวนการทางการศึกษา

บทบาที่ 6 เป็นศูนย์ข้อมูล รวมทั้งจัดระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาสำหรับคนพิการ

บทบาที่ 7 จัดระบบสนับสนุนการจัดการเรียนร่วม และประสานงานการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการในจังหวัด

บทบาที่ 8 ภาระหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายกำหนดหรือตามที่ได้รับมอบหมายเช่น โครงการศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศเด็กเจ็บป่วยเรื้อรังใน โรงพยาบาล โรงพยาบาลพลพล พยุหเสนา

โครงสร้างหลักสูตรหรือแนวทางการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ได้จัดทำแผนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มกับผู้พิการใน 7 ขั้นตอน เพื่อหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับตัวเด็กพิการและครอบครัว ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ

การรวบรวมข้อมูลมีจุดประสงค์หลักเพื่อทราบข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเด็กพิการ เพื่อให้บริการได้อย่างถูกต้อง และมีประสิทธิผล การรวบรวมข้อมูลจึงต้องมีข้อมูลที่จำเป็น โดยการสัมภาษณ์ การสังเกต สังคมมิติ การเยี่ยมบ้านและการรวบรวมเอกสาร ประวัติทั่วไปดังนี้

1.1 ข้อมูลทั่วไป จะต้องประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่เด็กพิการ ผู้ปกครอง และหมายเลขโทรศัพท์ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

1.2 ข้อมูลทางการแพทย์ จะต้องประกอบด้วย ข้อมูลสภาพความพิการของเด็ก ประวัติการรับบริการทางการแพทย์

1.3 ข้อมูลการได้รับบริการทางสังคมสงเคราะห์ จะต้องประกอบด้วย ข้อมูลการทำสมุดประจำตัวคนพิการ ประวัติการได้รับบริการต่าง ๆ

1.4 ข้อมูลความต้องการในขอรับบริการ จะต้องมีข้อมูลที่แสดงถึงความต้องการในการขอรับบริการให้ความช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม ของผู้ปกครอง

2. การคัดแยกประเภทความพิการทางการศึกษาและการส่งต่อ

ในการติดตามประเมินผลการคัดกรองประเภทความพิการจะต้องพิจารณาจากการใช้แบบคัดกรอง ที่เหมาะสม ถูกต้อง จะได้ผลการคัดกรองที่เที่ยงตรงซึ่งจะส่งผลถึงการให้บริการที่ถูกทาง ควรใช้แบบคัดกรองของกระทรวงศึกษาธิการ

3. การประเมินความสามารถพื้นฐาน

เป็นการประเมิน เพื่อค้นหาศักยภาพหรือความสามารถที่เป็น ข้อเด่น และหาข้อด้อย ข้อบกพร่อง หรือปัญหาของเด็ก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดในการนำไปจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล ขั้นนี้จะนำไปสู่การจัดกิจกรรมการให้บริการที่เหมาะสมกับเด็กพิการ จึงควรมีการ ประเมินทักษะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ทักษะกลไกกล้ามเนื้อใหญ่ ทักษะกลไกกล้ามเนื้อเล็ก ทักษะ ทางสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเอง ทักษะทางด้านวิชาการ และทักษะทางด้านภาษาและการสื่อ ความหมาย

4. การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program)

เป็นการดำเนินการตามที่กำหนดตามกฎหมายกระทรวง จึงควรมีกระบวนการและ ขั้นตอนที่ต้อง เพื่อให้เด็กพิการได้รับสิทธิทางการศึกษา คือ ได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา และมีการจัดกิจกรรมการให้บริการ การประเมิน การปรับปรุง อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยให้พ่อแม่หรือ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำ เพื่อจัดการพัฒนาศักยภาพเด็กพิการ ได้อย่างเหมาะสม

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ได้ใช้แนวทางให้บริการช่วยเหลือ ระยะเวลาเริ่มและการพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท คือ บุคคลที่มีความ บกพร่องทางการมองเห็น บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน บุคคลที่มีความบกพร่องทาง ร่างกายหรือสุขภาพ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา บุคคลออทิสติก จากสำนักบริหารงาน การศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมไปถึงมีการใช้แนวทาง พัฒนาการเรียนรู้สำหรับเด็กที่บกพร่องทางการเรียนรู้ ด้านการอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ ของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นอกจากนี้ยังมีการจัดทำคู่มือแผนให้บริการช่วยเหลือ ระยะเวลาเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

5. การให้บริการด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม (Appropriate Intervention Activities)

การให้บริการเป็น ไปตามจุดมุ่งหมายระยะสั้น ระยะยาว และดำเนินการให้บริการ ตามกิจกรรมกำหนดไว้ มีการประเมินผลตามเวลาที่กำหนดไว้หรือไม่ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้ามามี ส่วนร่วมหรือไม่อย่างไรพัฒนาศักยภาพเด็กพิการอย่างเหมาะสมกับสภาพความพิการตามแผนการ จัดการศึกษาเฉพาะบุคคล

6. การประเมินความก้าวหน้า (Re-Assessment)

เพื่อประเมินศักยภาพของเด็กหลังการเข้ารับบริการพัฒนาศักยภาพ เพื่อสรุป

ความก้าวหน้าของเด็กแต่ละคน เพื่อนำไปปรับปรุงและดำเนินการวางแผนการช่วยเหลือในขั้นต่อไป

7. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลและส่งต่อ

ดำเนินการส่งต่อเด็กพิการที่สามารถเข้าเรียนได้สู่เรียนในโรงเรียนเรียนร่วม และฝึกอาชีพความสามารถของเด็กแต่ละคนพร้อมทั้งติดตามและประเมินผล

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

5.1 งานวิจัยในประเทศ

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ยังไม่มีผู้ศึกษาโดยตรงแต่มีงานวิจัยที่ใกล้เคียงดังนี้

ดาวประกาย แก้วนพรัตน์ (2549, น.74) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนกาวีละอนุกุลจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 8 คน เป็นหญิง 2 คน ชาย 6 คน ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.39 ระดับดีมาก

กัลยาณี อินตะสิน (2550, น.76 -77) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นเด็กออทิสติก เพศชาย อายุ 3 ปี 2 เดือน 1 ราย ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์โรงพยาบาลเชียงรายประชานุเคราะห์ ว่าเป็นเด็กออทิสติก มีความบกพร่องในด้านสังคม กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นบริหารภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ผลการศึกษาพบว่า

1. การสอนทักษะทางสังคมให้กับเด็กออทิสติกจากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม ด้านการเล่นร่วมกับเพื่อน เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี 3) ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมอยู่ในระดับดี 4) ด้านการเล่นร่วมกับเพื่อน เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมสูงขึ้น 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม เด็กมี

พฤติกรรมทักษะทางสังคมสูงขึ้น 6) ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม เด็กมีพฤติกรรมทักษะทางสังคมสูงขึ้น

อาพร ศรีสุน (2550, น.65) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ผ่านการมองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก เรื่องการขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติก กลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นบุคคลออทิสติก มีอายุระหว่าง 10-12 ปี จำนวน 4 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ผ่านการมอง ทำให้ทักษะทางสังคมเรื่อง การขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติกทุกคนสูงขึ้น 2) ทักษะทางสังคมเรื่อง การขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติกหลังการทดลองสูงกว่าการทดลอง

กมลรัตน์ ศรีวิเศษ (2553, น.116 - 120) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับปฐมวัย โดยใช้เรื่องราวทางสังคม เป็นการวิจัยกลุ่ม ตัวอย่างเดี่ยวแบบหลายเส้นฐานต่างพฤติกรรม รูปแบบ ABA ผลปรากฏว่า การใช้เรื่องราวทางสังคม ฉบับเฉพาะบุคคล 3 เรื่อง กับนักเรียนออทิสติก เป้าหมาย 1 คน โดยอ่านเรื่องราวทางสังคม ฉบับเฉพาะบุคคลทีละเรื่องทุกวัน วันละ 3 ครั้ง จำนวน 38 วัน โดยเรื่องที่ 1 อ่าน 13 วัน เรื่อง ที่ 2 อ่าน 15 วัน และเรื่องที่ 3 อ่าน 10 วัน พบว่า ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาในระยะเส้นฐาน ระยะการจัดกระทำ และระยะหยุดการจัดกระทำ มีค่าเฉลี่ย ดังนี้ 1) การลุกเดินออกจาก กลุ่มขณะเรียน มีค่าเฉลี่ย 8.90, 1.80 และ 0.00 ตามลำดับ 2) การพูดซ้ำๆ ในสิ่งที่ตนเองสนใจ มีค่าเฉลี่ย 5.47, 1.21 และ 0.20 ตามลำดับ และ 3) การหยิบของเล่นของเพื่อนโดยไม่ได้รับ อนุญาต มีค่าเฉลี่ย 6.30, 1.33 และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเรื่องราวทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมของนักเรียนออทิสติกระดับปฐมวัยได้

ธีรากร มณีรัตน์ (2553, น.102 - 106) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษา โดยใช้เรื่องราวทางสังคม ผลปรากฏว่า การใช้เรื่องราวทางสังคมกับนักเรียนเป้าหมาย 1 คน โดยอ่านเรื่องราวทางสังคมทีละเรื่องทุกวัน วันละ 2 ครั้ง อ่านเรื่องเข้าคิวตีกว่านะ เป็นเวลา 3 สัปดาห์ เรื่องเดินเป็นแถวดีกว่า 2 สัปดาห์ และเรื่องบอกกันดีๆ ก็ได้ 2 สัปดาห์ พบว่า ทักษะทางสังคมที่เป็นปัญหาระยะเส้นฐาน ระยะการจัดกระทำ และระยะหยุดการจัดกระทำ มีค่าเฉลี่ยดังนี้ 1) การแข่งคิวส่งงาน มีค่าเฉลี่ย 2.67, 0.71, และ 0.00 ตามลำดับ 2) การเดินออกนอกแถว มีค่าเฉลี่ย 2.10, 0.30, และ 0.20 ตามลำดับ 3) การตีเพื่อน มีค่าเฉลี่ย 0.87, 0.10, และ 0.00 ตามลำดับ ซึ่งแสดงว่าเรื่องราว ทางสังคมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาในการเรียนร่วมของนักเรียนออทิสติกได้

พันธุ์ทิพย์ นิลพันธ์ และ ดร.อังคณา จันทร์จิตรานนท์ (2557) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมการพัฒนาของนักเรียนออทิสติกด้วยกิจกรรมประกอบอาหาร : กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทนาราม จังหวัดจันทบุรี จากกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนออทิสติกในระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 คน โดยมุ่งศึกษาทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ การสื่อ ความหมายกับบุคคลอื่น การควบคุมตนเอง และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมประกอบอาหาร สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกได้ ทั้งนี้ทักษะทางสังคมในด้านการสื่อความหมายกับบุคคลอื่นมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด และผลจากการสังเกต ขณะดำเนินการจัดกิจกรรมประกอบอาหาร สำหรับนักเรียนออทิสติก การสัมภาษณ์ครูประจำชั้น และการฟังความคิดเห็นของนักเรียน พบว่า นักเรียนชอบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง ชอบทำกิจกรรมประกอบอาหาร นอกจากนี้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านการช่วยเหลือตัวเอง การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อหน้าที่และความคิดสร้างสรรค์

จิราภรณ์ แจ่มใส และ สิริมา ภิญ โญอนันตพงษ์ (2559) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเด็กปฐมวัยชาย - หญิง อายุระหว่าง 4-5 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 ปีการศึกษา 2556 ของโรงเรียนสุเหร่าใหม่เจริญ อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการจัดกิจกรรม และระหว่างการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งโดยรวม ($F=793.36$; $Sig=.00$) ด้านการช่วยเหลือ ($F=227.76$; $Sig=.00$) ด้านการยอมรับความคิดเห็น ($F=278.29$; $Sig=.00$) ด้านการแก้ปัญหาในกลุ่ม ($F=270.44$; $Sig=.00$) โดยการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทาน ส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมร้อยละ 98 ($Partial=.98$) และผลการศึกษการเปลี่ยนแปลง พบว่าคะแนนทักษะทางสังคมโดยรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัย มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกช่วงสัปดาห์แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่านิทานสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

เนตรชนก รักกาญจน์ และ ศิริวรรณ วัฒนวัฒนวรชัย (2557) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน และศึกษาความคงทนของทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นเด็กปฐมวัย จำนวน 30 คน โรงเรียนวัดม่วง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ผลการวิจัยพบว่าก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 และหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐาน เด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

บุญเรือน ดวงศรีแก้ว และ บัญญัติ ชำนาญกิจ (2557) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 10 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนบ้านโคกกระเดี่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1.เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยมีพฤติกรรมทางสังคมในระดับดี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 80 และอยู่ในระดับพอใช้ จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 20 2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่า ก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

5.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Yookyung (2003) กล่าวว่าพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นในเด็ก ไม่ว่าจะเป็นการช่วยเหลือกัน การร่วมมือ การแบ่งปัน การห่วงใยเป็นพฤติกรรมที่ควรเกิดขึ้นในเด็กปฐมวัย ไม่เพียงแต่ในเรื่องการเล่น แต่ควรเรียนรู้การทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งจุดประสงค์ของการทำวิจัย เพื่อศึกษาว่า การเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่ดีคงอยู่ ทั้งการช่วยเหลือกัน การแบ่งปัน การห่วงใยการร่วมมือกัน โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ เด็กปฐมวัยในเกาหลี-อเมริกา โดยกลุ่ม 1 ได้รับกิจกรรมแบบกลุ่ม และกลุ่ม 2 ได้รับกิจกรรมการเล่นแบบรายบุคคล ซึ่งพฤติกรรมที่ผู้วิจัยสังเกตและประเมิน คือ พฤติกรรมทางสังคม โดยผู้วิจัยได้สังเกตและจัดกิจกรรมแก่เด็ก ปฐมวัยจาก 4 โรงเรียน ภายในระยะเวลาเดียวกันเป็นระยะเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันจันทร์-อังคาร โดยจัด กิจกรรมเป็นเวลา 30 นาทีสำหรับกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 พบว่า โรงเรียนที่สอนแบบให้เรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กจะมีพฤติกรรมทางสังคมมากกว่า โรงเรียนที่การเรียนรู้จำกัดทั้งในสองกลุ่ม ซึ่งการดำเนินกิจกรรมเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง สามารถใช้กิจกรรมต่างๆ ได้แก่ การเล่านิทาน บทบาทสมมติ ไม้บล็อกซิลปะ มาจัดกิจกรรมให้เด็ก สำหรับกลุ่มที่จัดกิจกรรมกลุ่ม พบว่า มีการแสดงพฤติกรรมห่วงใยผู้อื่นและการร่วมมือ ส่วนกลุ่มที่จัดกิจกรรมการเล่นแบบรายบุคคล มีการแสดงพฤติกรรมร่วมมือและการช่วยเหลือเมื่อพิจารณาพฤติกรรมของเด็กทั้ง 2 กลุ่มที่แสดงเหมือนกัน คือ พฤติกรรมช่วยเหลือ

Schneps (2002) ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ ระหว่างทักษะทางสังคมและภาษากับปัญหาทางพฤติกรรมในนักเรียนก่อนประถมที่มีความเสี่ยงกลุ่ม ตัวอย่างเป็นเด็กก่อนวัยเรียนจำนวน 51 คน อายุระหว่าง 3-5 ปี วิธีการศึกษา ทำการประเมิน ปัญหาจากภายนอก

และภายในโดยใช้แบบประเมินเชิงคลินิกของเด็กวัยพื้นฐานถึงระดับก่อนวัยเรียน ด้านภาษา ประเมินทักษะทางสังคมด้วยแบบวัดพฤติกรรมเด็กก่อนวัยเรียนถึงอนุบาล (แบบวัดรายงานของครู) และด้านแบบทดสอบย่อยด้านสังคม การรู้จักตนเองเกี่ยวกับแบบวัดมโนคติเบื้องต้นฉบับแก้ไข ของ Bracken ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณบ่งชี้ หลังการควบคุมเพื่อการ ประเมินไอคิวทางวจนภาษา (ไม่ใช่ภาษาพูด)แล้ว ทักษะทางภาษามีความสัมพันธ์กับปัญหา พฤติกรรมภายในแต่ไม่มีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมจากภายนอกผลการวิเคราะห์การถดถอย อีกด้านหนึ่ง บ่งชี้ว่า หลังการควบคุมเพื่อประเมินไอคิวทางอวจนภาษาแล้ว รายงานเกี่ยวกับทักษะ ทางสังคม มีความสัมพันธ์กับปัญหาพฤติกรรมทั้งภายนอกและภายในประการสุดท้าย การวิเคราะห์ ความถดถอย เพิ่มเติมบ่งชี้ว่าทักษะทางสังคมเป็นตัวกลางให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับ ปัญหาพฤติกรรมจากภายใน สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านในเด็กปฐมวัยช่วย ส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งทางกายและทางด้านจิตใจ เป็นการฝึกเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้มีระเบียบ วินัยและความรับผิดชอบ มีความสามัคคีในหมู่คณะ รู้จักกฎกติกาในการเล่น การปรับตัว เมื่อทำ กิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็กๆเหล่านี้ก็จะมีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นกำลังของประเทศชาติ อันเป็น คุณค่าทางสังคมที่พึงปรารถนา

Celeste (2006, pp. 16-18) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นและปฏิสัมพันธ์ ทางสังคมของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้การเล่นอิสระ ซึ่งได้แก่การเล่นตัวต่อ การ เล่นสี กิจกรรมทางศิลปะ ไปจนถึงการร้องเพลงกับกิจกรรมเข้าจังหวะในห้องเรียนการดูแลเอาใจ ใส่ของครูและผู้ปกครอง ข้อมูลที่ได้มาจากครู ผู้ปกครองและเพื่อนร่วมชั้นเรียนจากผลการทดลอง แสดงให้เห็นว่าเด็กหญิงที่เป็นตัวอย่างนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนทดลองแล้วให้ผลไม่แตกต่างกัน ในเรื่องของ การพัฒนาทักษะทางสังคมและชอบเล่นเกมตัวต่อซึ่งจะช่วยพัฒนาในด้านความคิด สร้างสรรค์ได้

O'Halloran (1996 : 165) ได้ศึกษาการเสริมทักษะทางสังคมในการเข้าค่ายภาคฤดู ร้อนสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ โดยคัดเลือกเด็กและวัยรุ่นที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ จำนวน 94 คน ผลการวิจัยพบว่า ทักษะกระบวนการสื่อสารทางสังคมของผู้รับรู้ได้ดีจะสูงขึ้นกว่าผู้ที่ มีการรับรู้ไม่ดี และเด็ก 8 – 13 ปี มีการรับรู้ด้วยตนเองในทักษะกระบวนการสื่อสารได้ช้า และไม่ได้นำ ทักษะทางสังคมมาใช้หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ได้จากการสังเกต สรุปว่า โครงสร้างทาง ธรรมชาติที่ดีจะสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้และการรับรู้ได้อย่างแท้จริง จะต้องเกิดขึ้นก่อนที่มีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สังเกตได้

Deiano และ Snell (2006) ได้ศึกษาการเพิ่มทักษะทางสังคม คือ การใส่ใจ การรู้จัก แสดงความคิดเห็น การรู้จักเรียกร้อง และการตอบคำถามทันที โดยการใช้เทคนิค Social Stories

ร่วมกับนักวิจัยอ่านเนื้อหาและให้เด็กตอบคำถาม การวิจัยจะใช้กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กผู้ชายออทิสติก จำนวน 3 คน ซึ่งศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาโรงเรียนเรียนร่วม วิธีการดำเนินวิจัย คือ รูปแบบการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเชิงเดี่ยว โดยใช้การวิจัยหลายเส้นฐานสำหรับต่างบุคคล ซึ่งใช้เวลาการสังเกตทั้งหมด 10 นาที ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิภาพของเทคนิค Social Stories สามารถพัฒนาทักษะทั้ง 4 อย่างและยังสามารถให้เด็กเรียนร่วมได้เหมือนกับเด็กปกติโดยทั่วไป

จากการศึกษางานเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังที่ได้นำเสนอมาแล้วในข้างต้น แสดงให้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการส่งเสริมให้เด็กที่จะเติบโตเป็นอนาคตของชาติมีทักษะทางสังคมที่ดี เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีความต้องการพิเศษแตกต่างกันขึ้นอยู่กับระดับอายุ และระดับความรุนแรงของความพิการ แต่มีลักษณะที่สำคัญคือ มีพัฒนาการที่ล่าช้า เช่น ด้านสติปัญญา มีข้อจำกัดทางวิชาการ การเชื่อมโยงข้อมูล บางรายอาจมีข้อจำกัดทางด้านร่างกายร่วมด้วย พบว่ามีการใช้วิธีการที่หลากหลายทั้งการใช้ดนตรีบำบัด การทำกิจกรรมประกอบอาหารเพื่อให้เกิดกระบวนการกลุ่ม จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่น เกม การละเล่น พื้นบ้านไทย การเล่านิทาน การใช้วรรณกรรมเป็นฐาน การใช้เรื่องราวทางสังคม สามารถพัฒนาให้เด็กทั้งเด็กปกติและเด็กพิการมีทักษะทางสังคมที่ดี สามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นการพัฒนางานการสอนของผู้วิจัยมีหน้าที่สอนและพัฒนาเด็กเหล่านี้โดยตรง ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มาเปรียบเทียบกับการสอนแบบปกติที่สอนอยู่ เพื่อจะได้แนวทางการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผู้วิจัยมีหน้าที่รับผิดชอบ และเพื่อประโยชน์ในการสอนการพัฒนาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในทีอื่นๆ ด้วย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี มีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับประชากร กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการรวบรวมข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ มีระดับเชาวน์ปัญญา 50 - 70 ได้จากศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ปี จำนวน 30 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา อายุ 4-10 ปี จำนวน 10 คน ที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับที่เรียนได้ มีระดับเชาวน์ปัญญา 50 - 70 กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1.2.1 ประเมินจากแบบสังเกตทักษะด้านสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ทั้ง 30 คน

1.2.2 เรียงลำดับคะแนนผลการประเมินแบบสังเกตทักษะทางสังคมเรียงจากมากไปหาน้อย

1.2.3 คัดเลือกนักเรียนที่มีคะแนนประเมินทักษะทางด้านสังคมจากน้อยที่สุดขึ้นไป 10 อันดับ มีการสื่อสารปกติเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1.1 แบบสังเกตทักษะทางสังคม สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ใช้สังเกตเด็กก่อนและหลังการทดลอง

2.1.2 ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

2.2 วิธีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.2.1 การสร้างแบบสังเกตทักษะทางด้านสังคม

1) ศึกษาหลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวกับทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

2) สร้างแบบสังเกตทักษะทางสังคม โดยให้ครอบคลุมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมและด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ คือ แสดงพฤติกรรมเป็นประจำ แสดงพฤติกรรมเป็นบางครั้ง และไม่แสดงพฤติกรรมเลย

เกณฑ์การพิจารณา มีดังนี้

ระดับ 3 หมายถึง ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมเป็นประจำ

ระดับ 2 หมายถึง ถ้าเด็กแสดงพฤติกรรมนาน ๆ ครั้ง

ระดับ 1 หมายถึง ไม่แสดงพฤติกรรมเลย

เกณฑ์การแปลผล มีดังนี้

คะแนน 1.00 - 1.50 หมายถึง เด็กไม่สามารถแสดงออกทักษะทางสังคมได้เลยอยู่ในระดับ ปรับปรุง

คะแนน 1.51 - 2.50 หมายถึง เด็กสามารถแสดงออกทักษะทางสังคมบ้างเป็นบางครั้ง อยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนน 2.51 - 3.00 หมายถึง เด็กสามารถแสดงออกทักษะทางสังคมได้ด้วยตนเอง อยู่ในระดับ ดี

3) นำแบบประเมินทักษะทางสังคม เสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ความสอดคล้องระหว่างจุดมุ่งหมาย เนื้อหา วิธีการดำเนินงาน รวมทั้งเกณฑ์การให้คะแนนและการแปลความหมายของคะแนน

4) นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษา พบว่ามีค่า ดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) อยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00

6) นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมไปทดลองใช้กับนักเรียนที่มีลักษณะคล้ายกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

7) นำแบบสังเกตทักษะทางสังคมไปหาค่าความเที่ยงตามวิธีการสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบัค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .98

8) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีหาความสัมพันธ์รายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item – Total Correlation) พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง .65 – .89

ตัวอย่างแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อ	พัฒนาการทางด้านสังคม	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
		3	2	1	
	ด้านการปฏิบัติตนในสังคม หมายถึงการที่เด็กแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้ หรือพูด “สวัสดี” สบตาเพื่อนในขณะที่พูด รู้จักการขอโทษเมื่อทำผิด และขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของหรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน รู้จักการขออนุญาต รู้จักการชมเชยและการชื่นชมยินดี				
1.	นักเรียนสามารถกล่าวคำทักทาย “สวัสดี” และยกมือไหว้ผู้อื่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ				
2.	นักเรียนสามารถแนะนำตนเองได้				
3.	นักเรียนสามารถไหว้หรือกล่าวคำทักทายคุณครูได้				
4.	นักเรียนสามารถไหว้ขอบคุณเมื่อครูหรือเมื่อผู้ใหญ่ให้สิ่งของ				

2.2.2 การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม

ขั้นตอนการสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

- 1) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคม
- 2) สร้างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
- 3) นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
- 4) นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ครั้ง เพื่อหาข้อบกพร่องในด้านความชัดเจนของกิจกรรม การดำเนินกิจกรรม อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้
- 6) นำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมที่นำไปทดลองใช้เรียบร้อยแล้ว มาปรับปรุงให้สมบูรณ์เพื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มทดลองในการวิจัยต่อไป

ตัวอย่างชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม จำนวน 8 กิจกรรม

กิจกรรมที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	จำนวนครั้ง
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดี ระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และความสำคัญของทักษะทางสังคม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการและข้อปฏิบัติ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในระหว่างเข้าร่วมวิจัย	1
2	ยินดีที่ได้รู้จัก	1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้หรือพูด “สวัสดี” 2. เพื่อให้นักเรียนสบตาเพื่อนในขณะที่พูด 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น	1

กิจกรรม ที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	จำนวน ครั้ง
		ก่อน 4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการไหว้ขอบคุณเมื่อมีผู้ให้ สิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน 5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักกล่าวคำชมเชยและชื่นชมยินดี กับผู้อื่น	
3	ทายความรู้สึก	1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขออนุญาต 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขอโทษผู้อื่นทันทีที่กระทำ ความผิด 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่ายและการ กระทำที่เหมาะสม	1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัย โดยใช้แผนแบบการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียววัดก่อน หลังการทดลองและติดตามผล

3.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

3.2.1 ขั้นตอนการทดลอง

- 1) เตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการทดลอง โดยทำหนังสือขออนุญาตทำการวิจัยจากผู้อำนวยการศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี
- 2) ชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขั้นตอนการปฏิบัติงานการเตรียมความพร้อมทั้งวัสดุอุปกรณ์ แก่ครูประจำชั้นห้องเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจำนวน 4 ห้องเรียน และผู้ช่วยวิจัยอีกจำนวน 2 คน

3.2.2 ขั้นตอนการทดลอง

- 1) คัดเลือกเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้จากการคัดเลือกผู้ที่มีคะแนนจากแบบวัดทักษะทางสังคมเรียงจากน้อยไปหามาก จำนวน 10 คนที่มาจาก 4 ห้องเรียน

ได้แก่ ห้องเรียนพัฒนาศักยภาพบกพร่องทางสติปัญญา 1- 3 และห้องเตรียมความพร้อมส่งต่อ โรงเรียนเรียนร่วม โดยครูประจำชั้นเป็นผู้สังเกตและประเมิน โดยใช้แบบสังเกตทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

2) ดำเนินการจัดกิจกรรมตามชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้เวลาในการจัดกิจกรรมจำนวน 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน รวมเป็น 8 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที

3) เก็บข้อมูลหลังเสร็จสิ้นการทดลองทันทีจากการสังเกตพฤติกรรม โดยผู้วิจัยสร้างความเข้าใจ อธิบายวิธีการสังเกตแก่ผู้ช่วยผู้วิจัย คือ นางสาวนัชชา ทีฆายุวัฒนา และ นางสาวผดุงขวัญ อภัยรัตน์ ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งมีความคุ้นเคยและมีประสบการณ์ในการสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอายุไม่น้อยกว่า 5 ปี

3.2.3 ขั้นหลังการทดลอง

หลังเสร็จสิ้นการทดลองแล้วเป็นเวลา 2 สัปดาห์ซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อติดตามผลการทดลอง ผู้วิจัยให้ครูประจำชั้นจำนวน 4 คนที่ประจำชั้นเรียนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา 1- 3 และห้องเตรียมความพร้อมส่งต่อ โรงเรียนเรียนร่วม จำนวน 4 ห้องเป็นผู้สังเกตทักษะทางสังคมอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้แบบสังเกตทักษะทางสังคม เพื่อนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์วิธีการทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistics)

ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

4.2.1 การหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ของแบบสังเกตทักษะทางสังคม

4.2.2 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสังเกตทักษะทางสังคม โดยวิธีการหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับภาพรวม (corrected Item-Total Correlation)

4.2.3 การหาค่าความเที่ยงของแบบสังเกตทักษะทางสังคมทั้งฉบับ โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach's Alpha)

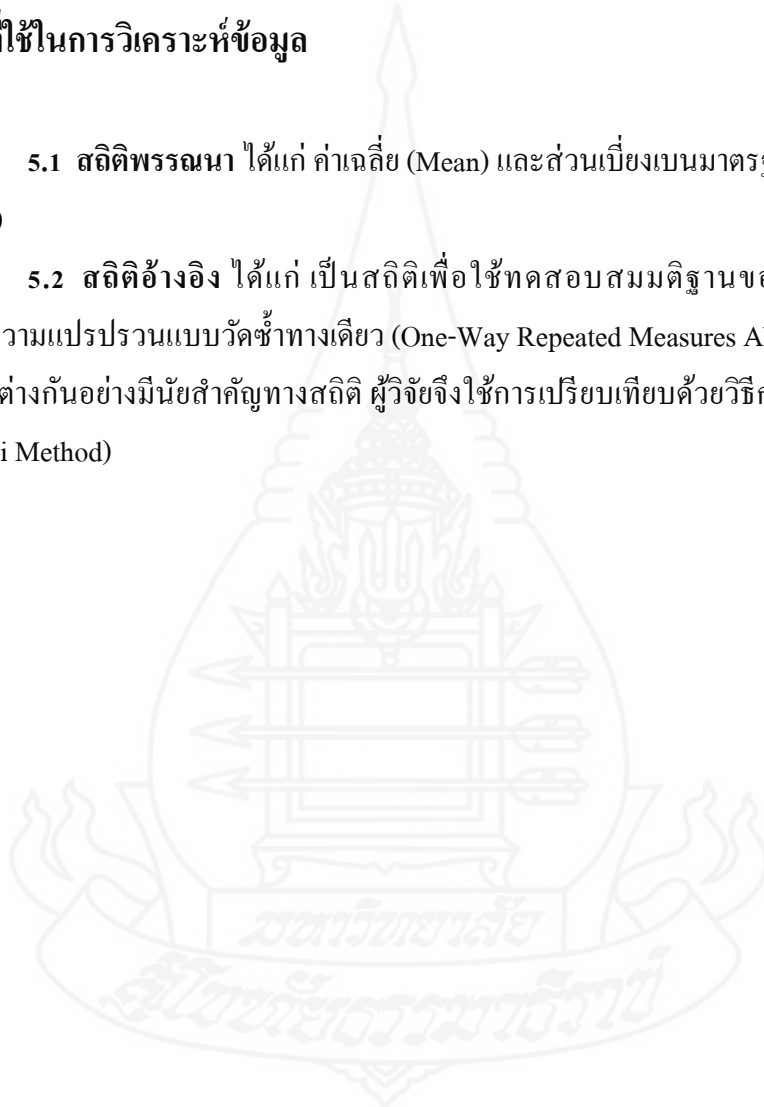
4.3 การทดสอบสมมติฐาน

การเปรียบเทียบพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทางเดียว (One-Way Repeated Measures ANOVA)

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 สถิติอ้างอิง ได้แก่ เป็นสถิติเพื่อใช้ทดสอบสมมติฐานของการวิจัย คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทางเดียว (One-Way Repeated Measures ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงใช้การเปรียบเทียบด้วยวิธีการของบอนโฟโรนี (Bonforoni Method)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยเป็นการวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียวมีการทดสอบก่อนการทดลอง หลังการทดลองและติดตามผลการทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระดับชั้นเตรียมความพร้อมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี ตำบลบ้านเหนือ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของผลการทดลองและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
χ^2	แทน	ค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square)
SS	แทน	ผลรวมกำลังสอง (Sum of Square)
df	แทน	ค่าองศาอิสระ (Degree of Freedom)
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของกำลังสอง (Mean of Square)
F	แทน	ค่าสถิติที่ได้จากการคำนวณความแปรปรวน (F-Test)
p	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (p-value)

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ก่อนการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบการแจกแจงเป็น โคนึงปกติ

(Normality) โดยใช้สถิติ Shapiro-Wilk พบว่า ระยะเวลา ก่อน หลัง และระยะติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีค่านัยสำคัญทางสถิติอยู่ระหว่าง .06 -.60 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว มีการแจกแจงเป็น โคนึงปกติ ผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทางเดียว (One-Way Repeated Measures ANOVA)

2.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัยทำการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังตาราง 4.1

ตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (n=10)

ทักษะทางสังคม	ก่อนการทดลอง			หลังการทดลอง			ติดตามผลการทดลอง		
	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ	\bar{X}	S.D.	ระดับ
ด้านการปฏิบัติตนในสังคม	1.40	0.18	ปรับปรุง	2.95	0.14	ดี	2.96	0.11	ดี
ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม	1.31	0.17	ปรับปรุง	2.98	0.04	ดี	2.96	0.05	ดี
ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	1.37	0.25	ปรับปรุง	2.96	0.07	ดี	3.00	0.00	ดี
ทักษะทางสังคมโดยรวม	1.36	0.16	ปรับปรุง	2.96	0.06	ดี	2.97	0.04	ดี

จากตารางที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า ก่อนการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมเท่ากับ 1.36 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.16 อยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนหลังการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมเท่ากับ 2.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.06 อยู่ในระดับดี และติดตามผลการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมเท่ากับ 2.97 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับดี และสามารถพิจารณาเป็นรายด้านได้ดังนี้

ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ก่อนการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมเท่ากับ 1.40 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.18 อยู่ในระดับ

ปรับปรุง ส่วนหลังการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมเท่ากับ 2.95 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 อยู่ในระดับดี และติดตามผลการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมเท่ากับ 2.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.11 อยู่ในระดับดี

ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม ก่อนการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมเท่ากับ 1.31 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.17 อยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนหลังการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมเท่ากับ 2.98 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.04 อยู่ในระดับดี และติดตามผลการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมเท่ากับ 2.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.05 อยู่ในระดับดี

ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ก่อนการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเท่ากับ 1.37 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.25 อยู่ในระดับปรับปรุง ส่วนหลังการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเท่ากับ 2.96 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 อยู่ในระดับดี และติดตามผลการทดลอง เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นเท่ากับ 3.00 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.00 อยู่ในระดับดี

2.2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนในการวัดซ้ำของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนในการวัดซ้ำของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังตาราง 4.2

ตารางที่ 4.2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนในการวัดซ้ำของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (n=10)

ทักษะทางสังคม	Mauchly's W	χ^2	df	p	Epsilon		
					Greenhouse- Geisser	Huynh- Feldt	Lower- bound
ด้านการปฏิบัติตนในสังคม	0.15	15.41*	2	.00	0.54	0.55	0.50
ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม	0.45	6.45*	2	.04	0.64	0.70	0.50
ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น	0.21	12.45*	2	.00	0.56	0.58	0.50
ทักษะทางสังคมโดยรวม	0.10	18.20*	2	.00	0.53	0.54	0.50

*p<.05

จากตารางที่ 4.2 การตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนในการวัดซ้ำของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญามีทักษะทางสังคมโดยรวม (Mauchly's W=0.10 df=2 p=.00) และรายด้าน ประกอบด้วย ด้านปฏิบัติตนในสังคม (Mauchly's W=0.15 df=2 p=.00) ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม (Mauchly's W=0.45 df=2 p=.04) และด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น (Mauchly's W=0.21 df=2 p=.00) จากการวัดซ้ำทั้ง 3 ครั้ง มีขนาดความสัมพันธ์และขนาดความแปรปรวนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์และความแปรปรวนมีขนาดที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้วิจัยต้องอ่านผลการวิจัยแบบ Greenhouse-Geisser ต่อไป

2.3 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

ผู้วิจัยทำการเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว (n=10)

ทักษะทางสังคม	SS	df	MS	F	p
ด้านการปฏิบัติตนในสังคม					
ระยะเวลาในการทดลอง	16.04	1.07	14.88	1016.33*	.00
ความคลาดเคลื่อน	0.14	9.70	0.01		
รวม	16.18	10.77	1.50		
ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม					
ระยะเวลาในการทดลอง	18.37	1.28	14.27	824.02*	.00
ความคลาดเคลื่อน	0.20	11.58	0.01		
รวม	18.57	12.86	1.44		
ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น					
ระยะเวลาในการทดลอง	17.22	1.11	15.40	425.83*	.00
ความคลาดเคลื่อน	0.36	10.06	0.03		
รวม	17.58	11.17	1.57		
ทักษะทางสังคมโดยรวม					
ระยะเวลาในการทดลอง	17.21	1.05	16.33	1056.35*	.00
ความคลาดเคลื่อน	0.14	9.48	0.01		
รวม	17.35	10.53	1.64		

*p<.05

จากตารางที่ 4.3 การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลัง และติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว พบว่า เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระยะเวลาในการทดลองแตกต่างกันมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวม ($F=1056.35$ $df=1.05$ $p=.00$) และทุกด้าน ประกอบด้วย ด้านการปฏิบัติตนในสังคม ($F=1016.33$ $df=1.07$ $p=.00$) ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม ($F=824.02$ $df=1.28$ $p=.00$) ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ($F=425.83$ $df=1.11$ $p=.00$) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยจึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการของบอนโฟโรนนิ (Bonferroni Method) ดังตาราง 4.4

ตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองของทักษะสังคมโดยรวม
(n=10)

ระยะเวลา	ก่อนการทดลอง (\bar{X} =1.36)	หลังการทดลอง (\bar{X} =2.96)	ติดตามผลการทดลอง (\bar{X} =2.97)
ก่อนการทดลอง (\bar{X} =1.36)	-	-	-
หลังการทดลอง (\bar{X} =2.96)	1.60*	-	-
ติดตามผลการทดลอง (\bar{X} =2.97)	1.61*	0.01	-

*p<.05

จากตารางที่ 4.4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองของทักษะสังคมโดยรวม พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง และติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตนในสังคม
(n=10)

ระยะเวลา	ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.40$)	หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.95$)	ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)
ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.40$)	-	-	-
หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.95$)	1.55*	-	-
ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)	1.56*	0.01	-

*p<.05

จากตารางที่ 4.5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตนในสังคม พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง และติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตนในสังคมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตามกติกา
ของสังคม (n=10)

ระยะเวลา	ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.31$)	หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.98$)	ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)
ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.31$)	-	-	-
หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.98$)	1.67*	-	-
ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)	1.65*	-0.02	-

*p<.05

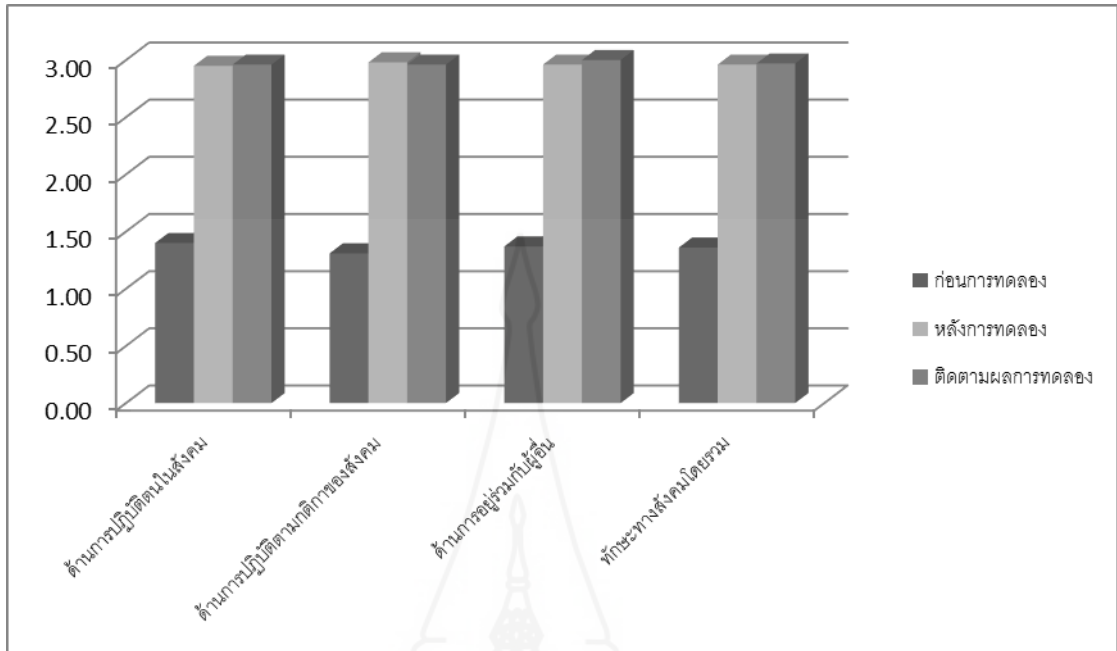
จากตารางที่ 4.6 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง และติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคมต่ำกว่าหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
(n=10)

ระยะเวลา	ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.37$)	หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)	ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=3.00$)
ก่อนการทดลอง ($\bar{X}=1.37$)	-	-	-
หลังการทดลอง ($\bar{X}=2.96$)	1.59*	-	-
ติดตามผลการทดลอง ($\bar{X}=3.00$)	1.63*	0.04	-

*p<.05

จากตารางที่ 4.7 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของระยะเวลาในการทดลองด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น พบว่า หลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง และติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่นสูงกว่าหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ภาพที่ 4.1 ค่าเฉลี่ยของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อน หลังและติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แผนแบบการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียวทดสอบก่อน หลังการทดลองและติดตามผล ที่เน้นการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสังเกตทักษะทางสังคม มีจำนวน 26 ข้อ และชุดกิจกรรมแนะแนว จำนวน 8 กิจกรรม แบบสังเกตทักษะทางสังคม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติการทดสอบ คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทางเดียว

1. สรุปการวิจัย

เด็กพิการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้นในระยะเวลาหลังการทดลองและการติดตามผล หลังการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

2. อภิปรายผล

2.1 การใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า หลังการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนเข้าร่วมการทดลอง และติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า ทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ก่อนการทดลอง ภายหลังการทดลอง และติดตามผลการทดลอง แตกต่างกัน ซึ่งคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของภานุวัฒน์ ศรีแสง (2558) ที่

ศึกษาการเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านกับ โปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อ พัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้ ซึ่งผลการวิจัย ปรากฏว่าเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้มีทักษะทางสังคมหลังการใช้ โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านสูงกว่าก่อนการใช้โปรแกรมการละเล่นพื้นบ้านอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 โดยสรุป ครูผู้สอนเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้หรือผู้ที่ เกี่ยวข้องควรใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน สำหรับพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ซึ่งสอดคล้อง กับ ดาวประกาย แก้วพรัตน์ (2549, น.74) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะ ทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ผลการศึกษาพบว่า หลังจากการเข้าร่วม กิจกรรมนันทนาการ นักเรียนมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมสูงขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยรวมร้อยละ 92.29 ระดับดีมาก งานวิจัยเล่มนี้จึงได้ออกแบบชุดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมที่มีความ หลากหลายและเหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยพิจารณาได้ จากด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านการปฏิบัติตนในสังคม มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 2.95 อยู่ในระดับ ดี ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.40 อยู่ในระดับ ปรับปรุง อันเนื่องมาจากเด็กที่มีความ บกพร่องทางสติปัญญา ได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ดังนี้

กิจกรรมที่ 1 ปฐมนิเทศ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเข้าใจบทบาท หน้าที่ในการเข้าร่วมกิจกรรม สร้างความรู้สึกคุ้นเคยระหว่างกัน กล่าวแสดงความคิดเห็น กล่าวที่จะ ทำความรู้จักกับครูและเพื่อนต่างห้องเรียน

กิจกรรมที่ 2 ยินดีที่ได้รู้จัก เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รู้จักการมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การรู้จักการทักทายโดยการยกมือไหว้ กล่าวสวัสดิ การสวัสดี การสบตาผู้อื่นขณะพูด รู้จักการไหว้และขอบคุณเมื่อมีผู้ใหญ่ให้สิ่งของ และการรู้จักชมเชย ชื่นชมยินดีกับผู้อื่น โดยใช้ กระบวนการกลุ่ม ใช้เพลงและดนตรีประกอบในการดำเนินกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศธร บำรุง (2553) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มเพื่อพัฒนาการปรับตัว ทางสังคมของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนกาญจนาภิเษกสมโภชฯ จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มมีการปรับตัวทางสังคมมากกว่าก่อนการ ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ผลการวิจัยของอาพร ตรีสุน (2550) ได้ศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ ผ่านการมองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก เรื่อง การขอบคุณ การขอโทษ ของนักเรียนออทิสติก พบว่าทักษะทางสังคม เรื่อง การขอบคุณ การขอโทษของนักเรียนออทิสติก หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

กิจกรรมที่ 3 ทายความรู้สึกรู้จัก เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา รู้จักการขอ อนุญาต การขอโทษผู้อื่นทันทีที่กระทำความผิด และเข้าใจ รับรู้ อารมณ์ ความรู้สึกของผู้อื่น ผ่านการ เล่นเกมกระดาน การแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ และการได้ดูนิทาน ภาพเคลื่อนไหวเรื่องการขอโทษ การขอโทษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yookung (2003) ซึ่ง ศึกษาการเรียนรู้แบบเด็กเป็นศูนย์กลาง สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมทางสังคมที่คงอยู่ โดยใช้ กิจกรรมการเล่น การแสดงบทบาทสมมติ มาจัดกิจกรรมให้กับเด็ก พบว่ามีพฤติกรรมห่วงใย ผู้อื่น เห็นอกเห็นใจกัน และเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้งานวิจัยของ จิราภรณ์ แจ่มใสและสิริมา ภิญโญนันตพงษ์ (2559) ได้ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบ ร่วมมือประกอบการเล่น ในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า ส่งผลต่อ พัฒนาการทักษะทางสังคมร้อยละ 98 และผลการศึกษาเปลี่ยนแปลง พบว่ามีคะแนนทักษะทาง สังคมโดยรวมและรายด้านของเด็กปฐมวัยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ.01 แสดงว่าการจัดกิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือประกอบการเล่นสามารถพัฒนาทักษะ ทางสังคมของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้นได้อย่างชัดเจน

2.2 ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเฉลี่ย หลังการทดลองเท่ากับ 2.98 อยู่ในระดับดี ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองที่มีค่าเท่ากับ 1.31 อยู่ในระดับ ปรับปรุง อันเนื่องมาจากเด็กได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ดังนี้

กิจกรรมที่ 4 หนูมีวินัย เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ได้มีพฤติกรรม การเข้าแถว ไม่แซงคิวผู้อื่น ปฏิบัติตามกติกาของสังคม ผ่านการดูนิทานภาพเคลื่อนไหว กิจกรรม การละเล่น พื้นบ้านของไทย คือ งูกินหาง ซึ่งมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นของ วิเชียร เกษประ ทุม. 2547, น.11) คือ เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ได้ฝึกการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ได้แก่ การละเล่น ข้างขึ้นข้างแรม ผีตอกตะปู และทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ การละเล่นจี่ม้าส่งเมือง งูกินหาง นอกจากนี้ บุญเรือน ศรีดวงแก้ว และบัญญัติ ชำนาญกิจ (2557) ได้ศึกษาผลของการจัด ประสพการณ์ โดยใช้กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยที่มีต่อพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสพการณ์โดยใช้กิจกรรมการละเล่นของเด็กไทยมี พฤติกรรมทางสังคมในระดับ ดี พฤติกรรมทางสังคมหลังได้รับการจัดประสพการณ์สูงกว่าก่อน ได้รับการจัดประสพการณ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งนอกจากดังที่กล่าวข้างต้นแล้ว เด็กพิการยังได้เรียนรู้การต่อแถว การไม่แซงคิวผู้อื่น ปฏิบัติตามกติกาของการเล่น และยอมรับผล ของการตัดสินใจได้อีกด้วย

กิจกรรมที่ 5 เมล็ดพันธุ์แห่งความดี เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มี ความอดทนในการรอคอย รู้จักการเก็บของและทำความสะอาดหลังทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว โดย

ใช้กิจกรรมเพาะถั่วงอก ซึ่งเด็กจะได้ฝึกความอดทนในการรอคอยเฝ้าดูการเจริญเติบโตของต้นถั่วงอกที่เติบโตขึ้นมาในแต่ละวัน และฝึกสังเกตลักษณะนิสัยในการรักษาความสะอาดของห้องเรียนหลังการทำกิจกรรม โดยการให้เด็กคูนิทานภาพเคลื่อนไหวเกี่ยวกับการรักษาความสะอาดและออกมาอภิปรายหน้าชั้นเรียน เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมโดยรวมและฝึกความกล้าแสดงออก

2.3 ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีค่าเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 2.96 อยู่ในระดับ ดี ซึ่งสูงกว่าก่อนการทดลองที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.37 อยู่ในระดับปรับปรุง อันเนื่องมาจากเด็กได้ใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีคุณภาพ ดังนี้

กิจกรรมที่ 6 แชนด์วิชอีมเอมใจ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้รู้จักการแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน ร่วมกันใช้อุปกรณ์และผลัดเปลี่ยนกันโดยไม่แย่งของกัน รู้จักการช่วยเหลือและเก็บอุปกรณ์เข้าที่หลังทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว โดยให้เด็กได้ทดลองทำขนมแซนด์วิชด้วยตนเอง ใช้อุปกรณ์ร่วมกัน และนำขนมแซนด์วิชที่ได้ไปแจกให้กับเพื่อนต่างชั้นเรียน ได้รับประทานเป็นอาหารว่าง และรับประทานอาหารขนมแซนด์วิชร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พันธุ์ทิพย์ นิลพันธุ์ และ ดร.อังคณา ขันตรีวิจิตรานนท์ (2557) ได้ศึกษาทักษะทางสังคมการพัฒนานักเรียนออทิสติกด้วยกิจกรรมประกอบอาหาร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมประกอบอาหารสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกได้ ผลการสังเกตพบว่า นักเรียนชอบการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง ชอบทำกิจกรรมประกอบอาหาร นอกจากนี้นักเรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองด้านการช่วยเหลือตนเอง การนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การทำงานเป็นกลุ่ม การอยู่ร่วมกับผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อตนเองและความคิดสร้างสรรค์ และในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กนั้น ครูควรมีการใช้คำถามและพูดคุยกับเด็กโดยใช้โทนเสียงที่น่าฟัง กระตุ้นให้เด็กสนใจและพูดคุยกันมากขึ้น เช่น ในขณะที่เด็กได้ทำขนมแซนด์วิชร่วมกันหลังจากที่นำไปให้เพื่อนต่างห้องได้ทานแล้ว ครูก็จะให้เด็กบอกรสชาติของขนม สีสนของขนม ส่วนประกอบของขนม เมื่อเด็กตอบได้ ครูจะกล่าวคำชมเชย หรือมีรางวัลให้ตอบแทนสำหรับเด็กที่ตั้งใจทำกิจกรรม ซึ่งตรงกับทฤษฎีการให้แรงเสริมของสกินเนอร์ (อรรุช ลิมตศิริ, 2551, น.49 -51) ซึ่งสกินเนอร์ ได้แบ่งแรงเสริมออกเป็น 2 ประเภท คือ แรงเสริมทางบวก ซึ่งหมายถึงสิ่งของหรือคำพูด หรือสภาพการณ์ที่จะช่วยเพื่อให้เกิดพฤติกรรมอีก และแรงเสริมทางลบ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนสภาพการณ์หรือเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมบางอย่างก็อาจจะทำให้เด็กเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ซึ่งในการเสริมแรงควรให้อย่างสม่ำเสมอในตอนแรก แต่เมื่อพฤติกรรมเริ่มคงที่แล้ว ควรลดแรงเสริมลงและให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวเท่านั้น ซึ่งเป็นวิธีการใช้ได้ผล

กิจกรรมที่ 7 หนูมีน้ำใจ เพื่อให้นักเรียนมีความรู้จัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น รู้จักแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อน และสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น โดยผ่านการทำกิจกรรมบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การดูนิทานภาพเคลื่อนไหว การร้องเพลงประกอบดนตรีเรื่อง การมีน้ำใจ การทำกิจกรรมกลุ่มระบายสีและนำเสนอหน้าชั้นเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยงานวิจัยของรุจิพัชญ์ อภิพัฒน์กิตติกุล (2556) ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ระดับปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่า เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมดนตรีมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นทุกๆด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล (2552) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ กัลยาณี อินตะสิน (2550) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัย จากการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่นเกมที่ผลการวิจัยดังกล่าวได้ผลตรงกัน คือ เด็กออทิสติกระดับปฐมวัยมีทักษะทางด้านสังคมที่ดีขึ้นภายหลังได้รับการจัดกิจกรรม เพราะกิจกรรมต่างๆเป็นสื่อกลางที่ดีในการสร้างให้เด็กรู้จักการใช้ทักษะทางสังคมได้เต็มตามศักยภาพของบุคคล

กิจกรรมที่ 8 บังจิมนิเทศ เพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ระบุสิ่งที่ได้ จากเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มและระบุสิ่งที่นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

2.4 การติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยทักษะทางสังคมโดยรวมสูงกว่าหลังการทดลองอย่างไรไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 และการติดตามผลการทดลองมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.96 มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันเพียง 0.01 ในระยะเวลาติดตามผล เพียง 2 สัปดาห์นั้นแสดงให้เห็นว่าความคงทนของชุดกิจกรรมยังคงพอมืออยู่ แต่ยังไม่มากพอที่จะเห็นความแตกต่างได้ชัดเจน (จุลฉวี สุระโยธิน, 2554, น.45) ได้กล่าวว่าสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา ล้วนมีผลต่อพฤติกรรมของคนเราทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นครอบครัว สังคม หรือสภาพแวดล้อมต่างๆ นอกจากนี้พฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการสั่งสมพฤติกรรมนั้นๆ มาเป็นเวลายาวนาน ยิ่งใช้ระยะเวลาานเท่าโอกาสที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงยิ่งกระทำได้ยากขึ้น ซึ่งการจะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเหล่านั้นได้ จำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายๆ ด้านเข้ามาช่วยในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ภายใต้วงระยะเวลาที่ต่อเนื่องและยาวนานพอที่จะสร้างเป็นแบบแผนพฤติกรรมใหม่ที่มีความคงทนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การให้เงื่อนไขที่เหมาะสมเข้ามาเป็นแรงเสริม จะเป็นการช่วยกระตุ้นพฤติกรรมได้มากขึ้น เช่น การให้รางวัล การให้คำชมเชย การให้ความสบายใจหรือการให้ผลป้อนกลับ ดังนั้นต้องมีการใช้เทคนิคและวิธีการต่างๆมากระตุ้นให้เด็กฝึกการที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อให้เด็กมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ทางด้านทักษะทางสังคมต่อไปอย่างยั่งยืนโดยใช้หลัก 3 R's ดังนี้

2.4.1 Repetition คือ การสอนซ้ำและใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติ ใช้วิธีสอนหลายๆวิธีในเนื้อหาเดิม

2.4.2 Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียวกันเกิน 15 นาที เปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นกิจกรรมนันทนาการให้เด็กได้ผ่อนคลาย

2.4.3 Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เพื่อให้เด็กเกิดความเคยชินและทำตามระบบได้อย่างไม่ติดขัด (ประภคติ พูลพัฒน์, 2544 น. 60 – 65)

นอกจากนี้ผดุง อารยะวิญญู (2542, น.55 – 56) ได้กล่าวถึงเทคนิคในการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา ไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์งาน เป็นการจำแนกเนื้อหาที่สอนเป็นขั้นตอนย่อยๆ หลายขั้นตอน และจัดเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และมีการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างครบถ้วน

2. การกระตุ้นให้เด็กทำตาม หมายถึง การกระตุ้นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในขณะที่ทำกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ดีขึ้น การกระตุ้นอาจทำได้ด้วยการกระตุ้นทางกาย ทางวาจา

2.1 การกระตุ้นทางกาย เป็นการช่วยเหลือเด็กในการเคลื่อนไหว จับมือของเด็กทำงานและลดการช่วยเหลือลงจนเด็กทำได้เอง

2.2 การกระตุ้นทางวาจา เป็นการกระตุ้นเด็กโดยการใช้เสียง

ชุดกิจกรรมแนะแนวที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นส่วนใหญ่จะเน้นการฝึกปฏิบัติและให้นักเรียนได้ฝึกการเรียนรู้จริงด้วยตนเอง รวมถึงการจัดประสบการณ์ผ่านการเล่นในปฏิบัติการประจำวัน โดยสอดแทรกกิจกรรมก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เช่น การร้องเพลง การเล่นเกมการเล่นพื้นบ้านของไทย การประกอบอาหาร การใช้ดนตรีประกอบการร้องเพลง เพื่อฝึกทักษะต่างๆ โดยเฉพาะทักษะทางสังคม ซึ่งการเล่นจะทำให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรง เกิดความสนุกสนาน ซึ่งหากไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรมเหล่านี้ เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจไม่สามารถเข้าถึงทักษะทางสังคมที่มีความเป็นนามธรรมสูง ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าพัฒนาการของทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ผ่านการพัฒนาด้วยชุดกิจกรรมแนะแนว สามารถส่งเสริมศักยภาพให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีพัฒนาการทางทักษะทางสังคมเพิ่มขึ้น หากชุดกิจกรรมแนะแนวได้ถูกบรรจุเข้าไปในแผนการสอนหรือหลักสูตรของสถานศึกษาให้เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องก็จะส่งผลต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมที่ยั่งยืน ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจสามารถนำชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทาง

สังคมนี้ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือประยุกต์ใช้กับเด็กพิการประเภทอื่นๆต่อไป

3. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ชุดกิจกรรมแนะแนวนี้ สามารถนำไปใช้ได้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่มีปัญหาทักษะทางสังคมในศูนย์การศึกษาพิเศษและโรงเรียนเฉพาะทางอื่นๆ

3.1.2 ผู้ที่จะนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้ควรมีการศึกษา บริบท รายละเอียด ขั้นตอนต่างๆก่อนการนำไปใช้ รวมทั้งมีการใช้สื่อ วิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย เช่น นิทาน เกม บทบาทสมมติ การเคลื่อนไหวประกอบเพลง สถานการณ์จำลองต่างๆ และเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านพัฒนาการของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาคือ ลืมง่าย จำยาก เพราะฉะนั้นต้องใช้หลักและวิธีการสอนแบบวิเคราะห์งาน เทคนิคการสอนแบบ หลัก 3 R's เทคนิคการให้รางวัลและการเสริมแรงอย่างสม่ำเสมอ

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษานักเรียนพิการประเภทอื่นๆที่มีปัญหาทักษะทางสังคม เช่น บุคคลออทิสติก เนื่องจากบุคคลออทิสติกก็เป็นเด็กพิเศษที่มีข้อจำกัดทักษะทางสังคมเช่นเดียวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาเหมือนกัน

3.2.2 ควรติดตามผลหลังการทดลองในระยะยาว เพื่อศึกษาความก้าวหน้าของทักษะทางสังคม ตลอดจนการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อความคงทนของพฤติกรรมที่ดีและติดตัวไปจนตลอดชีวิต

3.2.3 ควรทิ้งช่วงระยะห่างการติดตามผลให้มากกว่า 2 สัปดาห์ เพื่อดูความคงทนของกิจกรรมที่ชัดเจนมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นนั้น เกิดจากการสั่งสมพฤติกรรมนั้นๆ มาเป็นเวลายาวนาน ยิ่งใช้ระยะเวลานานเท่า โอกาสที่จะแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงยิ่งทำได้ยากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ ศรีวิเศษ. (2553). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกในโรงเรียน
เรียนร่วม ระดับปฐมวัย โดยใช้เรื่องราวทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- กัลยา สุตะบุตร. (2546). การแบ่งประเภทของปัญญาอ่อนตาม ICD – 10. ราชานุกูล,
10(7), 24 – 28.
- กัลยาณี อินตะสิน. (2550). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกในระดับปฐมวัยจากการจัด
กิจกรรมเคลื่อนไหวประกอบการเล่นเกมส์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- กรมวิชาการ. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ.
- กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความ
บกพร่องทางสติปัญญา. กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). การใช้การเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย. การศึกษาปฐมวัย,
3(1), 10 – 17.
- ขวัญหทัย กวดนอก. (2548). การพัฒนาบทเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โครงการงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อ
เพิ่มพูนทักษะทางภาษาและทักษะสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- จันทร์จิรา รัตน์ไพบูลย์. (2549). การพัฒนาชุดกิจกรรมค่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเรื่องการอนุรักษ์
สิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- จิราภรณ์ แจ่มใส และ สิริมา ภิญโญนนตพงษ์. (2559). ผลของการใช้กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือ
ประกอบการเล่านิทานในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- จุมพิต ศรีวัฒนพงษ์. (2547). ผลการสอนเขียนบทความแบบเน้นกระบวนการ โดยใช้กลวิธีทาง
สังคมที่มีต่อความสามารถในการเขียนและทักษะทางสังคมของนักศึกษาวิชาเอก
ภาษาไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

- จูลมณี สุระโยธิน. (2551). ผลของการจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันทางอินเทอร์เน็ตด้วยการเขียนสะท้อนคิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อทักษะทางสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง. นนทบุรี : สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิง.
- ชวาลา เขียวธนู และ กัลยา สุตะบุตร. (2539). ความรู้เรื่องปัญญาอ่อน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กองโรงพยาบาลราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- ช่อลัดดา ขวัญเมือง. (2541). กิจกรรมแนะแนวในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: วิทยพัฒน์.
- ดาราวรรณ กล่อมเกลี้ยง. (2546). การสร้างแบบวัดทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ดาวประกาย แก้วนพรัตน์. (2549). การใช้กิจกรรมนันทนาการเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ดำรงศักดิ์ มีวรรณ. (2552). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ถวิล ธาราโกชน์ และ ศรีนัย คำวิสุข. (2544). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อักษรพิมพ์.
- ทิสนา แจมมณี. (2545). กลุ่มสัมพันธ์เพื่อการทำงานและการจัดการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: นิชินแอคเอดเวอรี่ ไทชิ่งกรุ๊ป.
- เทียมใจ พิมพ์วงศ์. (2541). การศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรมเรียนร่วมกับเด็กปกติ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนโดยวิธีการเรียนแบบสหร่วมใจ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- นิติกาญจน์ ไกรสิทธิพัฒน์. (2553). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดคำนวณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.

- นิธิวดี เพียรรักกิจการค้า. (2554). ผลการใช้ชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์แบบปฏิบัติการเรื่อง โจทย์
ปัญหาสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียวที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความฉลาดทาง
อารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เนตรชนก รักกาญจนันท์ และ ศิริวรรณ วณิชวัฒนารชัย. (2558). การจัดประสบการณ์การเรียนรู้
โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- นพวรรณ ศรีวงศ์พานิช และ พัญ โรจน์มามงคล. (2551). ภาวะปัญญาอ่อน/ภาวะบกพร่องทาง
สติปัญญา. ใน ตำราพัฒนาการและพฤติกรรมเด็ก, 179-204. กรุงเทพฯ: โฮลิสติก
พับลิชชิง.
- บุญเรือน ศรีดวงแก้ว. (2558). ผลการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมการเล่นของเด็กไทยที่มีต่อ
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, นครสวรรค์.
- ปัทมา บันเทิงจิต. (2548). การศึกษาทักษะทางสังคมด้านการเล่นกับเพื่อนของเด็กออทิสติกโดยการ
จัดกิจกรรมการเล่นที่บ้านของไทยประกอบกับการสื่อด้วยภาพ. (สารนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ประกฤติ พูลพัฒน์. (2547). การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปัญญาอ่อน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสวนดุสิต.
- ประสาธ อิศรปริษา. (2523). จิตวิทยาการเรียนรู้กับการสอน. กรุงเทพฯ: กราฟฟิคอาร์ต.
- ปิยฉัตร ไทยสมบูรณ์. (2551). การศึกษาทักษะทางสังคม ด้านการรับรู้อารมณ์ของเด็กออทิสติก
โดยการอ่านจิตใจที่ใช้การสอนด้วยภาพลายเส้นและภาพถ่าย. (สารนิพนธ์ปริญญา
ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ผดุง อารยะวิญญู. (2541). แนวทางการจัดการศึกษาพิเศษของประเทศไทย. กรุงเทพฯ: พี เอ อาร์ต
แอนด์พับลิชชิง.
- _____. (2542). การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แวน
แก้ว.
- พัชรี จิวพัฒนากุล. (2549). การพัฒนาแบบฝึกเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พัชรี ผลโยธิน. (2540). กิจกรรมศิลปะแบบร่วมมือสำหรับอนุบาล. การศึกษาปฐมวัย, 1(4), 25-28.

- พัชรวิทย์ เกตุแก่นจันทร์. (2537). แนวคิดใหม่เกี่ยวกับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. ใน 20 ปีการศึกษาพิเศษ. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พันธุ์ทิพย์ นิลพันธ์ และ ดร.อังคณา ชันตรีจิตรานนท์. (2558). ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกด้วยกิจกรรมประกอบอาหาร: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดจันทาราม จังหวัดจันทบุรี. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 30(2), 134 – 143.
- พรปวีณ์ กอกอง. (2556). พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่องสารรอบตัวสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- พวงเพชร พวงสีลสิทธิ์. (2546). การศึกษาผลการสอนทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกที่ได้รับการสอนเรื่องราวทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- พฤทธิ มาเนตร. (2553). การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบจัดกรอบมโนทัศน์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์และความสามารถในการคิดเชิงมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- เพชรรัตดา เทพพิทักษ์. (2545). การพัฒนาชุดกิจกรรมเรื่องเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อการศึกษาทำโครงการวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ภานุวัฒน์ ศรีแสง. (2558). การเปรียบเทียบผลของการใช้โปรแกรมการเล่นที่บ้านกับโปรแกรมการสอนปกติที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาในระดับเรียนได้. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- มนัส แก้วแดง. (2557). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านทับวัง จังหวัดชุมพร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- มยุรี วิศุทธราชย์. (2546). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเอง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.

- มีริยม ชุ้นสุวรรณ. (2554). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตด้านสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์บางกรวย จังหวัดนนทบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- รุจีพัชญ์ อภิพัฒน์กิตติกุล. (2556). ผลของกิจกรรมดนตรีที่มีผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกระดับปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ลิตาสลักษณ์ ชั่ววัลลี. (2542). การพัฒนาสติปัญญาทางอารมณ์เพื่อความสำเร็จในการทำงาน. *พฤติกรรมศาสตร์*, 40(1), 40 – 42.
- วัฒนา กอบพิงตน. (2536). รายงานการพัฒนาการเรียนการสอนกิจกรรมทักษะทางสังคมและการช่วยเหลือตนเองชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกาวีละอนุกุล จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: โรงเรียนกาวีละอนุกุล.
- วรารุช บุตรรัตน์. (2556). ชุดกิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง ภาคตัดกรวยโดยใช้โปรแกรม C.a.R. สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วิศรา จุ้ยคอนกลอย. (2553). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 1 ที่มีภาวะสมาธิสั้น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณศึกษบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- วารี คชศิลา. (2546). การพัฒนาชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสองพี่น้องวิทยาจังหวัดสุพรรณบุรี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- วารี ถิระจิตร. (2541). การศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิเชียร เกษประทุม. (2547). 100 การละเล่นของเด็กไทย. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- วิราภรณ์ ปนาทกุล. (2530). การศึกษาแนวทางการนำการละเล่นบางอย่างของเด็กไทยไปใช้ในการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษา เชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วุฒิชัย ใจเนภา. (2551). การฝึกทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติกโดยใช้บัตรพลังร่วมกับสถานการณ์จำลอง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

- ศักดิ์ดา พิมพ์แก้ว. (2552). การสร้างชุดกิจกรรมกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา เรื่อง ครอบครัว และเพศศึกษาสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, อุตรดิตถ์.
- ศศธร บำรุง. (2553). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวกลุ่มเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมของเด็กบกพร่องทางการได้ยิน โรงเรียนกาญจนาภิเษกสมโภชฯ จังหวัดปทุมธานี. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ.
- ศศินันท์ ศิริธาดากุลพัฒน์. (2551). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะทาง สังคมและความฉลาดทางอารมณ์สำหรับนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 ที่มีความสามารถพิเศษ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณยบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- ศิริบงอร เสรยฐนุปผา. (2548). ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกโดยใช้การเสริมแรง หลักฟรีแมคและเทคนิคการเสริมแรงทางสังคม. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สारคาม.
- ศิริรัตน์ แสนยากุล. (2546). ผลของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวโดยกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาแรง จูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระแม่มาลีสาธิตประดิษฐ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศรียา นิยมธรรม. (2541). การเรียนร่วมสำหรับเด็กปฐมวัย. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- สายพิณ ช่างไม้. (2544). ผลของการใช้ชุดแนะแนวและการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเผชิญความจริง ที่มีต่อพฤติกรรมกล้าแสดงออกของนักเรียนชาวเขา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สิริพัชร์ เจษฎาวิโรจน์. (2546). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. กรุงเทพฯ: บั๊คพอยท์.
- สุขุมล เกษมสุข. (2535). การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สิ้นธพานนท์. (2558). การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สุจิตรา สุขเกษม. (2557). ผลของการใช้สมุดสื่อสารแบบพกพาที่มีต่อความสามารถในการสื่อสารของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. สถาบันราชานุกูล กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข.
- สุภาภรณ์ สงนวน. (2551). การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- สุรพล พยอมรัมย์. (2545). ปฏิบัติการจิตวิทยาในงานชุมชน. กาญจนบุรี: สหภาพพัฒนาการพิมพ์.
- สุรงค์ ไล่วตระกูล. (2533). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรินทร์ ขอดคำแพง. (2542). สังคมศึกษาสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา. นครราชสีมา: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.
- สุรศักดิ์ สุภารัตน์. (2540). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนใน โรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- สมพร คำมูล. (2554). ความสามารถในการช่วยเหลือตนเองด้านการแต่งกายของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยใช้ชุดกิจกรรมการแต่งกาย. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- อัจจิมา สิริพิบูลย์ผล. (2552). ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยออทิสติกที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นแบบร่วมมือ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- อัมพร แสงวิเชียร. (2546). ผลการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนวแบบบูรณาการที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนกุศโลบายราษฎร์บำรุง จังหวัดสกลนคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- อาพร ตรีสุน. (2550). ผลของการใช้ชุดการเรียนรู้ด้วยกลวิธีการรับรู้ผ่านการมองในการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนออทิสติก. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อารีย์ ทวีลาภ. (2546). การศึกษาแบบการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ตามระบบ 4 MAT. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2545). *ช่วยลูกออทิสติก คู่มือสำหรับพ่อแม่ไม่ยอมแพ้*. กรุงเทพฯ: ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัว.
- อรพรรณ พรสีมา. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ดัชนีแบบการเรียนรู้ทางด้านหลักทฤษฎี และแนวปฏิบัติ : การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- อุษณีย์ โพธิสุข. (2542). *เก่ง ดี มี สุข. คู่มือการให้บริการด้านแนะแนวและจิตวิทยาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ สกศ.
- อรนุช ลิมตศิริ. (2559). *การสอนเด็กพิเศษ. (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- การศึกษาวันนี้. (2551). “ทักษะทางสังคม” ใครว่าไม่สำคัญ. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก <http://kriengsak.com/node/1646>.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2551). “ทักษะทางสังคม” ใครว่าไม่สำคัญ. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก http://kriengsak.com/index.php?components=content&id_content_categorymail=21&id_content_topic_mail=36&id_content_mangement_mail=1794.
- จีรัลักษ์ณ์ รัตนาพันธ์. (2557). ทักษะทางสังคม. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก http://jareeluk.blogspot.com/2014/09/blog-post_27.html.
- มนตรี กานต์ รอดคล้าย. *การพัฒนาเด็กและครอบครัวในศตวรรษที่ 21 (child and family the Development in 21th Century)*. [เว็บบล็อก]. จาก <http://taamkru.com/th>.
- วนาลี ทองชาติ. (2556). *ลูกที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา (children with Mental Retardation)*. [เว็บบล็อก]. สืบค้นจาก <http://taamkru.com/th>.
- American Psychiatric Association. (1994). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorder 4 th ed.* Weshington DC: the American Psychiatric Association press.
- Ameraicn Association on Mental Retardation Ad Hoc Committee on Terminology and Classification. (1992). *Mental Retardation: Definition Classification and Systems of Support* Washington D.C. American Association on Mental Retardation.
- Celeste, Marie. (2006). *Play Behaviors and Social Interactions of a Child Who Is Blind: In Theory and Practice*, Journal of Visual Impairment & Blindness 100(2)
- Delano, M, and Snell, M.E. (2006). The effects of Social stories on the social engagement of children with autism. Journal of Positive Behavior intervention 8(1) : 29 – 42.

- Gresham, (1981). *Research Methods in Psychology*. Beimont Wadsworth.
- Kaser, Catherine Hoffman. (2007). *Teaching Social Skills* Retrieved July 10, 2011, from <http://www.education.odu.edu/esse/research/series/skills/html>.
- McInerney, D.M.; McInerney, V. (1998). *Education Psychology Constructing Learning*. 2nd ed. Sydney: Prentice – Hall.
- O'Halloran, D. David. (1996). *Social Skills Intervention in a Residential Summer Camp Setting for Children with Learning Disabilities*. Doctor's Thesis. Fordham: Fordham University.
- Schneps, Jennifer Sonia (2002). *Language, Social Skill and Behavior Problems in Preschool*, Dissertation Abstracts International 63(4) : 2092 – B.
- Sparkfkin, Robert P, Gershaw, N. jane, & Goldstein, P. Alnold. (1993) *Social Skills for Mental Health*. Masschusettes: Allyn and Bacon.
- Westwood. (1997). *Commonsense Methods for Children with Special Needs*. 3rd ed. London: Routledge.
- World Health Organization. (1994). *Life skills edccation for children andolescents in school* Geneva : WHO.
- Yookyong, K. (2003). *The Effect of Extensive Learning Centers on Preschool's Behaviors in a Korean-American Preschool Setting*. California: Biola University.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ชื่อ อาจารย์เมธินี ชัยภูมิ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านโนนคูณ จังหวัดหนองบัวลำภู
 วุฒิการศึกษา ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการ หัวหน้างานวิชาการ
2. ชื่อ อาจารย์สมหญิง ไชยพรม
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบุญวาทย์
 วุฒิการศึกษา ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ ครูชำนาญการ ประสบการณ์สอน 25 ปี
3. ชื่อ อาจารย์นิพนธ์ บุญประเสริฐ
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนแม่ปะวิทยาคม
 วุฒิการศึกษา ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ สอนวิชาแนะแนว ม.3 ม.4
4. ชื่อ อาจารย์จันทร์ทิมา ขุนบำรุง
 สถานที่ทำงาน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่
 วุฒิการศึกษา ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ
 พยาบาลให้คำปรึกษาวัยรุ่น ปัญหาสุขภาพจิตและ
 วิทยาการบรรยาย
5. ชื่อ อาจารย์ต๋ามพงษ์ วงษ์จันทร์
 สถานที่ทำงาน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 วุฒิการศึกษา ศีษศาสตรมหาบัณฑิต (การแนะแนว)
 ประสบการณ์หรือความชำนาญ วิทยาการบรรยายและอาจารย์พิเศษ
 ปัจจุบันดำรงตำแหน่งนักวิชาการศึกษาชำนาญการ
 ฝ่ายกิจการนักศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก ข

ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence)
 ของแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	1	2	3	4	5	
1	+1	+1	+1	+1	+1	1
2	+1	+1	+1	+1	+1	1
3	+1	+1	+1	+1	0	0.8
4	+1	+1	+1	+1	+1	1
5	+1	+1	+1	+1	+1	1
6	+1	+1	+1	+1	+1	1
7	+1	+1	+1	+1	+1	1
8	+1	+1	+1	+1	+1	1
9	+1	0	+1	+1	0	0.6
10	+1	+1	0	+1	+1	0.8
11	+1	+1	+1	0	+1	0.8
12	+1	+1	+1	+1	+1	1
13	+1	+1	0	+1	+1	0.8
14	+1	+1	+1	0	+1	0.8

ผลการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย
 ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item Objective Congruence)
 ของแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
 ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี
 (ต่อ)

ข้อที่	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC
	1	2	3	4	5	
15	+1	+1	+1	+1	+1	1
16	+1	+1	+1	+1	+1	1
17	+1	+1	+1	+1	+1	1
18	+1	+1	0	+1	+1	0.8
19	+1	+1	0	+1	+1	0.8
20	0	+1	0	0	0	ตัดทิ้ง
21	+1	+1	+1	+1	+1	1
22	+1	+1	+1	+1	+1	1
23	+1	+1	+1	+1	+1	1
24	+1	+1	+1	+1	+1	1
25	+1	+1	+1	+1	+1	1
26	+1	+1	+1	+1	+1	1
27	+1	+1	+1	+1	+1	1

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination)
แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
1	.77
2	.82
3	.81
4	.72
5	.85
6	.75
7	.82
8	.81
9	.79
10	.86
11	.84
12	.85
13	.82
14	.88
15	.76
16	.84
17	.87
18	.88
19	.80
20	.68
21	.76
22	.83
23	.76
24	.81

ผลการหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Discrimination)
ของแบบสังเกตทักษะทางสังคม (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ
25	.65
26	.89

**ผลการตรวจสอบคุณภาพของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
ของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี**

ครั้งที่	ชุดกิจกรรม	เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ ของผู้เชี่ยวชาญ		
		ความ ถูกต้อง	ความ สอดคล้อง	ความเหมาะสม
1	<p>ปฐมนิเทศ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน เพื่อให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และ ความสำคัญของทักษะทางสังคม 2. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการและข้อปฏิบัติ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของ นักเรียนในระหว่างเข้าร่วมวิจัย 	✓	✓	✓
2	<p>ยินดีที่ได้รู้จัก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทาย โดยการไหว้หรือพูด “สวัสดี” 2. เพื่อให้นักเรียนสบตาเพื่อนในขณะที่พูด 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับ ผู้อื่นก่อน 4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการไหว้ขอบคุณเมื่อมี ผู้ให้สิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจาก เพื่อน 5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักกล่าวคำชมเชยและชื่น ชมยินดีกับผู้อื่น 	✓	✓	✓

ครั้งที่	ชุดกิจกรรม	เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ ของผู้เชี่ยวชาญ		
		ความ ถูกต้อง	ความ สอดคล้อง	ความเหมาะสม
3	ทายความรู้สึ 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขออนุญาต 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขอโทษผู้อื่นทันทีที่ กระทำผิด 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่าย และการกระทำที่เหมาะสม	✓	✓	✓
4	หนูมีวินัย 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเข้าแถว ไม่แซง กิวผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ ควรทำและไม่ควรทำตามกติกาของสังคม 3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเล่นหรือทำกิจกรรม ต่างๆตามกฎกติกาที่กำหนด 4. เพื่อให้นักเรียนยอมรับผลของการตัดสินใจ หลังจบกิจกรรมได้ 5. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองให้ ปฏิบัติตามคำสั่ง	✓	✓	✓
5	เมล็ดพันธุ์แห่งความดี 1. เพื่อให้นักเรียนมีความอดทนในการรอคอย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเก็บของเล่นเมื่อเล่นหรือ ทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อย 3. เพื่อให้นักเรียนดูแลความสะอาดสิ่งของ ตนเองและของห้องเรียนได้	✓	✓	✓

ครั้งที่	ชุดกิจกรรม	เกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบ ของผู้เชี่ยวชาญ		
		ความ ถูกต้อง	ความ สอดคล้อง	ความเหมาะสม
6	แซนด์วิชอิมเมจ <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนอธิบายวิธีการความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี 5. เพื่อให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำกิจกรรมร่วมกัน 	✓	✓	✓
7	หนูมีน้ำใจ <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนมีความรัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้เพื่อน 	✓	✓	✓
8	ปัจฉิมนิเทศ <ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนได้อธิบายถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว 2. เพื่อยุติการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว 	✓	✓	✓

ภาคผนวก ค

แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ

แบบตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือของผู้เชี่ยวชาญ

การหาค่าดัชนีความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC)

คำชี้แจง ขอให้ท่านผู้เชี่ยวชาญได้กรุณาแสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อแบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี โดยใส่เครื่องหมาย (/) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะ ที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ให้ค่า = +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้ค่า = -1 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์

ให้ค่า = 0 เมื่อแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

ที่	ข้อความ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	ด้านการปฏิบัติตนในสังคม หมายถึงการที่เด็กแสดงพฤติกรรม รู้จักทักทายโดยการไหว้หรือพูด “สวัสดี” สบตาเพื่อนในขณะที่พูด รู้จักการขอโทษเมื่อทำผิด และขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของ หรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน รู้จักการขออนุญาต รู้จักการชมเชยและการชื่นชมยินดี				
1.	นักเรียนสามารถกล่าวคำทักทาย “สวัสดี” และยกมือไหว้ผู้อื่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ				
2.	นักเรียนสามารถแนะนำตนเองอย่างง่าย ๆ ได้				
3.	นักเรียนสามารถไหว้ขอบคุณคุณครูหลังทำกิจกรรมสำเร็จ				
4.	นักเรียนสามารถไหว้ขอบคุณเมื่อครูหรือเมื่อผู้ใหญ่ให้สิ่งของ				
5.	นักเรียนสามารถสบตาผู้อื่นหรือเพื่อนในขณะที่พูด				
6.	นักเรียนรู้จักการขออนุญาต เช่น ขออนุญาตไปห้องน้ำ ขออนุญาตเข้าห้อง ขออนุญาตแสดงความคิดเห็น				
7.	นักเรียนสามารถกล่าวคำขอโทษทันทีเมื่อรู้ว่าตัวเองทำผิด				
8.	นักเรียนสามารถชื่นชมยินดีในความสำเร็จของเพื่อน				
9.	นักเรียนสามารถเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อน				
	ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมรู้จักการรอคอย ไม่แซงคิวเพื่อน มีความรับผิดชอบ				

ที่	ข้อความ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	มีระเบียบวินัย เก็บอุปกรณ์หรือของเล่นเข้าที่เป็นระเบียบ เรียบร้อยและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม				
10.	นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของครูได้				
11.	นักเรียนสามารถตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายได้				
12.	นักเรียนมีความอดทนในการรอคอย				
13.	นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำ ตามกติกาของสังคม				
14.	นักเรียนสามารถเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆตามกติกาที่กำหนด ได้				
15.	นักเรียนรู้จักการต่อแฉว ไม่แข่งกีฬาผู้อื่น				
16.	นักเรียนสามารถเก็บของเล่นหรืออุปกรณ์เมื่อเล่นหรือทำ กิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว				
17.	นักเรียนสามารถดูแลและรักษาความสะอาดสิ่งของของตนเอง และดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนได้				
18.	เมื่อจบกิจกรรมนักเรียนสามารถยอมรับผลของการตัดสินใจได้				
19.	นักเรียนสามารถให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งของครู หรือผู้ใหญ่ได้				
	ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรม ปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามตามบทบาทที่ตนได้รับ เสนอ ความคิดเห็นของตน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและทำ กิจกรรมร่วมกันได้ ร่วมกันใช้อุปกรณ์หรือของเล่นและ ผลัดเปลี่ยนโดยไม่แย่งกับเพื่อน เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือและรู้จักแบ่งปันสิ่งของ				
20.	นักเรียนสามารถเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มในขณะที่ทำ กิจกรรมร่วมกัน				
21.	นักเรียนสามารถยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้				
22.	นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มและมีส่วนร่วมในกลุ่มได้				
23.	นักเรียนสามารถร่วมกันใช้อุปกรณ์หรือของเล่นและ				

ที่	ข้อความ	คะแนนการพิจารณา			ข้อเสนอแนะ
		+1	0	-1	
	ผลัดเปลี่ยน โดยไม่แย่งกับเพื่อน				
24.	นักเรียนมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของ หรือของเล่นให้เพื่อนได้				
25.	นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น				
26.	นักเรียนมีความรัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น				

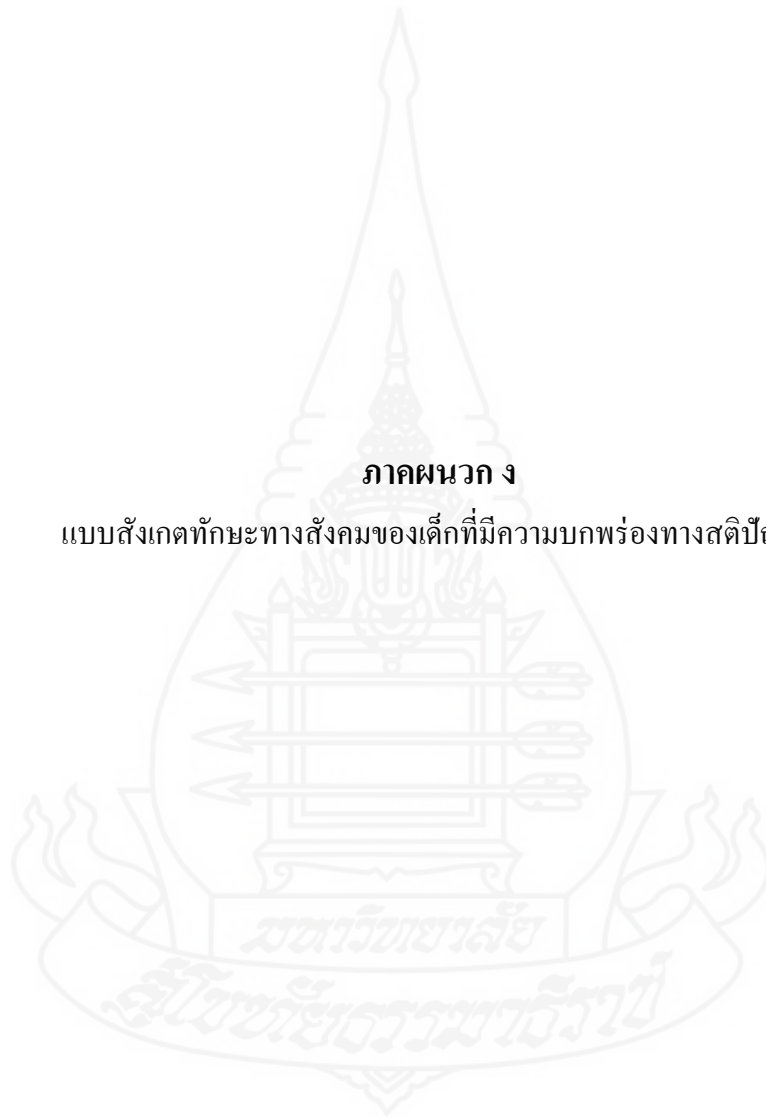
ข้อเสนอแนะ

.....

ภาคผนวก ง

แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

ข้อ	พัฒนาการทางด้านสังคม	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
		3	2	1	
	ด้านการปฏิบัติตนในสังคม หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้ หรือพูด “สวัสดี” สบตาเพื่อนในขณะที่พูด รู้จักการขอโทษเมื่อทำผิด และขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของหรือได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน รู้จักการขออนุญาต รู้จักการชมเชยและการชื่นชมยินดี				
1.	นักเรียนสามารถกล่าวคำทักทาย “สวัสดี” และยกมือไหว้ผู้อื่นได้เหมาะสมกับกาลเทศะ				
2.	นักเรียนสามารถแนะนำตนเองได้				
3.	นักเรียนสามารถไหว้หรือกล่าวคำทักทายคุณครูได้				
4.	นักเรียนสามารถไหว้ขอบคุณเมื่อครูหรือเมื่อผู้ใหญ่ให้สิ่งของ				
5.	นักเรียนสามารถมองหน้าและสบตาผู้อื่นหรือเพื่อนในขณะที่พูด				
6.	นักเรียนรู้จักการขออนุญาต เช่น ขออนุญาตไปห้องน้ำ ขออนุญาตเข้าห้อง ขออนุญาตแสดงความคิดเห็น				
7.	นักเรียนสามารถกล่าวคำขอโทษทันทีเมื่อรู้ว่าตัวเองทำผิด				
8.	นักเรียนสามารถชื่นชมยินดีในความสำเร็จของเพื่อน				
9.	นักเรียนสามารถเริ่มการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อน				
	ด้านการปฏิบัติตามกติกาของสังคม หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมรู้จักการรอคอย ไม่แย่งคิวเพื่อน มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เก็บอุปกรณ์หรือของเล่นเข้าที่เป็นระเบียบเรียบร้อยและให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมเพื่อส่วนรวม				

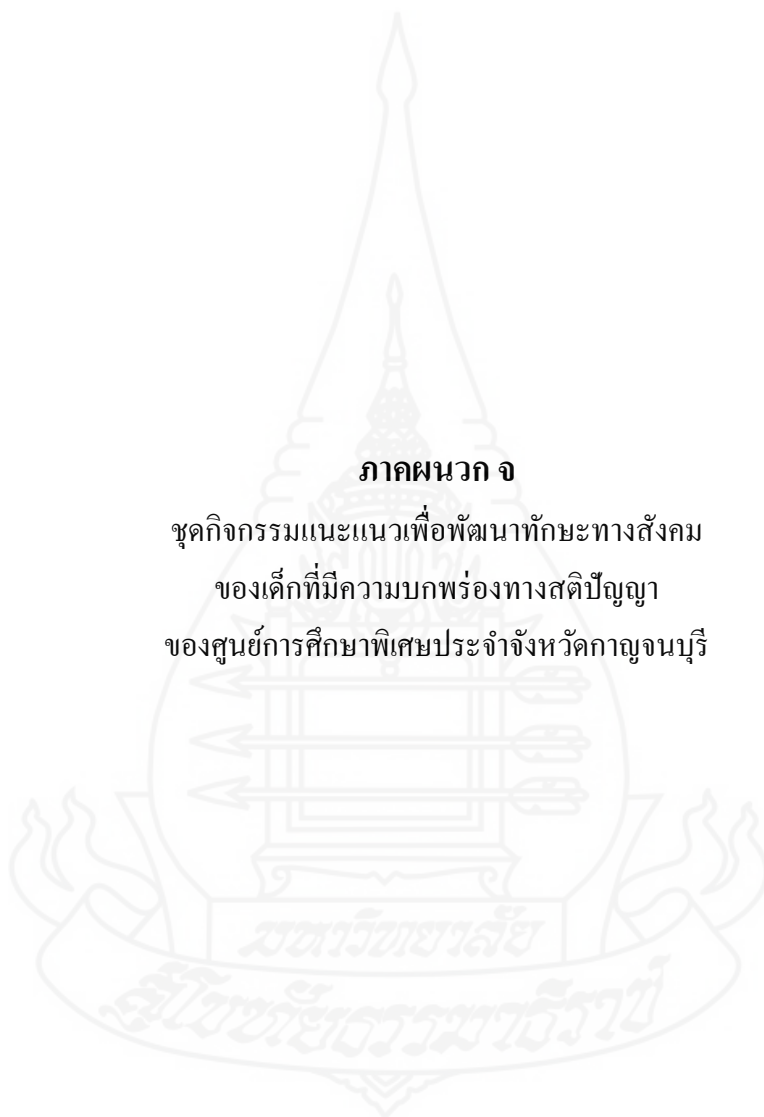
ข้อ	พัฒนาการทางด้านสังคม	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
		3	2	1	
10.	นักเรียนสามารถปฏิบัติตามคำแนะนำของครูได้				
11.	นักเรียนตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายได้				
12.	นักเรียนมีความอดทนในการรอคอย				
13.	นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำตามกติกาของศูนย์การศึกษาพิเศษได้				
14.	นักเรียนสามารถเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆตามกติกาที่กำหนดได้				
15.	เด็กรู้จักการเข้าแถวและไม่แซงคิวผู้อื่น				
16.	นักเรียนสามารถเก็บของเล่นหรืออุปกรณ์ต่างๆเมื่อเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว				
17.	นักเรียนสามารถดูแลและรักษาความสะอาดสิ่งของของตนเองและดูแลรักษาความสะอาดของห้องเรียนได้				
18.	เมื่อจบกิจกรรมนักเรียนสามารถยอมรับผลของการตัดสินใจได้				
19.	นักเรียนให้ความเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งของครูหรือผู้ใหญ่ได้				
	ด้านการอยู่ร่วมกับผู้อื่น หมายถึง การที่เด็กแสดงพฤติกรรมปฏิบัติตนเป็นผู้นำและผู้ตามตามบทบาทที่ได้รับ เสนอความคิดเห็นของตน ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและทำกิจกรรมร่วมกันได้ ร่วมกันใช้อุปกรณ์หรือของเล่นและผลัดเปลี่ยน โดยไม่แย่งกับเพื่อน เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มีน้ำใจ รู้จักช่วยเหลือและรู้จักแบ่งปันสิ่งของ				
20.	นักเรียนสามารถเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มในขณะที่ทำกิจกรรมร่วมกัน				
21.	นักเรียนสามารถยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นได้				
22.	นักเรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มและมีส่วนร่วมในกลุ่มได้				

ข้อ	พัฒนาการทางด้านสังคม	เกณฑ์การประเมิน			หมายเหตุ
		3	2	1	
23.	นักเรียนสามารถร่วมกันใช้อุปกรณ์หรือของเล่นและ ผลัดเปลี่ยนโดยไม่แย่งกับเพื่อน				
24.	นักเรียนมีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของ หรือของเล่นให้เพื่อนได้				
25.	นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น				
26.	นักเรียนมีความรัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น				

ภาคผนวก จ

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี

**โครงสร้างของชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม
ของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี**

กิจกรรม ที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	จำนวน ครั้ง
1	ปฐมนิเทศ	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และความสำคัญของทักษะทางสังคม 3. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการและข้อปฏิบัติรวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในระหว่างเข้าร่วมวิจัย 	1
2	ยินดีที่ได้รู้จัก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้หรือพูด “สวัสดี” 2. เพื่อให้นักเรียนสบตาเพื่อนในขณะที่พูด 3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อน 4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการไหว้ขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน 5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักกล่าวคำชมเชยและชื่นชมยินดีกับผู้อื่น 	2
3	ทายความรู้สึก	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขออนุญาต 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขอโทษผู้อื่นทันทีที่กระทำความผิด 3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่ายและการกระทำที่เหมาะสม 	2
4	หนูมีวินัย	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเข้าแถว ไม่แซงคิวผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำตามกติกาของสังคม 	2

กิจกรรม ที่	หัวข้อ	วัตถุประสงค์	จำนวน ครั้ง
		3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเล่นหรือทำกิจกรรม ต่างๆตามกฎกติกาที่กำหนด 4. เพื่อให้นักเรียนยอมรับผลของการตัดสินใจหลังจบ กิจกรรมได้ 5. เพื่อให้นักเรียนสามารถควบคุมตนเองให้ ปฏิบัติตามคำสั่ง	
5	เมล็ดพันธุ์แห่ง ความดี	1. เพื่อให้นักเรียนมีความอดทนในการรอคอย 2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักเก็บของเล่นเมื่อเล่นหรือทำ กิจกรรมเสร็จเรียบร้อย 3. เพื่อให้นักเรียนดูแลความสะอาดสิ่งของตนเอง และของห้องเรียนได้	2
6	แซนดิวิชอีมเม ใจ	1. เพื่อให้นักเรียนร่วมกันใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ ร่วมกับผู้อื่น 3. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนอธิบายวิธีการความเป็นผู้นำและ ผู้ตามที่ดี 5. เพื่อให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำ กิจกรรมร่วมกัน	2
7	หนูมีน้ำใจ	1. เพื่อให้นักเรียนมีความรัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น 2. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของหรือของเล่นให้ เพื่อน	2
8	ปัจฉิมนิเทศ	1. เพื่อให้นักเรียนได้อธิบายถึงประโยชน์ที่ได้รับ จากการเข้าร่วมชุดกิจกรรมแนะแนว 2. เพื่อยุติการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว	1

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
กิจกรรมที่ 1

ชื่อกิจกรรม การปฐมนิเทศ

แนวคิด

การปฐมนิเทศเป็นกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้สึกร่วมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม โดยการแนะนำให้รู้จักกันและสร้างความคุ้นเคยกัน สร้างความเข้าใจ วิธีการปฏิบัติในกิจกรรมต่างๆที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความวิตกกังวล สร้างความรัก ความศรัทธาและความไว้วางใจระหว่างกันได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพและบรรยากาศที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงจุดประสงค์ของการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และความสำคัญของทักษะทางสังคมในภาพรวม
3. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการและข้อปฏิบัติ รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและของนักเรียนในระหว่างเข้าร่วมวิจัย

สื่อ / อุปกรณ์

1. เพลง “เมื่อเรามาเจอกัน”
2. ลูกบอล
3. แป้งฝุ่น
4. คอมพิวเตอร์แบบพกพา

ระยะเวลา 50 นาที

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมาสวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม ชี้แจงถึงขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมให้นักเรียนทราบ
2. ผู้วิจัยถือลูกบอลในมือและแจ้งให้นักเรียนทราบว่า ผู้วิจัยจะเปิดเพลง และให้นักเรียนส่งบอลไปให้เพื่อนที่อยู่ข้างๆไปเรื่อย เมื่อเพลงหยุดอยู่ที่ใคร ให้นักเรียนคนนั้นลุกขึ้นยืนและแนะนำตนเอง ให้เพื่อนรู้จัก

3. เมื่อนักเรียนได้แนะนำตนเองจนครบทุกคนแล้ว ให้ผู้วิจัยเพิ่มคำสั่ง เช่น เมื่อเพลงหยุดที่ใครให้นักเรียนทาแป้งให้เพื่อนที่นั่งข้างๆ หรือทาแป้งให้เพื่อนที่นั่งตรงกันข้าม เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันอย่างทั่วถึงทุกคน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยอธิบายถึงวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรมแนะนำ ประโยชน์และความสำคัญของการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น รวมทั้งชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงข้อปฏิบัติ วิธีการ บทบาทหน้าที่ของผู้วิจัยและนักเรียน
2. ผู้วิจัยนัดหมาย สถานที่ วันและเวลาที่จะพบกันในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมการให้ความร่วมมือของนักเรียนในขณะร่วมกิจกรรม
2. สังเกตความสนใจในการตอบคำถามและการซักถามระหว่างทำกิจกรรม

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิจกรรมที่ 2

การปฏิบัติตนในสังคม : ยินดีที่ได้รู้จัก

แนวคิด

การเสริมสร้างสัมพันธภาพหรือมิตรภาพที่ดีกับผู้อื่นนั้น บุคคลจะต้องทำความรู้จักกัน ด้วยการทักทาย การไหว้ การถามชื่อ เพื่อใช้เป็นคำเรียกแทนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการเริ่มต้นของการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น รวมถึงการไหว้ขอบคุณเมื่อได้รับสิ่งของจากผู้อื่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมรู้จักทักทายโดยการไหว้หรือกล่าวคำ “สวัสดี”
2. เพื่อให้นักเรียนสบตาเพื่อนในขณะที่พูด
3. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นก่อน
4. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการไหว้ขอบคุณเมื่อมีผู้ให้สิ่งของหรือได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน
5. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการชมเชยและการชื่นชมยินดีกับผู้อื่น

สื่อ / อุปกรณ์

1. เพลง “ยินดีที่ได้รู้จัก”
2. ลูกอม

ระยะเวลา 50 นาที

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมา สวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับมือกันเป็นวงกลม พร้อมกับร้องเพลง “ยินดีที่ได้รู้จัก” เนื้อเพลงมีดังนี้ “เธอชื่ออะไร ฉันไม่รู้จัก ผู้วิจัยขานทักนักเรียนเข้าใหม่ เธอชื่ออะไรฉันจำไม่ได้ เธอชื่ออะไรขอให้ออกมา”
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแนะนำชื่อเล่นของตนเอง โดยแนะนำให้นักเรียนมองสบตาผู้วิจัยหรือเพื่อนทุกครั้งขณะพูดชื่อ

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเดินเวียนกันจนครบรอบได้แนะนำชื่อตนเองครบทุกคน แล้วจึงให้นักเรียนนั่งลงเป็นวงกลม หลังจากนั้นให้ผู้วิจัยเริ่มร้องเพลงใหม่พร้อมท่าทางประกอบเพลง โดยเนื้อเพลงมีดังนี้ “...ชื่อจริงของนักเรียน.....อยู่ไหน อยู่นี้ครับ/อยู่นี้ค่ะฯ (ให้นักเรียนยกมือขึ้นเมื่อผู้วิจัยเอ่ยถึงชื่อของตนเอง) สุขสบายดีหรือไรๆ ไปก่อนลาฯ สวัสดี” (ให้นักเรียนยกมือไหว้สวัสดิ์ผู้วิจัย)
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนจับคู่กับเพื่อน หลังจากนั้นผู้วิจัยแจกลูกอมให้นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนลูกอมกัน พร้อมทั้งอธิบายว่า เมื่อได้รับสิ่งของจากผู้อื่นให้ยกมือไหว้และกล่าวคำขอบคุณทุกครั้งก่อนรับสิ่งของ
5. ผู้วิจัยสังเกตการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน และเลือกนักเรียนที่สามารถเป็นตัวอย่างให้เพื่อนได้ ออกมาสาธิตให้เพื่อนดูหน้าชั้นเรียน
6. ผู้วิจัยกล่าวชมเชยนักเรียน และให้นักเรียนปรบมือให้เพื่อนที่ออกมาสาธิตหน้าชั้นเรียน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนสรุปร่วมกันเกี่ยวกับกิจกรรมยินดีที่ได้รู้จัก และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนว่านักเรียนได้อะไรบ้าง เช่น การไหว้ การทักทาย การขอบคุณ การชมเชยผู้อื่น
2. ผู้วิจัยนัดหมาย สถานที่ วันและเวลาที่จะพบกันในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

ใบงาน เพลง“ยินดีที่ได้รู้จัก”

“เธอชื่ออะไร ฉันไม่รู้จัก ผู้วิจัยขานทักนักเรียนเข้าใหม่ เธอชื่ออะไรฉันจำไม่ได้ เธอชื่ออะไร
ขอให้บอกมา”

ภาพลูกอมที่ใช้ประกอบกิจกรรม

ที่มา : www.tnews.co.th สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิจกรรมที่ 3

การปฏิบัติตนในสังคม : ทายความรู้สึก

แนวคิด

ในแต่ละวันบุคคลมีอารมณ์ต่างๆเกิดขึ้นอย่างมากมาย ไม่ว่าจะอารมณ์สุข อารมณ์ทุกข์ ซึ่งจะทำให้ร่างกายเปลี่ยนแปลงไปจากปกติและจะมีการแสดงออกของพฤติกรรมและความรู้สึกตามอารมณ์ที่เกิดขึ้น การกล่าวคำชมเชย คำชื่นชมยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จก็จะทำให้เกิดมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดีต่อกัน การขออนุญาตก่อนที่จะกระทำการใดๆ การขอโทษผู้อื่นทันทีที่กระทำความผิด จะช่วยลดอารมณ์โกรธ ความไม่พอใจของฝ่ายตรงข้ามไปได้อย่างมาก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขออนุญาต
2. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการขอโทษผู้อื่นทันทีที่กระทำความผิด
3. เพื่อให้นักเรียนเข้าใจความรู้สึกของอีกฝ่ายและการกระทำที่เหมาะสม

สื่อ / อุปกรณ์

1. เพลง “ เมื่อเรามาเจอกัน ”
2. วิดิทัศน์ภาพเคลื่อนไหว เรื่อง “ การแสดงความรู้สึกในแบบต่างๆ ”
3. นิทานภาพเคลื่อนไหว “ น้องไข่เจียว เด็กดีรู้จักขอบคุณและขอโทษ ”
4. คอมพิวเตอร์แบบพกพา

ระยะเวลา 50 นาที

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “ เมื่อเรามาเจอกัน ” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “ เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมา สวัสดี ” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม หลังจากนั้นเปิดวิดิทัศน์ เรื่อง การแสดงความรู้สึกให้นักเรียนดู นำเสนอความรู้สึกในรูปแบบ ต่างๆ เช่น ดีใจ เศร้า โกรธ เหงา ร่าเริง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเลียนแบบหน้าตาเหมือนในวิดิทัศน์ พร้อมทั้งนำกระจกมาให้นักเรียนส่องดูหน้าตนเอง

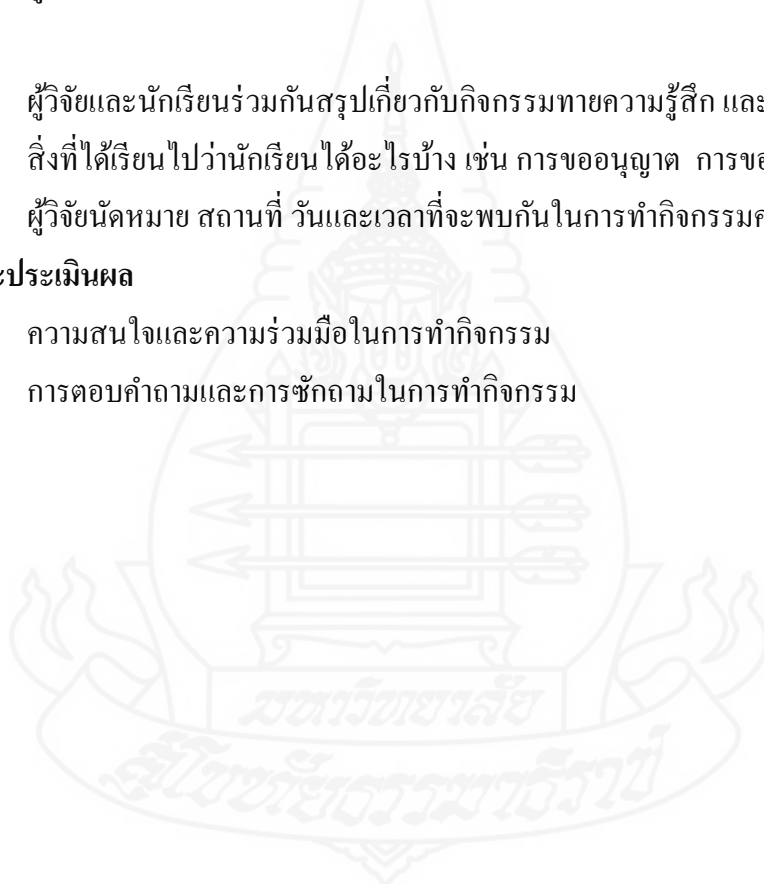
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งหันหน้าเข้าหากัน และให้นักเรียนผลัดกันแสดงสีหน้าและอารมณ์ และให้เพื่อนทายว่าขณะนี้เพื่อนแสดงความรู้สึกแบบใด
4. ผู้วิจัยเปิดนิทานภาพเคลื่อนไหวเรื่อง “น้องไข่เจียว เด็กดีรู้จักขอบคุณและขอโทษ” ให้นักเรียนดู เป็นการแสดงบทบาทสมมติเรื่องการขออนุญาตและการขอโทษ โดยให้นักเรียนตอบคำถามของครูจากเรื่องราวที่ได้ดู ได้แก่ นักเรียนจะขออนุญาตครูในเหตุการณ์ใดบ้าง นักเรียนควรจะขอโทษเพื่อนหรือผู้อื่นเมื่อใด สีหน้าแบบไหนที่ฝ่ายตรงข้ามรู้สึกพอใจ หรือไม่พอใจ
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมติในการขออนุญาตและขอโทษ
6. ผู้วิจัยกล่าวชมเชยนักเรียน และให้นักเรียนปรบมือชื่นชมเพื่อน

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมทายความรู้สึก และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปว่านักเรียนได้อะไรบ้าง เช่น การขออนุญาต การขอโทษ
2. ผู้วิจัยนัดหมาย สถานที่ วันและเวลาที่จะพบกันในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 3 วิดีทัศน์ภาพเคลื่อนไหว การแสดงความรู้สึกต่างๆ

ที่มา ; <https://www.youtube.com/watch?v=vYDb2m3JdEo> สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2562

กิจกรรมที่ 3 นิทานภาพเคลื่อนไหว “น้องไข่เจียว เด็กดีรู้จักขอบคุณและขอโทษ”

ที่มา ; <https://www.youtube.com/watch?v=tP30IRpamLE> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2562

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
กิจกรรมที่ 4

การปฏิบัติตามกติกาของสังคม : หนูมีวินัย

แนวคิด

โลกในยุคปัจจุบันมีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว เต็มไปด้วยการแข่งขัน การต่อสู้เพื่อเอาชีวิตรอด หากในสังคมไม่มีกฎเกณฑ์หรือกติกาในการอยู่ร่วมกัน ในสังคมนั้นจะปราศจากความสุขสงบ เกิดความโกลาหลวุ่นวายในสังคม เกิดการกดขี่ข่มเหง การเอารัดเอาเปรียบกัน ดังนั้น การเคารพกฎเกณฑ์ของสังคมเป็นสิ่งสำคัญและควรที่เราต้องเคารพและปฏิบัติตามเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นหลักการพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยปกติสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักการเข้าแถว ไม่แซงคิวผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถแยกแยะระหว่างสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำตามกติกาของสังคม
3. เพื่อให้นักเรียนสามารถเล่นหรือทำกิจกรรมต่างๆตามกฎกติกาที่กำหนด
4. เพื่อให้นักเรียนยอมรับผลของการตัดสินใจหลังจบกิจกรรมได้
5. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตามคำสั่ง

สื่อ / อุปกรณ์

1. เพลง “เมื่อเรามาเจอกัน”
2. เพลง “งูกินหาง”
3. วิดีทัศน์ภาพเคลื่อนไหวเรื่อง “งูกินหาง”
4. นิทานภาพเคลื่อนไหว “ช้างน้อยเข้าแถว”
5. คอมพิวเตอร์แบบพกพา

ระยะเวลา 50 นาที

ขั้นตอนการจัดกิจกรรม

ขั้นนำ

ผู้สอนกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมาสวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าแถวตอนลึกและสนทนาเกี่ยวกับการเล่นงูกินหาง พร้อมทั้งเปิดวิดีโอทัศน์ภาพเคลื่อนไหวเรื่อง “งูกินหาง” ให้นักเรียนดู

2. ผู้วิจัยร้องเพลงงูกินหางให้นักเรียนฟังและให้นักเรียนร้องตามที่ละวรรค พร้อมปรบมือให้จังหวะ ตามเนื้อเพลง ดังนี้

พ่องู “แม่งูเอ๋ยกินน้ำบ่อไหน”
 แม่งูและลูกงู “กินน้ำบ่อโสกโยกไปก็โยกมา”
 พ่องู “แม่งูเอ๋ยกินน้ำไหน”
 แม่งูและลูกงู “กินน้ำบ่อหินบินไปก็บินมา”
 พ่องู “แม่งูเอ๋ยกินน้ำบ่อไหน”
 แม่งูและลูกงู “กินน้ำบ่อทรายย้ายไปก็ย้ายมา”
 พ่องู “กินหัวกินหางกินกลางตลอดตัว”

6. ผู้วิจัยแนะนำขั้นตอนการเล่นกิจกรรมงูกินหาง โดยมีพ่องูกอยแย่งลูกงูมาจากแม่งู เมื่อพ่องูจับลูกงูคนใดได้ลูกงูก็จะออกมาขึ้นรถต่างหาก เพื่อรอลงในรถถัดไป
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนปฏิบัติการเล่นงูกินหางตามขั้นตอนการเล่นที่ผู้วิจัยแนะนำ โดยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตการณ์และอาจจะมีส่วนร่วมในการเลือกพ่องู แม่งู ลูกงูให้ในครั้งแรก และให้นักเรียนสลับสับเปลี่ยนกันเป็นพ่องู แม่งู ลูกงูเองในรอบถัดไป
8. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม และบอกประโยชน์ที่นักเรียนได้รับจากการเล่นงูกินหาง เช่น การเคารพกฎกติกาการเล่น การเข้าแถวหลังแม่งู การปฏิบัติตามคำสั่งของแม่งู การยอมรับกติกาหากเป็นลูกงูแล้วโดนพ่องูจับได้ไปอยู่ฝั่งของตน
9. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่ม เปิดนิทานภาพเคลื่อนไหวเรื่อง “ ช้างน้อยเข้าแถว ” ให้นักเรียนดู และให้ตัวแทนออกมาสรุปข้อคิดที่ได้จากนิทานให้เพื่อนฟัง
10. ผู้วิจัยกล่าวชมเชยตัวแทนและช่วยเสริมข้อคิดคติเตือนใจที่ได้จากนิทานและเสริมความรู้เพิ่มเติม เช่น ประโยชน์ของการเข้าแถว และให้เพื่อนปรบมือให้กับตัวแทนที่ออกมาสรุป

ขั้นสรุป

1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมงูกินหางและนิทาน “ ช้างน้อยเข้าแถว ” และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปว่านักเรียนได้อะไรบ้าง
2. ผู้วิจัยนัดหมาย สถานที่ วันและเวลาที่จะพบกันในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 4.1
 วัตถุประสงค์ภาพเคลื่อนไหวประกอบกิจกรรม ูกินหาง

ที่มา : บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จัดทำโดย สพฐ.

กิจกรรมที่ 4.2
 นิทานภาพเคลื่อนไหว “ช้างน้อยเข้าแถว”

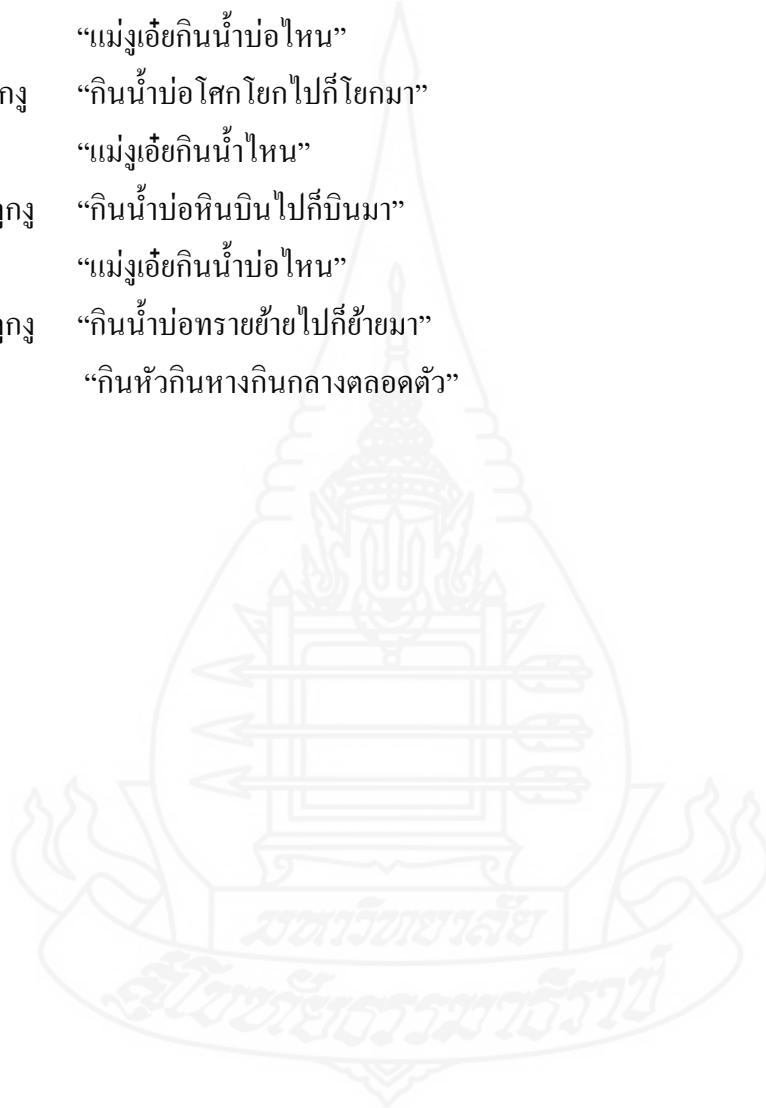
ที่มา ; <https://www.youtube.com/watch?v=8kvbO0y-qho> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2562

ใบงาน “เพลงเมื่อเรามาเจอกัน”

เพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมาสวัสดี”

ใบงาน “เพลง กุณินหาง”

พ้อง	“แมงเอ๋ยกินน้ำบ่อไหน”
แมงและลูกงู	“กินน้ำบ่อ โศก โขก ไปก็โยกมา”
พ้อง	“แมงเอ๋ยกินน้ำไหน”
แมงและลูกงู	“กินน้ำบ่อ หิน บิน ไปก็บินมา”
พ้อง	“แมงเอ๋ยกินน้ำบ่อไหน”
แมงและลูกงู	“กินน้ำบ่อ ทราย ย้าย ไปก็ย้ายมา”
พ้อง	“กินหัวกินหางกินกลางตลอดตัว”

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิจกรรมที่ 5

การปฏิบัติตามกติกาของสังคม : เมล็ดพันธุ์แห่งความดี

แนวคิด

นักเรียนอยู่ในวัยที่ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงกับการอยากได้อะไรต้องได้ทันที ยังขาดระเบียบวินัยในการจัดการกับสิ่งต่างๆ ดังนั้น การปลูกฝังให้รู้จักอดทน รู้จักการรอคอย การมีระเบียบวินัย การดูแลความสะอาดสิ่งของตนเองและของส่วนรวม ตั้งแต่ยังเยาว์วัยจะเป็นการวางรากฐานให้กับนักเรียนเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ นักเรียนมีความอดทนในการรอคอย
2. เพื่อให้ นักเรียนรู้จักเก็บของเล่นเมื่อเล่นหรือทำกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้ว
3. เพื่อให้ นักเรียนดูแลและรักษาความสะอาดสิ่งของตนเองและของห้องเรียน ได้

ระยะเวลา 50 นาที

สื่อ / อุปกรณ์

1. ถั่วเขียว
2. เพลงเพลง “ เมื่อเรามาเจอกัน”
3. กระดาษทิชชู
4. ถุงดำ
5. เข็ยอกน้ำ
6. ตะกร้า
7. นิทานเรื่อง “ นื่องไปเขียว เด็กดีรักความสะอาด”
8. คอมพิวเตอร์แบบพกพา

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “ เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “ เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมา สวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นตอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลมและบอกนักเรียนว่าวันนี้เราจะมาปลูกถั่วงอกกัน พร้อมทั้งอธิบายเกร็ดความรู้ให้นักเรียนฟังว่าถั่วงอกเกิดมาจากเมล็ดถั่วเขียว
2. ผู้วิจัยแนะนำอุปกรณ์และสาธิตขั้นตอนการปลูกถั่วงอกให้นักเรียนดูทีละขั้นตอน
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติการเพาะถั่วงอกตามขั้นตอนที่ผู้วิจัยแนะนำ
4. ผู้วิจัยดูแลนักเรียนให้เก็บอุปกรณ์ให้เรียบร้อยหลังจากการทำกิจกรรม
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนมานั่งเป็นวงกลมแล้วเปิดนิทานภาพเคลื่อนไหวเรื่อง “น้องไข่เขียวเด็กดีรักความสะอาด” ให้นักเรียนดู
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเป็น 2 กลุ่มแล้วช่วยกันสรุปและอภิปรายเรื่องราวที่ได้ฟังจากนิทาน
7. ผู้วิจัยให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มออกมาสรุปข้อคิดที่ได้จากนิทานให้เพื่อนฟัง
8. ผู้วิจัยกล่าวชมเชยตัวแทนที่ออกมาและให้เพื่อนปรบมือชื่นชม

ขั้นสรุป

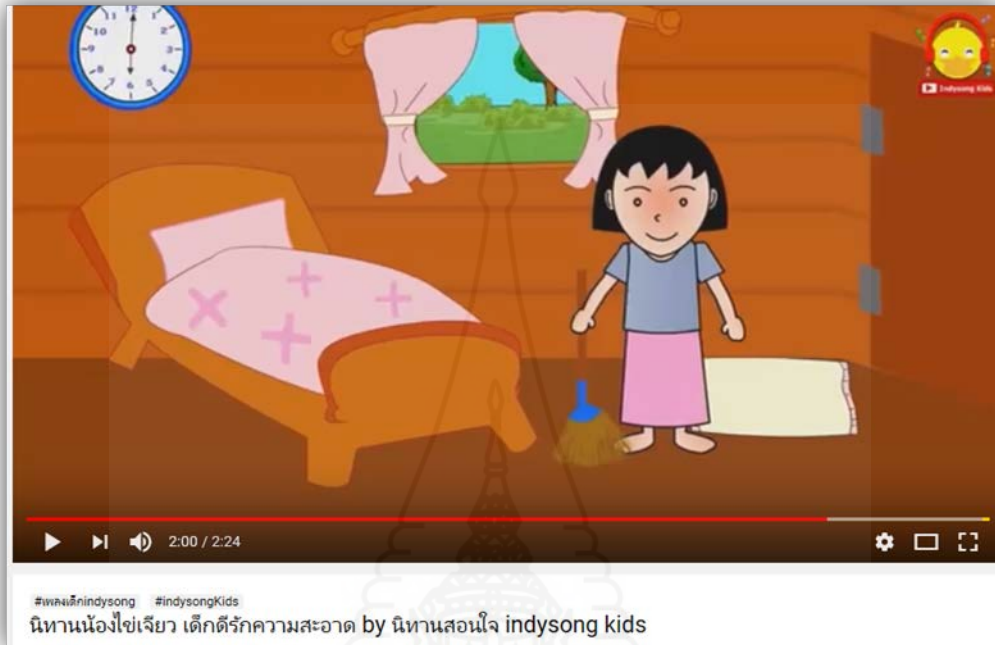
1. ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมเมล็ดพันธุ์แห่งความดี และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปว่านักเรียนได้อะไรบ้าง
2. ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนมาช่วยกันรดน้ำให้ถั่วงอกในช่วงเช้า กลางวัน และก่อนกลับบ้าน และสังเกตการณ์เจริญเติบโตของถั่วงอกทุกวัน
3. ผู้วิจัยนัดหมาย สถานที่ วันและเวลาที่จะพบกันในการทำกิจกรรมครั้งต่อไป

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 5

นิทานภาพเคลื่อนไหว “น้องไขเจียว เด็กดีรักความสะอาด”

ที่มา ; <https://www.youtube.com/watch?v=U04FXnyS5c0> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2562

ภาพอุปกรณ์กิจกรรมการปลูกถั่วเขียว

ถั่วเขียว

ถุงดำ

เหยือกน้ำ

ตะกร้า

กระดาษทิชชู

ที่มา : www.google.co.th สืบค้นเมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม 2562

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
กิจกรรมที่ 6

การอยู่ร่วมกับผู้อื่น : แชนด์วิชอิมเมจ

แนวคิด

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมเช่นเดียวกับฝูงสัตว์ชนิดอื่น มนุษย์ไม่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้เพียงลำพัง จึงต้องมีการพึ่งพาอาศัย ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การอยู่ร่วมกันต้องรู้จักการวางตนในสังคม รู้จักหน้าที่ของตนเองในการเป็นผู้นำและผู้ตาม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เสนอความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์ และการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ แบ่งปันสิ่งของของตนเองให้ผู้อื่น จะทำให้สังคมสงบสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนรู้จักวิธีการใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น
3. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน
4. เพื่อให้นักเรียนบอกวิธีการถึงความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
5. เพื่อให้นักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและเสนอความคิดเห็นของตนต่อกลุ่มขณะทำกิจกรรมร่วมกัน

สื่อ / อุปกรณ์

1. เครื่องทำแชนด์วิช
2. เพลง “ เมื่อเรามาเจอกัน”
3. ขนมปัง
4. หมูหยอง
5. แยมสตอเบอร์รี่
6. นมข้นหวาน
7. กรรไกรตัดขนมปัง
8. ถาดใส่ขนมปัง
9. จานใส่ขนมปัง

ระยะเวลา เวลา 50 นาที

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมา สวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งเป็นวงกลม และบอกกับนักเรียนว่าวันนี้เราจะมาทำขนมแซนด์วิชด้วยกัน
2. ผู้วิจัยแนะนำอุปกรณ์และขั้นตอนการทำ พร้อมทั้งสาธิตขั้นตอนการทำอย่างละเอียด
3. ผู้วิจัยมอบหมายให้นักเรียนทำทีละขั้นตอน โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบให้นักเรียนแต่ละคน
4. ผู้วิจัยแบ่งนักเรียนเป็น 2 กลุ่ม และให้สมาชิกในกลุ่มเลือกหัวหน้ากลุ่มขึ้นมา
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนลงมือทำแซนด์วิชด้วยตนเอง โดยมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้นำในการทำ ผู้วิจัยดูแลอย่างใกล้ชิด
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม แบ่งแซนด์วิชที่ตนเองทำไว้ให้สมาชิกในกลุ่มรับประทาน ส่วนแซนด์วิชที่เหลือให้นำไปแจกเพื่อนตามห้องเรียนต่างๆ โดยมีผู้วิจัยตามไปดูดูแลอย่างใกล้ชิด
7. ผู้วิจัยให้นักเรียนกลับมา นั่งเป็นวงกลมในห้องเรียนรับประทานแซนด์วิชร่วมกัน
8. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันล้างเก็บอุปกรณ์และจัดเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมแซนด์วิชอ้อมเอมใจ และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนไปว่านักเรียนได้อะไรบ้าง

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทำกิจกรรม “แซนด์วิชอิมเมจ”

แยมสตอเบอร์รี่

นมข้นหวาน

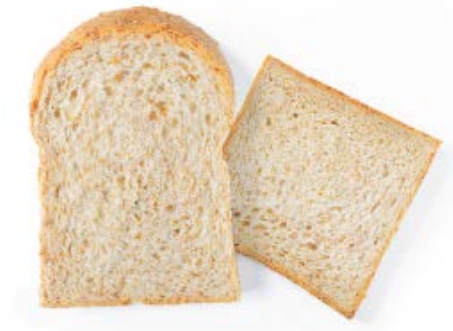
หมูหยอง

เครื่องทำแซนด์วิช

กรรไกร

ขนมปัง

ถาดใส่ขนมปัง

จานใส่ขนมปัง

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา

กิจกรรมที่ 7

การอยู่ร่วมกับผู้อื่น : หนูมีน้ำใจ

แนวคิด

การอยู่ร่วมกันในสังคม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความใจไมตรีที่ดีต่อกัน จึงจะอยู่กันได้อย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ ไม่จำเป็นต้องให้เงินทองหรือสิ่งของราคาแพง มีน้ำใจแบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น ให้ความรัก ความเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น การฝึกให้ตัวเองเป็นคนมีน้ำใจ จะทำให้เป็นที่รักของคนอื่น อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนมีความรัก เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น
2. เพื่อให้นักเรียนแบ่งปันสิ่งของ หรือของเล่นให้เพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนมีความสุขสนุกสนานในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

สื่อ /อุปกรณ์

1. เพลง “เมื่อเรามาเจอกัน”
2. แก้วอืด้วยาว 2 ตัว
3. นิทานเรื่อง “น้องไขเจียว มีน้ำใจ”
4. คอมพิวเตอร์แบบพกพา
5. ใบงานเรื่อง “การมีน้ำใจ”
6. สีไม้

ระยะเวลา 50 นาที

กิจกรรมการเรียนการสอน

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน แนะนำตนเอง และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “เมื่อเรามาเจอกัน” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เมื่อเรามาเจอกัน ถามว่าไปไหนมา จับมือกันซ้ายขวา หมุนแล้วมา สวัสดี” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้คิดและตัดสินใจที่นำไปสู่เรื่องราวการมีน้ำใจ โดยการจัดแก้วอืด้วยาวไว้ 2 ตัว นั่งได้ตัวละ 4 คน แต่นักเรียนทั้งหมดมี 10 คน ผู้วิจัยบอกกับนักเรียนว่าจะให้นักเรียนดูนิทาน แต่มีเพื่อน 2 คนไม่ได้นั่งแก้วอืด้วยาวไว้

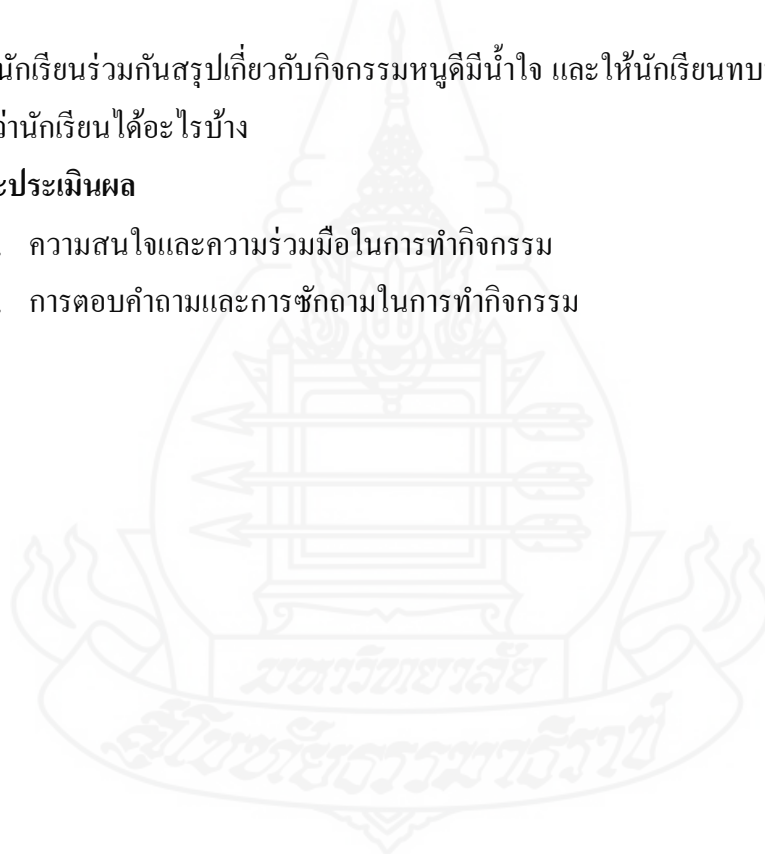
2. ผู้วิจัยสังเกตนักเรียนที่ขยับที่ให้เพื่อนนั่งเก้าอี้ด้วยและกล่าวชื่นชม
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนคุณิทาน เรื่อง “น้องไข่เจียว มีน้ำใจ”
4. ผู้วิจัยถามคำถามจากนิทานให้นักเรียนตอบ โดยมีตัวอย่างคำถามดังต่อไปนี้ น้องไข่เจียวช่วยเพื่อนอย่างไร ช่วยทำอะไรบ้าง
5. ครูพานักเรียนร้องเพลง “น้ำใจ” โดยมีเนื้อร้องดังนี้ “เพื่อนเอ๋ยเพื่อนแสนดี เธอช่างมีน้ำใจจริงเชียว มีขนมแบ่งปันกลมเกลียว มีชิ้นเดียวก็แบ่งได้เอ๋ย”
6. ครูแจกใบงานเรื่อง “การมีน้ำใจ” ให้นักเรียนระบายสี และออกมานำเสนอผลงานให้เพื่อนๆพร้อมทั้งอธิบายภาพ และนำภาพวาดระบายไปติดที่บอร์ดกิจกรรม
7. ครูและนักเรียนร่วมกันชื่นชมผลงานเพื่อน

ขั้นสรุป

ผู้วิจัยและนักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับกิจกรรมหนูดีมีน้ำใจ และให้นักเรียนทบทวนสิ่งที่ได้เรียนว่านักเรียนได้ทำอะไรบ้าง

การวัดและประเมินผล

1. ความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

ใบความรู้กิจกรรมที่ 7
นิทานภาพเคลื่อนไหว “น้องไข่เจียว มีน้ำใจ”

ที่มา ; <http://www.youtube.com/watch?v=BAF-biLOW> สืบค้นเมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2562

ร้องเพลง “น้ำใจ” (ผู้แต่ง : บุปผา เรืองรอง ทำนอง : ต้อยติ่ง)
เพื่อนเอ๋ยเพื่อนแสนดี เธอช่างมีน้ำใจจริงเชียว มีขนมแบ่งปันกลมเกลียว มีชิ้นเดียวก็แบ่งได้เอ๋ย”

ใบงานเรื่อง “การมีน้ำใจ”

ชื่อ.....นามสกุล.....

ที่มา ; facebook เลี้ยงลูกนอกบ้าน เรื่องการแบ่งปันแบบที่ฉันควรเข้าใจ เผยแพร่เมื่อวันที่ 16 พฤศจิกายน 2559 สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2562

ชุดกิจกรรมแนะแนวเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา กิจกรรมที่ 8

ชื่อกิจกรรม บังฉิมนิเทศ

แนวคิด

การบังฉิมนิเทศเป็นการจัดกิจกรรมให้นักเรียนเป็นครั้งสุดท้าย ผู้วิจัยชี้แจงข้อมูลและให้แนวทางในเรื่องราวต่างๆที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์อันดีที่มีต่อกันระหว่างผู้วิจัยและนักเรียน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จและเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำกิจกรรมต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนได้ระบุถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมแนะแนว
2. เพื่อยุติการใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว

สื่อ/อุปกรณ์

1. ของที่ระลึก
2. เพลง “ก่อนจากกัน”

ขั้นนำ

ผู้วิจัยกล่าวทักทายนักเรียน และสร้างความคุ้นเคยโดยร้องเพลง “ก่อนจากกัน” พร้อมแสดงท่าทางประกอบ

ขั้นสอน

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนทุกคนยืนเข้าแถวจับมือและล้อมกันเป็นรูปวงกลม ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณนักเรียนทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมใช้ชุดกิจกรรมแนะแนว และทบทวนความรู้จากชุดกิจกรรมที่ผ่านมาให้นักเรียนฟัง
2. ผู้วิจัยเดินจับมือนักเรียนทุกคนในวงกลมพร้อมมอบของที่ระลึก และให้นักเรียนคนถัดมาเดินจับมือเพื่อนเช่นกัน
3. ผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

การวัดและประเมินผล

1. สังเกตความสนใจและความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. สังเกตการตอบคำถามและการซักถามในการทำกิจกรรม

ภาพถ่ายของที่ระลึกมอบให้นักเรียน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	นางเกษร ไหมดี
วัน เดือน ปีเกิด	20 ธันวาคม 2529
สถานที่เกิด	อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต เอกมนุษยศึกษา สาขาวิชาล่ามภาษามือ มหาวิทยาลัยมหิดล 2552
สถานที่ทำงาน	ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกาญจนบุรี
ตำแหน่ง	ครู ชำนาญการ

